

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ

ОТАЏБИНА ЈЕ У ОПАСНОСТИ

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ
ОТАЏБИНА ЈЕ У ОПАСНОСТИ

– *Кад грађани сјавају,
отаџбина је у опасности!*
Жан-Пол Мара (1743–1793)

Миладин Шеварлић
ОТАЏБИНА ЈЕ У ОПАСНОСТИ

Издавачи
Удружење драмских писаца Србије
Чигоја штампа

За издаваче
Братислав Петковић
Жарко Чигоја

Уредник
Проф. др Бошко Сувајцић

Ликовно-техничко решење и припрема за штампу
Светозар Станкић

ISBN 978-86-531-0309-5

Штампа и повез

Чигоја
Ш Т А М П А

Тираж: 300 примерака

Штампање завршено априла 2017.

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ

ОТАЏБИНА ЈЕ У ОПАСНОСТИ

БЕОГРАД, 2017.

Београд, Стари двор, 1941.

Садржај

Тамни вилајет историје (Уводна реч аутора)	7
Побеснели Макс или Са ђубретом у Европу	9
Вук и седам јарића или Цивилизовање дивљака .	16
Шугави либерали	22
Мултикултурна пометња	25
Плебејци решавају квадратуру круга	29
Од Титових до Сорошових стипендиста	35
Срби славе победе унапред, а поразе уназад . . .	39
Тамни вилајет	59
Печат истинити	62
Апис, Принцип и лађа француска	66
Доминација свеопштег привида	74
Имагинарна Европа	77
Интересне групе и партократија	83
Доситејев кромпир, Милосрдни анђео и српска демократија	91
Трактат о српском национализму	95
Србија на стрмој равни	99
Наша историја	109

Чекајући Нушића или Деградација културе	114
Отворена врата	120
Слово о континуитету	124
Коларевић је авај, у праву!	127
Нушић би умро од стида	130
Огледало српско	133
Патриотизам је ствар домаћег васпитања	139
Србији су се догодили Срби	142
На Нушићевом гробу	144
Културна окупација Србије	149
Живот и смрт српске културе	152
Трактат о националном дебилитету	157
Отаџбина је у опасности	160
Востани Србије!	163
Култура се храни политичким ђубретом	183
Снежана Кутрички, Не треба се надати да би се започело, нити успети да би се истрајало (Поговор)	187
Белешка о писцу	193

Уводна реч аутора

ТАМНИ ВИЛАЈЕТ ИСТОРИЈЕ

У предговору књизи есеја, записа, импресија „Српска Атлантида“, довршеној октобра 2000. (објављеној 2002. код „Платоа“), написао сам како ти текстови „представљају ауторово виђење српске националне и цивилизацијске драме (...) са увидом у неке карактеристичне аспекте њене политичке, историјске и колективно-психолошке генезе“.

„Нека би добри Бог дао – рекао сам тада – да даљи развој српке државе, српске националне и цивилизацијске судбине, дода оптимистичнији тон проценама и перспективама овде изнетим, када већ не може да поништи оно што је преживљено.“

После тог фамозног октобра, када је горела Народна скупштина, имали смо 17 година времена да проживимо наставак те српске националне и цивилизацијске драме, клизећи сви заједно низ стрму раван ка провалији званој „нови светски поредак“.

Есеји, говори, чланци и интервјуи, сабрани у овој књизи, настали су, може се рећи, на ивици те провалије, у коју тоне српска култура, дух, образовање, писменост, морал, политичка свест и савест, па и сам појам о елементарним принципима живљења, мишљења и делања што једно друштво штите од самоубилачке катаклизме.

У ту провалију тону, дакако, и радници и сељаци, тону најамници, који за робовски рад добијају накнаду

равну милостињи, од страних тзв. инвеститора, који су, будзашто, добили могућност да експлоатишу људе и ресурсе српске земље.

Континуитет српских друштвених, духовних, па и менталних токова насилно је пресечен почетком последње деценије прошлог века. А тамо где је континуитет, политичким и не само политичким деловањем, насилно пресечен, долази до распада конзистентности друштва, до губитка историјског памћења, до разарања самосвести и, најзад, до стварања колективног инвалидитета – што нас чини материјалом погодним за манипулацију сваке врсте, те тако сви заједно тонемо у сиву зону опстанка, у тамни вилајет историје.

У таквим околностима, задатак још увек свесног субјекта је да повезује, колико може, покидане нити духовног континуитета и да се бори за његово претрајавање у злом времену, које мора проћи, као што све на овоме свету пролази.

Игра још траје. Извештај пише ко преживи.

У Београду,
о Задушницама 2017.

Побеснели Макс или Са ђубрејом у Европу

Лајтмотив наших дана (и ноћи) је фамозни улазак у Европу. Ова тема, која испуњава наш политички, културни и лични живот, опет нас је поделила, као и све велике судбинске теме до сада.

Историјски изазов, уместо да нам у јасној светлости прикаже проблем и да обједини националне снаге које би се усмериле ка давању адекватног одговора, историјски изазов нас, по традицији, води ка искривљењу слике стварности, ка нездравој поларизацији и искључивости.

Уместо реалистичке синтезе – која би подразумевала уз европску интеграцију и очување националног идентитета и интегритета државе – наши мондијалисти и наши традиционалисти предочавају нам два неприродна, оштро поларизована, црно-бела света. Ти пројектовани светови надахнути су духом узајамне нетрпељивости, мржње и секташтва, што се са политике преноси на културу и на сав друштвени живот.

Мондијалисти сматрају да треба да изујемо опанке, да срушимо српске плотове, да заборавимо ћирилицу, то ретроградно писмо које се не може видети ни на једном од велелепних билборда што красе наш град, да из литературе избришемо гнусне националне теме попут колубарске или косовске битке, јер оне развијају геноцидни дух у српској младежи (за разлику од нежних педерских драмолета), а из свести пучанства да избришемо ретроградне појмове, попут патриотизма, националне свести, духовног континуитета и сличне трице.

Традиционалисти, пак, сматрају да трули, империјални Запад има специјалу паклену намеру да уништи семе српства, које је семе аутохтоне традиције („Срби, народ најстарији”), они сањају стари сан о Србији као Пијемонту разједињеног и угњетеног српског народа, те о Великој (интегралној) Србији као коначном циљу ослободилачке и ујединитељске акције. Ту спадају и старе флоскуле о браћи Русима, златним немањићким виљушкама и слично.

Ситуација у којој живимо не асоцира, пак, нити на отворена врата ка Европи, нити на перспективу аутохтоног српског развоја. Кад размишљаам о ситуацији у којој живимо, данас и овде – а то чиним чешће него што бих волео, јер нам политичка и друштвена сцена свакодневно приређује атрактивна изненађења – увек се сетим апокалиптичког филма *Побеснели Макс* (са Мел Гибсоном у главној улози) где, на крхотинама и ђубришту разорене цивилизације, наоружане банде деле правду и плен.

Бојим се да нисмо далеко од тог модела (с тим што је правда код нас одавно подељена, сада се дели само плен) и да је он за нас све мање метафора, а све више стварност, без обзира на то што све наше банде нису баш буквално наоружане. Оне које јесу, убијају се, заиста, између себе, али жртве су и политичари, министри, високи полицијски часници, итд. Јер у Србији је тешко повући границу између криминала, политике, полиције, између легалне и нелегалне трговине, између плачке и зараде. Сведоци смо енормних, нејасних богађења, али и невиђене, масовне беде. Већином живимо испод егзистенцијалног минимума и људског достојанства, у психози опште несигурности и манипулације, у ружној стварности где је систем вредности одавно заборављена категорија. Не знам да ли је питање, постављено у медијима – Где је Иван Стамболић? – вапај или цинизам.

Постоје, дакако, и групације које нису буквално наоружане. Њихово оружје је мржња, секташтво, искључивост, клановски и чаршијски монопол, контрола институција. Те групације делују поглавито на терену културе и мондијалистичке су провенијенције, будући да су њихови спонзори тренутно на власти.

Представници тих мондијалистичких групација, као и сви конвертити, труде се из петних жила да докажу своју правоверност („да буду већи католици од папе“). Хотели, дакле, по сваку цену да се представе као део Запада, они чине и оно што тај Запад од њих нити тражи, нити очекује, и тако постају гробари културе властитог народа.

Нисам убеђен у то да су Европска Заједница и Сједињене Америчке Државе, упркос свом експанзионизму, непосредно задужиле своје српске трабанте да изврше геноцидно дело над споственом културом. Не очекује се, дакако, да соспствена кутура буде застава националистичке еуфорије, али треба заиста бити параноик, па властите искључивости пројектовати на план глобалне политике. Реч је, једноставно, о инфериорном, протачком додворавању. То додворавање покондирених „европејаца“, пуно неукуса и „демократске“ ароганције према онима који другачије мисле, то „дуго путовање у Јевропу“ личи на већ виђене балканске сценарије. Та дератизација, деконтаминација и денацификација сопствене културе највише личи на некадашње комунистичко удвориштво, само сада са другачијим предзнаком. Та удворичка страст, тај недостатак мере и укуса, та агресивна искључивост говори, колико о стандардном варварству балканске „европејске“ интелигенције, толико и о њеној несигурности и неутемељености.

Ја разумем потребу за ослобађањем од наслага мистификованог локал-патриотизма, за превазилажењем ду-

ха паланке (о чему је некад писао Р. Константиновић), али пратећи начин на који то наши „европејци” чине, разумном човеку је лако увидети да тако све дубље то-немо у мочвару балканске инфериорности.

Комесари нашег најновијег „европејства” који су се, захваљујући тренутном политичком тренду, ушанчили у културним институцијама и уметничким кућама (неке од њих памтимо као трабанте комунистичке епохе) пишу и штампају искључиво латиницом, а вероватно већ и између себе говоре енглеским језиком. Они се не сећају ко то беше Бора Станковић, Нушић и Стерија, а о савременим писцима који баштине духовни континуитет овог тла да и не говоримо. Такви немају шта да траже на попришту наше актуелне „европеизације”. Њима су сва врата затворена. Њихова дела се не могу изводити у нашим позориштима, нити штампати у институционалним издањима.

Комесари „европејства” као и културни комесари осталих прошлих и будућих времена *per definitionem* су духовни и креативни медиокритети. Некакви кобајаги теоретичари, псеудоесејисти, новинари који се вуку по запарложеним редакцијама диљем свих система што смо их морали издржати у овој несрећној земљи, културтрегери и чувари правоверности (каких се, као рутинирани бласфемичар, искрено гнушам). Некакви доктори и магистри, чланови „невладиних организација”, схоластичари сухог мондијализма („вејачи овејане суштине”) који, на традицији најгорих старих времена, својим типичним псеудоинтелектуалним маказама подсецају аутентичне креативне изданке овог тла.

Мондијализам, дакако, није нов појам. Мења се само име, а суштина вековима и тисућлећима остаје иста. Кад велике нације и државе чији изворни, креативни потенцијали пресахну у процесу цивилизацијског окоштавања

и империјалне, планетарне метастазе – попут Рима, Британије и других, а ево сада и некада слободарске Америке – тада долази до тенденције клонирања и унификавања остатка света, по мери властите стерилности, прагматизма и меркантилизма, а све под исприком универзалног распрострањања благодети цивилизованог живота.

Свеједно да ли је реч о идентичним римским форумима и Зевсовим храмовима који преконоћ ничу по афричким градовима, о хришћанским катедралама са инквизиторским подружницама што се шире од Јерусалима до енглеских отока, о британском, крвавом колонијалном царству викторијанског доба. Или о америчкој планетарној владавини финансијске олигархије, праћеној суровим ратовима и казним експедицијама (попут оне у Југославији), која је од човечанства начинила произвођаче и потрошаче материјалних добара, затирући све духовне и креативне људске вредности.

Наши мондијалистички културни комесари унутрашња су претходница великог планетарног похода. Они жаре и пале по нашој осиротелој култури, изврћући појмове, релативизујући вредности, манипулишући значењима. Они се понашају као колонијални официри који са гађењем морају да уређују стање међу мутавим, прљавим дивљацима и да их на силу доведу у ред и (нови светски) поредак, кад већ ови сами нису у стању да увиде предности лепог колонијалног стања; као кључари који ће одлучити о томе ко ће ући кроз златне двери клониране будућности.

У „Театрону” број 118 (издавач Музеј позоришне уметности Србије), часопису за позоришну уметност, који се одскора, у оквиру свеопште дератизације српске културе, штампа латиничним писмом (ваљда зато да би га Американци могли лакше читати), оптужени су српски писци – чији су се комади, или драматизације њихо-

вих прозних дела, са националном тематиком, изводили осамдесетих година прошлог века на позоришним сценама – „за перманентну хистеризацију народа, довођење нације у опсесивни, зачарани круг самосажалења и креирање атмосфере искључивости и ксенофобије”.

„Национално позориште је” – каже се, даље, у тој театролошкој денунцијацији – „у тим касним осамдесетим, обавило свој део задатка. Публика је – не само позоришним средствима – већ била препарирана за театар који ће ускоро почети да јој се дешава уживо.”

На црној листи тих писаца, састављеној у подрумима наше најновије духовне инквизиције, налази се и име потписника ових редова. Његова драма *Косово* изведена је 1988. године на сцени Београдског драмског позоришта. И да би цинична дијалектика наше „културне” политике била приказана у потпуности, треба рећи да је та драма, у оно време, била оспоравана као ноторна антисрпска бласфемија, као ругање узвишеном небеском народу, да би данас била почашћена сврставањем у ред оних гнусних националистички творевина које су припремале српску националну катастрофу. Толико о инструментализацији клутуре.

А што се тиче ћирилице, и њу смо добили у средњем веку од империјалиста из Цариграда (као и веру, виљушке и све остало). Ни једно писмо, дакле, није изворно наше. Када би мондијалисти остали на власти бар следећих 500 година, њихови потомци би сматрали да је латиница изворно писмо српског народа, а енглески једна врста старосрпског језика. Толико о релативизму појма изворног наслеђа.

Да ли треба поновити да се преким судовима и острашћеном искључивошћу не долази до истине, већ само до мржње и до безнадежног упрошћавања и замагљивања

слике стварности? Мондијалистички културни комесари, уместо што српске писце стављају на црне листе и спроводе велико чишћење српске културе, боље да, на таласу свог активистичког полета, организују радне акције за чишћење реалног ђубрета у које је утонула српска престоница. Велико београдско ђубриште права је слика духовног стања ове нације, којем и наши мондијалисти, својом искључивошћу, нетолеранцијом и мржњом, својски доприносе. „Са ђубретом у Европу!” – била би права парола која би одражавала дијалектику нашег актуелног стања.

Драма, бр. 1, 2002.

Стари двор, 1914.

Вук и седам јарића или Цивилизовање дивљака

Дилема да ли Србија хоће или неће да буде део Европе, део међународне заједнице, цивилизованог, кодификованог света, лажна је, измишљена контроверза, производ империјалне маркетиншке машине за испирање мозга, машине која фабрикује мисли и стање свести човечанства, како би га учинила подложним деловању планетарних властодржаца.

Модерни неоимперијалистички систем постиндустријске епохе доживео је високу еволуцију у односу на старинска времена конквистадора, пљачки злата, британских официра у тропским шлемовима што у Индији функционишу као убице, а дома као беспрекорни викторијански џентлмени, или француских легионара у кратким панталонама, наоружаних апаратима за мучење неваљалих урођеника помоћу електричне струје.

Данас се влада путем универзалног банкарског система, информатике и планетарног ТВ маркетинга, те строго контролисаних локалних педагошких ратова. Слатке лажи, срочене у вештичијој кухињи империјаног маркетинга личе на причу „Вук и седам јарића”, о вуку који је прогутао креду, па умилним, сиренским гласом мами глупе јариће, а види их, већ, у форми примамљивих залогја. Уместо оружаних пљачкашких хорди, што су столећима харале планетом, затрле читаве народе, читаве цивилизације и благом напуниле европске престонице – сада кроз етар плове паролe о демократији и људским правима, потпомогнуте, ту и тамо, акцијама јединица за брзе интервенције и системом економског исцрпљивања непослушних народа.

Механизми планетарне унификације – који потиру културне и цивилизацијске особености нација, па и психолошка својства појединаца – неосетно су нас увукли у свој вртлог. Шта ћемо приметити ако прошећамо било којим градом ове веселе планете? Грађанина одевеног у „цинс” – традиционалну одећу америчких сточара; на себи, често, попут живе рекламе, има мајицу са крупно одштампаним називом неке америчке фирме, пије неиндетификовани бућкуриш звани кока-кола, једе, с ногу, прехрамбено ђубре, звано брза храна (прављено да би се људски мрави на брзину нахранили између два радна циклуса), надахњује се тзв. акционим филмовима, где се у великим количинама скидају људске главе и тече крв до колена, те сањари о томе како да заради што више пара, како би могао што више да купује и, тако, допринесе оплодни мултинационалног капитала. То је оно што се, језиком вука који је прогутао креду, зове мултиетничка и мултикултурна цивилна заједница.

Тако су се, у оквиру империјалног, капиталистичког система, оствариле најцрње слутње политичких филозофа, чешће везиване за систем комунистичке утопије, о безличном људском мравињаку, где се човекова персоналност, па и цивилизацијске персоналности народа, претапају и поништавају у име универзалног колективизма, у име глобалног инжењеринга, званог усрећење човечанства.

Нови светски поредак преузео је сада улогу универзалног усрећитеља, он је носилац тоталитаризма модерног доба, креатор униформисане планете, коловођа врзиног кола производње и потрошње, он је проклетство људског живота, сведеног на задовољење програмираних потреба. Комунизам није успео да „усрећи” човечанство својим политичко-економским концептуализмом, али је то учинио капитализам, преобразивши ду-

ховно, етичко, емоционално људско биће у универзалног потрошача материјалних добара.

Ту атрофију најдубљих вредности, које стоје у дефиницији појма људскости, капиталистички империјални маркетинг замагљује употребом појмова из традиционалног хуманистичког хербаријума, као што су слобода, демократија, људска права. Са тим алибијем, он, из редова интелигенције земаља које треба укључити у интегрални систем доминације, мобилише бројне присташе и агитаторе, стварајући од њих рушиоце националног интегритета сопствене средине. Тако се врши инверзија смисла, релативизују појмови и доводи до њихове вулгарне инструментализације за рачун профита лихварског неоколонијализма.

Званична слика света одувек се – насиљем или манипулацијом – дубински утискивала у свест људи, како би пристали на оно што им се дешава и поверовали да је оно што им се дешава еманација једног праведног, разумног, добро уређеног и на позитивним принципима заснованог света. Како би, дакле, поверовали у правду, разум, етику тога света. Како би поверовали да су њихови управљачи чувари и заступници високих принципа на којима, наводно, цивилизација почива.

Такозвано испирање мозга умеће је старо колико и људска цивилизација. Одувек су у свести пучанства изазиване одговарајуће представе. На пример, да је владар бог или божији намесник, да је римски папа намесник св. Петра, и да је, по дефиницији, непогрешив. Одувек су у свест пучанства утискиване пожељне интерпретације одређених догађаја. На пример, да су колонијална освајања и робљења, уствари, хуманитарне мисије цивилизовања дивљака, или њихово привођење јединој, спасоносној, правој вери. Одувек је у свести пучанства изазиван благопријатни утисак да су акције власти везане

за прокламовани систем вредности (хришћански, демократски, комунистички...) и за чување темељних етичких принципа, као што су истина, правда, човекољубље, итд.

И уколико би власт у већој мери игнорисала принципе што их је сама објавила – тим више би усавршавала технику испирања мозга, тј. стварања привида, са циљем да прикрије или оправда своје реално деловање, које је, најчешће, било и остало засновано на злочинствима, експлоатацији и неморалу. Сатанизација Србије, спровођена током протекле деценије, део је, дакле, рутинске праксе и вештине владања. Оне праксе и оне вештине коју је сињор Макијавели тако луцидно и систематично разложио у своме делу, у освит развоја модерне Европе и такозваног европског хуманизма. Модерна Европа усавршила је, под заставом хуманизма, а касније и демократије, ту „макијавелистичку” вештину, и, уз њену помоћ, робила и експлоатисала народе широм света, па и своје властите. Ту вештину предала је она у наслеђе своме хибридном чеду, Америци, а ова ју је развила до незапамћених и неслућених размера, стављајући је у службу својих планетарних, империјалних циљева.

Сатанизација појединих друштвених слојева, па и читавих народа, метод је проверен у (свеопштој) историји (бешчашћа). Њиме се властодршци радо користе, као алибијем, у својим погромашким акцијама за успостављање безусловне контроле над властитим или туђим народима. Сатанизација Срба и Србије није самоникла досетка, за ову прилику смишљена у лабораторијама перача мозга и стратега новог светског поретка. Та сатанизација има своју генезу, своју историју и своју логику.

Сатанизација Србије у директној је, каузалној, вези са њеним борбама за ослобођење и уједињење, те се ње-

ним доминантним положајем на Балкану, на увек актуелним стратешким правцима империјалних дејстава. Њени корени могу се потражити већ у времену аустро-турских ратова, крајем XVII века, када је српско опирање турском империјалном јарму резултовало покољем и трагичним егзодусом из јужних крајева, нарочито са Косова. На логици опирања туђој освајачкој власти, трагови те сатанизације и антисрпског геноцидног дејства или, пак, претњи и намера, могу се, у континуитету, пратити кроз XVIII, XIX и XX век. Протагонисти су биле различите силе, које су доминирале, или тежиле да доминирају овим просторима. После Турске, Аустрија, Немачка, све до стаљинске, коминтерновске тезе о Србима као хегемонистичком народу и планова о разбијању Југославије, што су тадашњи српски комунисти прихватили као беспоговорну директиву.

Та коминтерновска, антисрпска теза доживела је своју реализацију и унутар Југославије, после Другог светског рата, када је Србија, практично, подељена на три дела и дат замах шиптарском сепаратизму и војвођанском аутономаштву, те измишљена муслиманска и црногорска нација, што је био део стратешке предигре за распад Југославије и догађаје који су уследили, па и за оне који су сада у току. Тако су се пролетерски интернационализам и лихварско-капиталистички мондијализам показали као две стране једне исте медаље, јер у основи и једног и другог метода лежи исти империјални циљ нивелације и унификације, те поништавања права народа на национални суверенитет и аутохтоне правце развоја.

Тај империјални циљ по правилу је био и јесте украшен разним идеолошким, цивилизацијским, хуманистичким флоскулама, формулисаним у западним или источним лабораторијама за испирање мозга. Тако су Ср-

би, током времена, час етикетирани као дивљаци којима треба учинити услугу цивилизаторским (империјалним) захватом, чад приказивани као генератори „великосрпске буржоаске хегемонистичке клике”, час описивани као чувари последњег комунистичког бастиона у Европи. У сваком случају, увек је била реч о алибију за империјалну интервенцију и, у случају отпора, за агресију, геноцид, расељавање са вековних огњишта, окупацију или изолацију из такозване међународне заједнице.

И после свега што смо доживели током те и такве историје, па и после онога што данас доживљавамо, можемо се запитати да ли би насилничко, освајачко дејство било тако ефикасно, да ли би силе деструкције биле тако моћне да оне унутар српске земље нису, по правилу, имале своје симпатизере, одане помагаче, своје потурице, своје интернационалисте, своје мондијалисте – људе који су из уверења, заслепљености, глупости, утопизма, или из себичности, жудње за личношћу и моћи, или, пак, из разлога борбе за опстанак, утирале путеве освајачу и обележавали слабе тачке националног организма.

И, коначно, на питање да ли Србија хоће или неће да буде део Европе – одговор је: Србија већ јесте део Европе и, данас, можда, здравија залога њених аутентичних вредности од оних земаља које су своју европску душу похраниле у трезорима лихварске интернационале.

Драма, бр. 2, 2003.

Шуѓави либерали

„У Немачкој сам се срео са једним Русом, који стално живи у иностранству, у Русију одлази сваке године на две-три недеље да узме приход од имања и враћа се опет у Немачку, где су му жена и деца, сви су се понемчили. Између осталог, упитах га због чега је, заправо, напустио отаџбину.

А он ми је буквално (и осионо) одговорио: – Овде је цивилизација, а код нас је варварство. Осим тога, овде не постоје народности; јуче сам путовао, и у вагону се није могао разликовати Француз од Енглеза или Немца.

– Дакле, то је, по вашем мишљењу, прогрес?

– Па, наравно. Цивилизација треба све да изједначи, и ми ћемо тек онда бити срећни када заборавимо да смо Руси и кад сваки човек буде налик на друге.“

Рекло би се – зар не? – да је овај текст писан у нашим данима, будући да из њега, веома експлицитно и недвосмислено, зрачи дух новог светског поретка, дух свеопште нивелације што зажиже ватру подно планетарног казана за претапање народа (*melting pot*), којим се потиру све оне етничке и духовне особине које народима омогућују да живе самосвојним, независним животима, хранећи се живим токовима властите традиције и развојног континуитета што условљава постојање колективне самосвести, па и политичке независности.

Реч је, међутим, о одломку из једног писма Достојевског, писаног пре 156 година. (Достојевски – А. Н. Мајкову, Женева, 28. августа 1867. године)

Живећи свој кратки живот, обузети проблемима садашњости, ми, одвећ често, на своју штету, пренебрегавамо далекосежне континуитете историјских процеса

и подухвата, па не схватамо довољно добро да садашњост није самоникла, већ да зри дуго у крилу прошлости, хранећи се, не само концептом и снагом носилаца цивилизацијских процеса, већ и нашим, властитим грешкама у мишљењу и проценама, као последицом несагледавања већ поменутих континуитеа. Тако нас оно што нам се збива затиче неспремнима, јер не уочавамо каузалну закономерност историјских збивања, па ни закономерност властите судбине, још давно записану и дефинисану у матрицама наших историјских почетака, наше геостратешке, духовне, па и етнопсихолошке позиције.

Не уочавајући ту закономерност, ми одвећ често нисмо приправни да избегнемо ударац што нам се дуго и темељно припрема, већ га дочекујемо отворенога гарда, затечени његовом жестином и смером из којјега долази.

Размишљамо о циљевима што смо их себи поставили и за њих се боримо, као да се они могу остварити упркос глобалној матици која нас носи. Низ матицу се – ако останемо при овој, бродарској метафори – може у чврстом чуну вешто кормиларти, а не може се упркос премоћној струји пливати узводно. У чврстом чуну може се и у бурним водама понешто сачувати, дочим пливача уз матицу чека сигурна судбина дављеника.

У писму, писаном на исту адресу, овога пута из Дрездена, 21. августа 1870. године, Достојевски каже: „Негде зимус, у уводнику ГЛАСА прочитао сам озбиљну исповест како смо се за време Кримског рата (војна интервенција Француске и Енглеске, 1853-56, које су се, на страни Турске, умешале у сукоб Турске и Русије, поводом руског захтева за заштиту поробљеног православног становништва у турском царству – М. Ш.) радовали успесима савезничког оружја и поразу наших. Не, мој либерализам није ишао тако далеко. Онда сам

још био на робији и нисам се радовао успеху савезника, већ сам, заједно са својим осталим друговима, невољницима и војницима, осетио да сам Рус, желео сам успех руском оружју, и – мада сам још био под јаким утицајем шугавог руског либерализма који су проповедали говнари какав је био балегар Бјелински и остали – нисам сматрао да сам недоследан што се осећам као Рус. (...) И, знајте, драги мој, ко губи свој народ и народност, тај губи и веру отаца и Бога.“

Препознајемо ли у гледиштима руских либерала из већ поодавне прошлости становишта српских мондијалиста наших дана, оних што су призивали бомбардовање Београда, те да им мир, срећу, демократију и цивилизацију донесу тенкови НАТО иакта, а просперитет и благостање лихварска банкарска интернационала, што више од двеста година у континуитету вуче стратешке потезе у циљу империјалне глобализације света, поништавања свега што је лично, национално, духовно, самосвојно, независно, свега што се органски развија на својим природним коренима, како би створила деперсонализовано орвелијанско човечанство послушника и модерних, клонираних робова, који ће – као покојник цвећем на одру – бити затрпани флоскулама о људским правима, слободи и владавини законитости.

Достојевски је то схватао, разумео континуитет деловања лихварске интернационале, и врло добро знао шта нас, Словене, чека, ако дозволимо да нас у будућност вуче ергела тројанских коња мондијализма.

Драма, бр. 5, 2003.

Мулѿикулѿурна ѿомейња

Када су се једном приликом срели Јован Дучић, тада, са Ракићем, неприкосновени бард српске поезије, и Иво Андрић, млади, већ познати, приповедач и дипломата од каријере – било је то између два велика рата, у Београду, у предаху између две дипломатске мисије – Дучић се похвално изразио о Андрићевој новој књизи приповедака и, на крају, рекао „Андрићу, ви сте изванредно талентован писац и прави европски господин. Што сте се, забога, ухватили тих турских, босанских мотива? Маните се тога! Време је да, већ једном, Европа уђе у српску литературу“.

Андрић га, на срећу, није послушао, тако да је српска култура, уместо европејског епигона, који нама не би значео много, а Европи ништа, добила аутентичног ствараоца који је целом свету имао шта да каже.

Притом је Андрић, разуме се, по својим културним референцама, представљао аутентичног европског интелектуалца највишег ранга.

Ова анегдота из наше литерарне баштине илуструје један плодотворни модел прожимања култура. Како се, дакле, европским интелектуалцем, европским писцем постаје управо чувањем властитог историјског, етничког, духовног, па и етичког садржаја, те смештањем тих садржаја у контекст заједничке, европске и светске културе. То, разуме се, не подразумева ни етнографију, ни фолклор, већ коришћење европског духовног и литерарног инструментарија, што резултира аутентичном културном симбиозом.

Најбоља дела модерне латиноамеричке књижевности су пример овог креативног прожимања различитих културних утицаја.

У нашој литератури, дела Милоша Црњанског и Растка Петровића, такође су добар пример прожимања завичајног надахнућа и европског културног духа.

О двосмерности ових токова, ових међусобних прожимања, говоре дела стварана у европским центрима, која су се, од краја деветнаестог века, градила на отворености према утицајима ваневропских духовних и уметничких традиција.

Данас, у време планетарне духовне, културне, политичке нивелације света, истиче се модел мултиетничког и мултикултуралног друштва. Тај модел, међутим, ма колико био теоријски елабориран, у пракси не подразумева прожимање аутентичних и аутохтоних духовних и културних вредности различитих средина, већ подсецање самосвојних корена појединих етноса, у име стварања једног хибридног, есперанто заједништва, чији су заједнички именитељи црначки енглески језик, естетика ТВ-спота и цртаног филма, насиље и гола борба за опстанак као тематско идејни круг, планетарна информатика медија и интернета као инструмент, али и духовни хоризонт, потрошња унифицираних материјалних добара као мотивацијски домет, те апокалиптичке слике из серије филмова *Побеснели Макс* као егзистенцијална, историјска перспектива.

Неопходни услов опстанка сваке империјалне структуре јесте перманентна експанзија и тежња за универзалним дејством, дакле, за унификацијом пацификованог етничког материјала. Отуда је матрица дејства подједнака за све империјалне структуре у историји.

Чак и у давна времена, када су империје почивале, не претежно на технолошким и меркантилним својствима, већ подразумевале духовне и религијске аспекте светоназора, те естетско уобличавање, естетско жигосање

освојеног простора, као својеврстан идентификациони знак, било је приметно, током империјалне експанзије, прогресивно пражњење духовних садржаја и формализација естетских својстава.

Духовна и естетска својства нису више била аутентични израз живота заједнице, већ формализовано средство универзализације освојеног простора, средство истискивања аутентичних обележја освојеног етноса, као што су религија, морал, естетика, која, док год постоје, могу бити основа мобилисања антиимперијалног дејства.

Али, тако разводњена и формализована духовна и естетска својства империјалне матрице омогућавала су, током времена, повратно духовно дејство са пацификоване империјалне периферије. То повратно дејство по правилу се јавља у дегенерисаном, извитопереном или агресивном, секташком виду, тако да, уместо стварног културног прожимања, добијамо збрку одумирућих псеудоформи, у чијем крилу клија семе нове, непознате будућности.

Као што је декадентни Рим, почетком првог миленијума наше ере, био хаотични мравињак који је врвео од етничке, духовне, религијске и етичке збрке, што је наговештавало пражњење империјалне енергије – ма колико та збрка била (тада) представљана као мултиетничка и мултикултурна синтеза – тако и данас, почетком трећег миленијума, велики империјални мегалополиси, централе новог светског поретка, оличавају слику библијске, вавилонске пометње, не само пометње језика, већ и елементарних животних форми и, дакако, духовних и етичких аспеката живота.

Теза о мултиетничком и мултикултурном друштву стари је, дакле, империјални инструмент за унификацију и нивелацију остатка света, инструмент који уништава

аутентична својства пацификованих народа – али се, као бумеранг, враћа империјалним централама, разарајући и њихово властито духовно ткиво.

Драма, бр. 6, 2004.

Капетан Мишино здање, 1914.

Плебејци решавају квадрантуру круџа

Пад берлинског зида и распад источног блока означили су почетак новог доба, које је, чини се, још темељније изменило слику овог дела света, него што је беше изменио исход Другог светског рата. Земље источне Европе бачене су у хаос транзиције и стављене под доминацију монополарног система, званог нови светски поредак. Спремне или неспремне, вољне или невољне, оне су присиљене да се прилагођавају правилима игре што их тај поредак намеће.

Једино се још у Србији левица одржавала на власти, једино су још Срби били у парадоксалном и трагичном сукобу са новим светским поретком, који је беспоговорно завладао и овим делом света. Зашто је то тако? Да ли је то израз извесне историјске закономерности, или, пак, израз произвољности нечијег хтења?

Постоје две битне особености које дају печат српској модерној историји. С једне стране, она је обележена изразито плебејским духом, а с друге, трајним и крвавим борбама за националну независност и национално уједињење, те покушајима да се покидају нити паукове мреже, којом су српски народ велике силе од вајкада сапињале. Од почетка XIX века, у Србији се дешава процес перманентне револуције, са социјалним, национално ослободилачким циљем конституисања националног корпуса у оквирима једне државе.

Још у часу када, на Косову пољу, 1389. године, беше сасечен цвет српског племства и витештва, почео је незаустављиви процес плебеизације српског народа. Дес-

пот Стефан Лазаревић био је, додуше, аутентични племић и сразмерно просвећени господин, али његова држава процветала је онако као што се неизлечиви болесник, очи саме смрти, придигне из коме, мислећи да је оздравио. После пропасти Деспотовине, са Ђурђем Бранковићем и његовим ефемерним потомцима, српском народу је писана далекосежна плебејска и жртвена судбина, која се ни до дана данашњег није, у својој суштини, променила.

Песимисти би могли рећи и да се српска историја падом Деспотовине завршила, те да је оно што ми овде називамо перманентном српском револуцијом, уствари, квазиисторијски ритуал оживљавања мртваца. И, збиља, виталне снаге српског народа беху сасечене у корену. Уништена је српска елита, тако темељно да се никада више није појавила на светлости историје као аутентични народни предводник. Плебејци су, од тада, водили сами себе, како су знали и умели.

Грађански сталез, што се, постепено, стварао у Аустрији и Угарској, био је хибрид, васпитаван на немачком, мађарском и славјаносрпском језику, задојен, с једне стране, средњоевропским цивилизацијским натрухама, а с друге, митским, романтичарским транспозицијама српске историје. Представници тог и таквог сталеза били су у Империји предметом подозрења, а у плебејској, устаничкој Србији – камо су долазили да на олтар отаџбине принесу своја најбоља знања и уверења – предметом сурове, милошевске спрдње.

Националну и социјалну револуцију у Срба, започету 1804. године, са циљем ослобођења и уједињења српског народа, васпостављања српске државности и укидања феудалног, спахијског система, није, дакле, предводио грађански сталез (као, на пример, у Француској), јер га у Србији, тада, у правом смислу речи, није ни било, већ

прост пук, тј. српско сељаштво. Вођи српске револуције били су сељаци, или, у најбољем случају, марвени трговци (уколико је то боље), а српске владарске династије, израсле из устанака, биле су изворно народне, сељачке, плебејске династије.

Није неинтересантно, нити неважно, повући паралелу са нашим суседима, Грцима, Бугарима и Румунима, који су се, такође, постепено ослобађали, како је велики, империјални, анахрони болесник са Босфора гњео и распадао се. Њима су велике силе натурале за владаре изданке својих аристократских породица и ставиле их, тако, под непосредну контролу. Тако је у Румунији владала династија Хоенцолерн-Сигмаринген, у Бугарској Саксен-Кобург-Гота, а у Грчкој је владара из породице Вителсбах заменио принц из данске краљевске династије.

Српска револуција, пак, створила је самосвојну, плебејску, сељачку државу. Спахилуци су укинута, земља подељена сељацима, а нова држава међународно призната на Берлинском конгресу, 1878. године. Српска револуција тиме није била окончана, а циљеви националног ослобођења и уједињења нису у потпуности били остварени. Делови српског народа остали су и даље у Турској и Аустроугарској, односно Босни, која је допала аустроугарског протектората, те касније била анектирана.

Српска револуција претворила се, тако, стицајем геополитичких околности, у перманентни процес, у револуцију која тече. Српско-турски рат, Балкански ратови, као и Први светски рат били су, за Србе, продужетак процеса започетог 1804. године, са увек истим стратешким циљем ослобођења и уједињења српског народа. Ка том циљу водили су, међутим, трновити и трагични

путеви, омеђени изукрштаним интересима великих сила и њиховим пројектима за светску владавину.

Српско питање било је, притом, одвећ сложено да би се могло једнократно решити, као грчко, бугарско и румунско, а српска плебејска самосвест жилаво се опирала страном доминацији. Шта је, уосталом, српска неукокост знала о правилима игре великог света? Та неукокост сматрала је да су слобода и независност природна права у божијем свету. Припрости и необавештени српски сељаци нису се устезали да за то право положе и своје животе. Плебејска тврдокорност, храброст и, дакако, необавештеност преполовили су, током те, перманентне, револуције, српски генетски потенцијал.

Чинило се да је циљ, ипак, постигнут после митске, самоубилачке хероике 1914–1918. У оквиру Југославије стао је, најзад, ослобођен и уједињен српски народ. Тако је, бар, неким плебејцима изгледало. Неки плебејци су славодобитно одахнули, али не задуго. Држава са иноверном браћом, пристиглом из друге цивилизације и сасвим друге историјске и психолошке приче, већ тада се показала као буре барута. Српска револуција, која тече, створила је више од националне државе. Створила је хибридни организам који се окренуо против својих твораца. Почело је пуцњима у Народној скупштини, наставило се диктатуром, те краљеубиством, да би се завршило тако што су иноверна сабраћа засула цвећем Хитлерове окупационе трупе.

Само они који не могу да сагледају реалну слику властитог народа, могу замишљати да је комунизам Србима био наметнут. У време Другог светског рата, Срби су и даље били увелико плебејски народ. Као танка скрама, хватао се, додуше, по површини, грађански сталеж. Нити довољно бројан, нити довољно укореењен, нагло обогаћен, однарођен. Ни династија није више била плебеј-

ска. Орођена са европским племством, култивисана и већ декадентна, она више није изражавала аутентични дух плебејског народног суштаства.

Када су краљ и влада побегли у Лондон – што је био преседан у српској историји (ако не рачунамо Карађорђево бегство после слома устанка) – танка грађанска прича била је већ завршена. И логично је да је сељачки народ (или, бар, његов најугроженији део), остављен сам себи, изложен окупацији и братском геноциду, наставио својим старим, добро знаним путем, а то је збег и шума. У шуми, народ се срео са комунистима. Тако је народ прихватио комунисте, као борце за слободу, као настављаче ослободилачке традиције, као оне који су (вештији и боље организовани од четника) преузели штафету перманентне српске револуције.

После рата, плебејски карактер српске нације је запечаћен. Победници су десетковали и декласирали и оно мало релевантнијих представника грађанског стајежа, а на предводничке положаје су испливали они који су се, по шумама и горама, опирали усташком и окупацијском терору – абације, дреери, горштаци, дакле, аутентични плебејци. Они су, током следећих педесет година, наставили плебејски континуитет српске националне судбине.

Српско национално питање и у другој Југославији било је (привидно) решено, уствари замрзнуто: тачније речено, оно је, фактичким распарчавањем Републике Србије, усмеравано ка регресији.

После слома источног блока, када је дошло до нове геополитичке поделе карата у великој, планетарној игри покера, у којој су улози животи и судбине народа и држава, стекли су се стратешки услови да се друга Југославија распадне. Запад је кренуо на Исток (Drang nach

Osten). Тампон зона између два света постала је анахрона. Локални национализми били су моторика тога процеса распадања, а гориво (уље на ватру) доливали су играчи планетарног покера.

Српска револуција („догађање народа“) наставила је да тече после распада друге Југославије, будући да су се Срби поново нашли распарчани и, дакако, угрожени у разбијеним деловима Федерације, као и на делу властите територије (Косово и Метохија). На челу те револуције, односно српске државе, нашли су се левичари, дакле, плебејци, јер других релевантних снага, по историјском усуду, у Србији одавно нема. Треба, дакле, бити свестан да је – било то добро или лоше – оно што се Србима током последње деценије XX века дешавало, логична и закономерна последица њиховог историјског усуда, њихове социјалне структуре и колективне психологије – а не произвољност, ексцес историје, или производ насилног дејства анахроне олигархије.

Хоће ли Срби, после свега, имати довољно бистре свести. могућности за реалну процену властите ситуације, довољно еластичности, а у исто време чврстине, дакле, психичке снаге, духовне конзистентности и мудрости, али и прагматизма, тј. политичке вештине да, такви какви су, поврате свој, дубоко пољуљани, друштвени, морални и државни интегритет у оквирима задатих правила игре – парадоксално је, дијалектичко питање, које, како године пролазе, све више личи на кватратуру круга.

Драма, бр. 7, 2004.

Од Тишових до Сорошових сѣиендисѣа

Национални програм, смисао и циљеви националне политике једне земље представљају, за њен народ, светињу и упоришну тачку у животу и деловању генерација, а на плану међународне политике само играчку у стратегији и тактици великих сила.

Тријумф или слом националне политике малих народа, колективне трагедије или заблуде, егзодуси и геноциди, изневерене наде и изгубљене прилике, све то одвија се у сенци планетарне шаховске игре олимпијских богова светске политике.

Као што су, у античком свету, судбине, трагедије и успони краљева, хероја, па и читавих народа били само рефлекс ћуди недодирљивих становника Олимпа, тако су у свету модерне политике судбине милиона Јермена, Курда, Чеченаца, Авганистанаца, Ирачана, Срба и толиких других зависиле и зависе од интересне комбинације господара света.

Ноторну истину да под веловима цивилизацијских флоскула о хуманизму, демократији, људским правима, интегралном цивилном друштву и кодификованој међународној заједници дејствује немилосрдно право јачег и немилосрдни интерес јачег, што се поиграва судбинама и патњама милиона, ту ноторну истину извесни српски интелектуалци и мондијалисти данас сматрају ксенофобичном, националистичком предрасудом, а политику која покушава да одржи минимум националног интегритета и суверенитета дивљаштвом и фашизоидним лудилом.

Вазада је у Срба, од „Начертанија“ Илије Гарашанина (1844), па и пре тога, постојао јасан и одређен консензус о националним интересима и националним задацима. Читав херојски напор новије српске историје, од устанака, преко српско-турских, балканских, до Првог светског рата, показује континуитет националне свести и националног прегнућа. Социјални и идеолошки расколи, што су дуго тињали у српском и Југословенском друштву, најзад су, уочи и током Другог светског рата довели до суштинских контроверзи, када су национални интереси у питању. Деоба на четнике и партизане и грађански рат, што се у оквиру рата за ослобођење земље водио, ударили су трагични жиг и онако патњама бременитој српској историји и за дуго ослабили српски национални корпус.

Југославија, која је за српски народ требало да буде решење националног питања, те да у једној држави окупирани све сегменте тога народа, за остале судеонике у федерацији била је, као што се показало, и као што се на основу многих показатеља могло и раније слутити, само успутна станица на путу ка остварењу властитих националних циљева. Традиција српске колаборације, успостављена у Другом светском рату, настављена је, на другом плану и на другачији начин и после рата. Тадашњи челници српског народа пристали су, наиме, на политичку девизу „слаба Србија – јака Југославија“, на политику која је била не само епизода на путу слабљења и дезинтеграције Србије, већ и фаза у процесу разарања саме федералне државе.

Признавање муслиманске вероисповести за нацију, 1968. године, „мас-пок“ у Хрватској седамдесетих, све већа дистанца Словеније, те устав из 1974. године доследне су последице такве политике. Србија је сведена

на Београдски пашалук, а њене покрајине, практично, постале конститутивни чиниоци федерације.

Акутно жариште деструкције било је, дакако, Косово. Прогон Срба одвијао се *in continuo* од доношења забране повратка избеглог српског становништва после Другог светског рата, док су представници федералне сабраће агитовали против „великосрпске хегемоније“ и повезивали се са шиптарским сецесионистима.

Косово је одувек било жаришна тачка српске историје, па је то и данас, када смо сведоци шиптарске оружане борбе за отцепљење ове вековне српске територије. Оно што су вође друге Југославије, уз помоћ српских колаборациониста, трасирале 1974. године, сада се жели довршити, уз помоћ америчког и немачког империјалног притиска, те сарадње Европске заједнице и секундирања Уједињених нација – трансмисије америчке планетарне хегемоније.

О Косову треба говорити рационално, али прецизно, ако је могуће без српске националне романтичарске патетике, без прича о царству небеском и о велелепној српској духовности и моралности. Пројектовање улепшане слике о себи, води губитку самокритичности, слаби опрезност и отупљује оштрицу дејства.

Зашто се српска духовност и сједињеност у божанској промисли, та велелепна особина што је митски на се пројектујемо, није појавила, није функционисала онда када је требало предупредити пораз? Бога смо, дакле, потражили онда када смо, већ, били изгубљени, када се наша испразна охолост и самодовољност претворила у прах и пепео. Ко је мислио на Бога док се распарчавало царство и ослепљивали супарници из братског рода? Док се аконтирао исход у варварском банчењу српске војске уочи боја на Марици? Ко је мислио на Бога када

се доносио устав из 1974. године? Итд. Немамо много разлога, ни из историјске, ни из савремене перспективе да се китимо величанственим атрибутима.

Све је почело од Косова и сада се, опет, на Косову решава судбина српског народа и српске државе. Борба за српске националне интересе данас је сведена у оквире авнојевских граница и тешко да може угрозити било који од, сада суседних, „братских“ народа. Па, опет, Србији се оспорава и то минимално национално и државно право. Оспорава се, не само од стране такозване међународне заједнице, већ и од стране једног дела трагично (и традиционално) расцепљеног српског националног корпуса. Један део национално отуђене српске интелигенције, који је на брзину ирешао пут од Титових до Сорошових стипендиста и улоге корифеја новокомпоноване (дириговане) демократије, радије игра улогу пете колоне великих сила, но што учествује у макар минималном кенсензусу поводом заштите елементарних националних интереса.

Драма, бр. 8, 2004.

Београд, 1914.

Срби славе победѣ унајред, а поразѣ уназад*

МИЛИСАВ МИЛЕНКОВИЋ: Посјоји, одавно, миј о Нарцисовој заглѣданости у власитију слику, заљубљену негде у воденим таласима. Посјоји, такође, истина да на бројним сликама (од Леонарда да Винчија до, на пример, наше Милене Павловић Барили) почива, мање или више прикривен, и уметников лик. Када је реч о писцима, још једно драмским – њихов лик се разбија у безброј ситних детаља, а ови се, касније, могу склопити у један колоритни мозаик, који открива њихов поришје, открива њихов унутарњи садржај. Госи наше данашње „Поришје“ је, ујаво, драмски писац, јосиндин Миладин Шеварлић. Добро дошли, јосиндине!

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Боље Вас нашао! Поздрав Вама и Вашим гледаоцима.

Хвала на поздравима и добрим жељама!

Госиндине Шеварлићу, Ви сте прошли интересантан пут, и стваралачки и, ујаво, професионални. Били сте на бројним функцијама у театрима, почев од Београдског драмског позорића, где сте, јрво, били драматург, били сте, затим, уметнички директор Црногорског народног позорића у Титограду, Намерно кажем: у Титограду...

Шта можемо? Тако се звао град у то време.

Били сте, затим, и уметнички директор Београдског драмског позорића; били сте ујавник Народног по-

* Разговор са драмским писцем Миладином Шеварлићем, вођен на САТ телевизији, Пожаревац, 2004. Водитељ Милисав Миленковић.

дирајући светску књижевност, схватио сам да ћу умрети од глади, будући да нисам желео да се бавим ни теоријом, нити да будем професор, научник и слично. Значи, нисам хтео ништа да будем. Писао сам песме у то време... И, онда, стицајем околности – да не дужим, јер биографија није толико битна, битно је шта је човек урадио у оквиру те биографије – стицајем околности нашао сам се на Академији за позориште, филм, радио и телевизију (данашњи Факултет драмских уметности), код покојног професора Јосипа Кулунџића. Био сам последња генерација тог нашег знаменитог педагога, писца, редитеља... Али, како време пролази, чак и значајни људи се заборављају. Нарочито у овој нашој „мондијалистичкој“ (под)култури. Ово је дигресија. Можемо?

Како да не, како да не!

У позоришту „Славија“, у Београду, пре једно две године, режирао сам свој комад „Заводник“; игра се још увек. Учествују Ружица Сокић, Милан Михаиловић, Горан Милев и једна млада студенткиња глуме, чије сам име заборавио. После једне пробе, седели смо, уз кафу, и у разговору се дотакли имена једног од веома познатих позоришних стваралаца, рецимо, Мате Милошевића. И ја запитам девојчицу: „Је л’ знате ви ко је био Мата Милошевић?“ – „Мата Милошевић?“, каже она, затечена...

Ко то беше?

„Не знам“, каже. Ја видим да нешто није у реду. А, иначе, дете студира позоришну академију, додуше „Браћа Карић“, али, боже мој, није електротехничар... „Добро“ – кажем, и, сад, правим тест: „Знате ли ко је био Ели Финци?“ – „Ели Финци? Никад нисам чула, не знам.“

– „А, знате ли“ – настављам ја упорно – „ко је био Миливоје Живановић?“

– „Па, начула сам нешто, али нисам сигурна...“

И тако ја наставим да лицитирам још пет-шест имена наших најистакнутијих позоришних стваралаца, од пре двадесет, тридесет, не од пре триста година, али она не зна ни једног, јединог човека.

Јесџе ли је џиџџали за некоџ џисца?

Јесам. За Велимира Лукића. Са истим резултатом.

А, за џосџодина Шеварлића је чула.

(Смех.)

Па, кад је још жив! Али, шалу на страну, поменимо, зато, покојног Јосипа Кулунџића, како се та стара и заслужна имена не би потпуно изгубила под прахом и пепелом овог времена у којем сад живимо.

Сем џрофесора Кулунџића, које још џрофесоре џамџиџџе, из џџе наше заједничке школе?

Реџимо, Душана Матића. То је била једна крајње неконвенционална школа, та наша Академија, то су били неконвенционални људи, многи од њих били су људи од духа, који су могли да нам пренесу извесна знања и да задовоље извесне наше интелектуалне жудње, али не на стереотипан, школски начин, већ управо онако како смо ми то очекивали, како смо ми то волели. Таква школа погодовала је, или, бар, није спутавала наш индивидуални, креативни развој.

Сећам се Душана Матића, лепоречивог, са шалом и цигаретом. Био је аутентичан песник, трагалачки, неконвенционалан дух. Шетао је с нама кроз литературу, као кроз ботаничку башту, поред које је становао... А, онда, каже, донесите индексе, ево вама десет, ево вама девет, писали смо и неке семинарске радове, и тако даље. Људи Матићевог типа будили су у студентима велику духовну радозналост и давали много више но што би једна стереотипна школа могла. И, тако, седим са

господином Миодрагом Ђукићем, који је, чини ми се, био гост у једној од Ваших ранијих емисија, он предаје Историју религија на БК Академији, имао је тог дана испит, ја долазим после тог испита да попијемо кафу и затичем га са једним студентом треће године, пију кафу и причају о систему оцењивања. „Ти, као Душан Матић“ – кажем му – „желиш да студентима пренесеш изван духовни набој, а не да цепидлачиш приликом оцењивања“. И сетим се оног разговора са младом глумицом, па упитам студента: „Знате ли ви ко је био Душан Матић?“ – „Не знам.“ – Каже он. – „Никад нисам чуо.“

Е, ју морам да Вас нешћо јићам. Позоришће је ефемерна уметност. Траје онолико колико се изговара реч, колико траје илузија на сцени. Оћкуд ћа жеља, оћкуд ћа амбиција драмског јисца да јлеће драмско јкиво, кад оно траје ћако крајко, када је ћако пролазно? Оно сћоји међу корицама књиће, али драме нису написане да би се читале, драме нису написане да би биле одићамјане, неће да би се гледале у јозоришћу. Шћа је за драмског јисца ћако изазовно, да се он, ићак, бави јом литерарном врсћом?

Дијалектика приче нам говори да је баш оно што је ефемерно, у исто време и изазовно. Писац види своју драму на сцени и види своју публику како гледа његову драму. Тако се тренутно затвара круг између њега и његове публике.

Кад напишете роман, дате га издавачу и даље ништа не знате о томе шта се тамо збива. Ви, овде, видите људе који прате оно што сте ви написали, директно се ствара енергетски трансфер (како се то данас каже), тако да видите како то дело живи. Друго, кад штампате књигу у нашим бедним тиражима од 500 или 1 000 примерака, не знате колико је људи то прочитало. У позоришту, ако тај комад иде, на сваку представу дође триста људи, и

кад то саберете – комад се игра неколико година – кад то саберете, видите да је уствари, много људи то видело. Дакле, свака ефемерност има своју предност.

Драма је, такође, веома специфична форма која на веома кондензован, сабијен начин успева да предочи слику једног времена, духа тог времена, карактеристичне ликове тог времена, значи, може једним скоро магичким, флеш поступком да призове суштинске координате доба у којем живимо и, ако је добри Бог дао, и нешто свевремено. То је уметност која комуницира, која кореспондира и са публиком и са духом времена. Кад пишете драму, ви морате писати из духа свога времена. Немогуће је другачије.

Луиђи Пирандело, велики драмски љисац, је дозвољавао да „лица љраже љисца“. А, где Ви налазиџе своје ликове, у ком живоџу и на којим љравцима њиховоџ ойредељивања?

Када сам почињао, ја сам своје ликове тражио и налазио у свету идеја, парадигми и парабола. На пример, моја дипломска драма (*У рукама ойџаџбине*, штампана у часопису „Сцена“, изведена на Радио Београду, давне 1969. године) говорила је о шпанској инквизицији, о младом интелектуалцу који покушава да се бори. Кроз ту причу, ја сам покушао да кажем неке опште ствари о тоталитаризму, о интелектуалној слободи, о побуни; такође, да направим алузију на време у којем смо тада живели, не слутећи какав ће нам мрак, хаос и поремећај свих вредности донети тзв. демократија.

Касније сам своје ликове тражио у конкретној, властитој средини, било да је реч о нашој прошлости или садашњости. Ја сам се доста бавио историјским темама, али на посебан начин. То нису, наравно, традиционалне историјске драме. Писао сам и о такозваној пропасти

српског грађанског сталежа после Другог светског рата и, најзад, драме са темама из нашег савременог живота. Тако сам се све више приближавао савременим ликовима, онима које сам могао да видим око себе. Наше време, као и свако време пропадања, неисцрпни је мајдан за писца који се клони јевтиног памфлетизма и површности.

У Вашем драмском ојусу ипак је доста шекспирова који се баве историјским ликовима, историјским догађајима судбоносним за српски народ.

То је, пре свега, драмски циклус са заједничким (ироничним) насловом „Српска трилогија“. Под тим насловом је и штампан, у једној књизи, мислим, 1995. године. Реч је о драмама *Проклет царство српскога, Косово* – играно поводом 600. годишњице пораза на Косову. Срби славе поразе, је л’ да? – и *Змај од Србије*, о деспоту Стефану Лазаревићу, односно, о стварању косовског мита. Затим следи, са темом из новије историје, драма *Карађорђе* и *Вуци и овце или Србија на истоку*, о кнезу Милошу и Вуку Караџићу, о вулгарној, примитивној деспотији, која гази, понижава и спрда се са нејаким, ћопавим интелектуалцем што покушава да зрачком писмености осветли српски тамни вилајет.

Прве три драме баве се нашим средњим веком, од цара Душана до деспота Стефана. Говорећи о судбини наше средњовековне државе, покушавам да схватим и да фиксирам извесну закономерност која се тиче српске историјске судбине, оно што би се могло означити као универзална судбинска матрица тога етноса и његове историје, оно што и данас можемо уочити, посматрајући трагичне догађаје кроз које пролази српски народ. Посматрајући те догађаје, лако можемо уочити типске механизме на делу, механизме који се тичу, наравно, и геополитичке ситуације, који се тичу и нашег етномен-

талитета, цивилизацијске позиције и свега осталог. Можемо, дакле, уочити да су на делу врло типизирани механизми и да нам се исто што нам се дешавало онда (*mutatis mutandis*) дешава и сада. То сам покушао да покажем у тим драмама.

Чишџајући и жледајући Ваше драме, сшџекао сам ушшасак да се мало шоишравашџе већ овешшалим шредсшавама о одређеним ликовима и сшшоријским сшшуацијама. Као да шшм ликовима додајџџе једно иронично или хуморно осенчње, шџа чак и фарсичне шшонове, који одударају од наших уврежених, мшшолошизованих шредсшава.

Па, није мало, него, можда, и мало више. Те драме јесу прожете фарсичним духом, али оне су, истовремено, озбиљан продор у суштину механизма српске историје и механизма митологизације те историје. Очигледно је да постоје два противстављена аспекта нашег живота. Постоји стварност и постоји званична интерпретација те стварности. Та два аспекта су у потпуној контроверзи – па, зар то, већ, није фарса, само по себи? Као што данас живимо, бајаги, у демократији, а, уствари, живимо у једном мрачном, потонулом, диригованом, распамећеном свету, свету вулгарне манипулације новцем, људима и идејама.

Дакле, на тој разлици, на тој дијалектичкој клацкалици, на тој провалији између званичне, прокламоване слике света и онога што се заиста дешава, ја сам градио драме о којима је реч. Па су тако и велики, митски ликови морали добити иронично осенчење.

Који Вам је од шших ликова био најзахвалнији? Карађорђе? Марко Краљевић?

Драма *Карађорђе* није жанровски од те, фарсичне, ироничне врсте текстова. Ту је ауторски приступ остварен без дистанце. То је, на неки начин, и психолошка

драма, ма да је то, пре свега, велика историјска фреска. Догађаји су сувише блиски, историјски „свежи“, на директном правцу наше савремене историје. Карађорђе је парадигматична жртва наше модерне историје. О томе нисам могао да пишем са ироничном дистанцом.

Карађорђев лик сам, дакле, третирао озбиљно, тако рећи реалистички. Он се враћа у Радовањски луг, где ће бити убијен, он то у једном часу почиње да осећа, да схвата. Но, ипак се морао вратити.

А од оних ликова, тумачених са ироничном дистанцом. Па, знате, захвални су велики ликови, као што је цар Душан... Он, међутим, код мене није предмет спрдње, он је тамо и даље снажан, моћан и озбиљан владар, који на немачком језику командује својим немачким најмницима... Ја сам веома водио рачуна о суштинском значењу историјских података. Мада је правих историјских података мало. Много више има надградње и мита. Значи, оно што је историјска чињеница, ја нисам извитоперавао, то је остала историјска чињеница. Цар Душан је и код мене један силан, озбиљан и моћан владар. Али, није проблем у томе. Проблем је у томе што он стварност у којој живи и према којој се односи на одређен начин, приказује, у летописима, у потпуно другачијој светлости. Како разлучити, дакле, митско од стварног?

Или, рецимо, у драми *Косово* ми знамо да Вук Бранковић није никакав издајник, да је то само мит који се ствара као алиби за војнички, или, ако хоћете, историјски пораз... Е, сад, питање је да ли се могло другачије? Да ли се могло реалније промишљати? Да ли се могло боље спремити за рат, или се морало журити у царство небеско, па, онда, правити мит и крити се иза тог мита као универзалног алибија? И тако даље.

Колико, дакле, драмска литература функционише у складу, односно у нескладу са нашим историјским представама?

То, пре свега, зависи од епохе. Постојала је епоха романтизма, када је драмска литература служила миту и потхрањивала га. Е, онда је почела да се та целовита слика стварности цепа, мит је остао на једној страни, црква, често и држава, а на другој страни слободно мислећи људи, уметници, интелектуалци, историчари, који су покушали да под критичку лупу ставе сва та збивања и да схвате шта се то, у ствари, дешавало. Па, тако, и да схвате шта им се дешава данас. Али, ако хоћете да још мало останемо у историји, узмимо, на пример, бој на Марици.

Прича се дешава, као што знамо, 1371. године. Турци су, већ, прешли у Европу, држе Једрене. Међутим, краљ Вукашин и његов брат, деспот Угљеша иду са војском да у Маричкој долини сусретну Турке, да их потуку и, евентуално, истерају из Европе. То је била некаква прилика, реална, мада се српско царство распало, али Срби су дош увек били довољно јаки, имали су своје оклопнике, имали су војну силу и могли су нешто да ураде.

Срби, дакле, долазе до места званог Чрменски лугови, у Маричкој долини. Турска војска је у околини Једрена. Срби направе логор, раскомоте се и, према извештајима које су добили, схвате да су увелико надмоћни, схвате да је турска војска много мања, и кажу, е, баш лепо, ми смо завршили посао, дај вина! Носили су велику количину вина у мешинама. Подигну шаторе, сапну коње, поскидају оклопе, седну на траву, насеку браветине и почну да пију вино, славећи победу.

Турски командант из Једрена био је свестан да су Срби надмоћни. Био је, већ, спреман да се покори, да понуди неки данак. Ипак, пошаље извидницу да још једном провери како ствари стоје. Седне неколико Турака

на брзе коње, дођу до Чрменских лугова и, шта тамо затичу? Затичу мртве пијане Србе. То стоји у летописима, то нисам ја измислио. Само, нема ко да чита!

Дођу, дакле, турски коњаници тамо, виде логор у нeredу, Срби леже мртви пијани, мешине с вином просуте, коњи лугају унаоколо, оклопи, мачеви разбацани... Срби славе победу. Турци окрену коње, врате се у Једрене и кажу паши: сад јаши, сад је наше! Овај крене коњицу, дође и прѣгази све. Побије, посече, погази, разори цео логор...

Значи, Срби славе победѣ унаїред, а ѿоразе уназад!

Одлично! Може се тако рећи.

То је шїѿо се ѿиче исїѿорије. Тамо су ѿеме даїе...

Теме су дате, али односи нису дати. Односи се увелико мењају. Поменућу случај са мојом драмом *Косово*, играном у Београдском драмском позоришту на 600. годишњицу косовске битке, 1989. године. То није никаква свечарска драма, то је раскринкавање мита, писано са великом ироничном дистанцом. Међутим, успео сам да им потурим то тамо, и они су то одиграли. И, после те премијере био сам нападнут у јавности као антисрпски писац, као човек који се спрда са највећим светињама српским, и како сам могао на годишњицу чувеног отпутовања у царство небеско да напишем тако нешто blasphemично... Но, добро, преживели смо и то.

Е, сад, долазе мондијалисти на власт, једна интелектуална квазиелита, која поништава све што је национално, како би се додворила својим европским послодавцима, мада ови такву врсту додворавања и не траже. Те се, тако, у часопису „Театрон“ прави преглед српских драмских текстова из осамдесетих година, и каже се, ето, то је било време када је српска драмска литература помагала мрском Слободану Милошевићу да, злоупотре-

требљавајући национална осећања, заведе своју диктатуру. Поменут је низ писаца који су озлоглашене националне теме стављали у први план, поменута је и Ђосићева *Колубарска биџика*, поменут је и Симовићев *Бој на Косову*, поменута је и моја драма *Косово*.

Значи, Ви нисџе само разџрађивали косовски мџи, неџо сџе џа и доџрађивали?

Значи, у оно време сам ја био антисрпски писац, а када је прошло десетак година, онда сам – са истим текстом – постао просрпски писац и српски националиста. Та цинична спрдња и поигравање свим вредностима, познат је и проверен српски специјалитет.

Еџо, еџо џоџ ризика о којем ја џоворим!

Врло занимљиво.

А, како је са савременим џемама? И џу сџе имали реџовања?

Други циклус мојих драма прича о томе шта се дешавало са српским грађанским сталежом уочи Другог светског рата, за време окупације и после доласка комуниста на власт. Ја не могу да жалим наш грађански сталеж, којем, по пореклу, и сам припадам, не могу да га жалим, јер, ако је пропао значи да није био способан да се одржи...

Те драме се зову *Одлазак Дамјана Радовановића*, *Смрџи џуковника Кузмановића*, *Небеска војска*, *Повраџак Вука Алимџића...* Затим, *Пролеће у Лимасолу*. По томе тексту снимљен је недавно занимљив телевизијски филм, покојни Сава Мрмак је режирао. У неким од тих драма је начињен временски лук од пропасти српског грађанства, до новокомпоноване, квазиграђанске класе, која се, сада, кроз првобитну, вулгарну акумулацију капитала или кроз пљачку и криминал формира поново.

И, треће, има неколико текстова, потпуно савремених, који су често и са сатиричним, комедиографским набојем, који говоре о нама, сада и овде. То је, на пример, тај *Заводник* који се игра у позоришту „Славија“ и дан данас, *Ойтимиси*, *Дивљач је љала...* То је *Господин министар* који је прво извођење доживео у Бугарској, и којег сам ја, пре неколико година, режирао у Малом Црнићу за „Федрас“. Ви се, вероватно, сећате; па се, онда, тамо препознао један министар...

Не морамо да му помињемо име.

Нећемо, таман посла... То је наш друг. Био је, дакле, на премијери, па се препознао и хтео да ме бије...

(Смех.)

Лакше је и са Марком и са Угљешом и са свим Мрњавчевићима, са Карађорђем... Јер они не могу да реајују.

Па, знате шта, увек има некога ко жели да вас бије. Или су то српски националисти, или су то српски демократи, мондијалисти... Дакле, писац који покушава да слободно мисли, ја не кажем да је он у праву, увек, него, просто, покушава да мисли мимо владајућих конвенција, такав писац није никоме по вољи. То је, ваљда, тај професионални ризик.

Човек љосијаје љисцем веровајно захваљујући, љре свега, унуларњем имљерајиву. Али љосијаје и неки сљољашњи чиниоци, околности, ља и лектира коју чииа у дејињсјиву, у младости, случајно или намерно. Шија је била Ваиа лектира, ља лијерајура која Вас је водила ка љеајру?

Постоје, свакако, унутарњи чиниоци који се не могу избећи, а постоје и спољашњи утицаји, и тек када се све то склопи...

Које љисце волије? Драмске? Шекспира? Помажем Вам,...

Немојте, молим Вас, да ми помажете. Знате оно: „Чико, немој да ме браниш!“

(Смех.)

Ја сам рођен у кући са великом библиотеком. Мој отац није био од ове, наше професије, он је био астроном, али је волео књижевност. Мој отац је био први човек који ми је отворио врата према књижевности. У то време није било телевизије. Мени је отац, кад сам био мали, читао *Рајџ и мир*. Читао ми је српске јуначке песме. Читао ми је *Три мускеџара*, читао ми је *Песму о Нибелунзима*, итд. То су биле неке прве ствари...

Нисам знао да ћу бити драмски писац. Тек се касније показало да ту леже моје могућности, да је то моја судбина. У питању је била општа љубав према литаратури и покушај да се кроз литературу схвати свет у којем се живи. Брзо је откривен Чехов, од драмских писаца. Био је у библиотеци. Па, онда, Сартр: *Ђаво и џосџод Боџ*. Било је у библиотеци и француских класициста, Корнеј, Расин, Молијер, нисам био сувише одушевљен том литературом, али сам је читао. Онда, кад су изашла Шекспирова целокупна дела, отац ми је купио, логично, и донео ми. Ја сам био млад, још увек, тад. Значи, читало се. Међутим, доста сам читао и прозу. Ја се нисам спремао за драмског писца, ја се нисам спремао ни за шта... Хтео сам да схватим свет у којем живим. Читао сам много Достојевског, затим Томаса Мана. *Чаробни бреџ* је остао једна од мојих великих литарарних љубави.

Ишло се и у позориште. После рата ишло се у Народна позориште, где је Хуго Клајн режирао Шекспира. Гледали смо Шекспира са Рашом Плаовићем, гледали смо Крлежу, гледали смо *Глембајеве*... Тако да је то образовање у младости, то стицање увида у разне литарарне родове ишло, некако, паралелно... Тек касније, на позоришној академији, почела се брусити оштрица заната.

Ваши уписак о савременој српској драмској књижевности: Александар Појовић, Душан Ковачевић, Љубомир Симовић, наравно, до године Шеварлића?

Оно што генерално могу да кажем, то је да ми имамо одличну драмску литературу. Наша савремена драмска литература је на завидном нивоу и не мора да се стиди – као неки други наши производи – онога што долази са фамозног Запада. Али, паланачко – „мондијалистички“ дух наше владајуће „демократске“ чаршије труди се свим силама да игнорише оно што припада аутентичним вредностима овога тла, да „деконтаминира“ нашу културну средину, да затвори врата наших позоришта за драмска остварења која покушавају да кажу нешто о судбини овога народа, о судбини која нам се дешава сада и овде, па се, на све стране, играју осредњи или лоши ирски, амерички писци, *Сакаји Били* и не знам шта још, идете у позориште и можете да видите шта то значи... Реч је о једној врсти колективног комплекса инфериорности, о једној врсти удвориштва. И, што је најстрашније, Запад то не тражи од нас, не тражи да поништимо све што је наше. Јер, на крају крајева, који су наши ствараоци најпознатији на том Западу? На пример, Емир Кустурица, човек који своје стваралаштво црпе из дубине наших аутентичних тема, што се некима овде не свиђа, наравно, али њега знају тамо. А не покондирене западне епигоне... Значи, само чувајући аутентичне вредности овога тла, чувајући културни идентитет, можемо опстати, па бити и део Европе.

Шта је, дакле, прејезније? Позориште или драмска литература?

Оно што се данас игра у позориштима није права слика нашег драмског стваралаштва. Удружење драмских писаца Србије, наше удружење, дакле, издаје од

1998. године едицију „Савремена српска драма“, можда је о томе било речи и у некој од Ваших ранијих емисија. Сада ће изаћи 19. а ускоро и 20. књига. Више од сто драма наших савремених драмских писаца штампано је за ових шест година. То је јединствен културни подвиг у нашим релацијама, и не само у њима. Да ли се ико пита како ми то штапамо? Одакле? Министарству културе не пада на памет да помогне! Нико то не помаже, од државних институција. Нико не субвенционише. Постоје, срећом, добри људи, који то штапају бесплатно.

То је сада, већ, једна импресивна духовна вредност, које се, изгледа, стиде они који одлучују шта ће се играти. Позоришта су затворена, игра се само неколико писаца... Овде постоје само интересне групе, овде не постоји права културна клима и права културна политика, која би се водила стратешки и промишљено, као што не постоји било какав консензус о националним интересима... Могли сте видети на последњим изборима за председника Републике: половина Србије је на једној страни, а друга половина на другој. Постоје, значи, две Србије. Како можемо ићи напред, на тај начин?

Закључили бисмо, значи, да постоји суверорносш драмске литерашуре у односу на позоришша?

Апсолутно! Неки људи се играју, наравно, игра се Душан Ковачевић који има своје позориште, па се игра. Душан Ковачевић је одличан драмски писац, свака част, нема ту проблема никаквог. Међутим, има других писаца. Има разних писаца овде...

Осим едиције о којој смо говорили, постоји и часопис „Драма“ чији сше Ви главни уредник, који објављује шексшове из позоришне проблемашике, али има и један уводни блок у којем се објављују интересашни, висшрени шексшови, есеји и коменшари на акшuellне дру-

шпѣвене и поболитичке шѣме, Питам Вас какво је Ваше уредничко искуштво и има ли смисла, данас, бити интелектуалац и шо, још, интелектуалац који јавно пледира за извесне шѣавове?

Удружење драмских писаца Србије је одлучило да, осим поменуто едиције, покрене и часопис. Изашао је седми број; излази тромесечно. Да ли ми то покушавамо да будемо глас вапијућег у пустињи, ја не знам, ипак, покушавамо да кажемо оно што мислимо, покушавамо да будемо неки глас српске културне јавности, колико је могуће. То није, као што сте сами рекли, само стручни часопис који се бави проблематиком везаном за драмску литературу и позориште, то је часопис који се бави драмом српског народа. Тај први одељак часописа није мали, има увек бар седам – осам текстова који се баве том, националном драмом, баве се политиком, економијом, друштвеним моралом, етнопсихологијом, националном историјом, баве се разним стварима од виталног интереса за нашу националну судбину. Покушавамо да покажемо да смо живи, да постоји и нека друга Србија, осим оне која је узурпирала себи право да одлучује о свему.

Ви шѣе се, некада, бавили и поборилиним аматеризмом. Били шѣе члан бројних жирија, учештовали шѣе у анимирању, ша и шѣварању побрѣдѣшава, режирали шѣе у аматерским колекиивима. Какво је Ваше мишљење, има ли смисла, има ли шансе шај поборилини аматериаам? Памитимо време његовог великог узлѣта и поблѣта, ша време шѣагнације...А, шѣа је данас?

О томе могу да говорим више принципијелно. Шта је данас, не знам тачно. Ја сам, после повратка из Титограда, 1975. године, једно десетак година учествовао у раду жирија аматерских сусрета и то са врло угледним људима, који су својски подстицали српски аматеризам. После сваке представе имали смо исцрпне разговоре са

аматерима, где смо измењивали мишљења, анализирали њихов рад, указивали на пропусте и могућа решења... Ту је била и Соја Јовановић, покојна, ту је био Рашко Јовановић, ту су били озбиљни људи од струке, редитељи, писци, глумци, критичари... Милутин Мишић, Дејан Пенчић-Пољански и многи други. Вероватно сте и Ви били. Мислим да је то имало много смисла. Поготово стога што је та активност била распрострањена по целој Србији. То је била једна културна мрежа, један духовни и културни покрет. То су били људи који су озбиљно веровали у оно што раде, то су били људи чији је ангажман, често, био значачнији него што је то деловање неких отуђених, циничних „професионалаца“, који раде само због новца, а нису више у стању да се удубе у суштину онога што чине.

У свему томе било је много љубави и, разуме се, једна мера дилетантизма која се и подразумева у таквој врсти уметности. Ми не тражимо од аматера да буду професионалци, него да раде са љубављу, удубљивањем и, наравно, да шире своја знања. То је био важан покрет, који је много значио за културу Србије. Ја сам се касније, како су године доносиле нове изазове, повукао и не знам у каквом је сада стању наш аматеризам, али могу да кажем да је то било јако, јако значајно.

Мислим да нећу бишш иривише иаићейшчан ако кажем да сше се Ви целим својим сшваралачким бићем бавили судбином сршског народа, без обзира да ли је реч о драмској лиштерашури, или о есејима објављиваним у новинама, сабраним у књизи „Сршска Ашланишда“ („Плашшо“, Београд, 2002.). Уосшалом, и даље их обдавлујеште у часошису „Драма“, Бавили сше се и ишшоријом сршског народа и његовом садашњом судбином, као и шовезаношћу ове две сфере. Чини ми се да Вама иршшда ириво

да одговорише на питање: *Шта је са будућношћу српског народа? Није превише папешично?*

Није, трагично је.

(Кроз смех.)

Страшно је. Знате шта, после свега што се овој земљи, што се овом народу догодило, човек има осећање да се један животни круг затвара, поготово кад – да се вратимо на почетак разговора и видимо младе људе који не знају ко је био Душан Матић, Миливоје Живановић... Човек има утисак да се затвара један круг и да све тоне. Но, старије генерације увек имају утисак да њихово време тоне у неповрат и да долазе неки лошији људи који руше што су они градили. Не смемо дозволити себи ту стереотипију у мишљењу. Нема ни прошлости, ни будућности, нити има дефинитивности. Ево, кажу демократи, победио је Тадић, најзад смо победили на свим фронтима, најзад је готова прича. Међутим, ништа није готово, то је игранка без престанка, која траје, која ће трајати и следећу генерацију, и ону после ње... Будућности, као дефинитивног решења, нема, као што Хитлер није дефинитивно решење са Јеврејима успео да направи, мада је мобилисао целокупну немачку технологију и педантност и прилежност. Тешко је спалити толике људе. Нема дефинитивног решења. Ми путујемо, путујемо кроз време. Али, путујући, стално понављамо, варирамо исте систематске грешке, репродукујемо једну матрицу која одређује нашу националну судбину.

Срби су једини народ који се, после турске окупације, расејао по свим околним земљама, да би, у двадесетом веку, водио унапред изгубљене ратове у тим земљама, за своја права, док се Шиптари шире на напуштеној српској матичној територији. Срби су једини европски на-

род коди је себи дозволио луксуз да ратује против НАТО пакта.

Срби се диче својим поразима, стварају велике приче, лажне представе о самима себи, нереалне слике и лоше процене. И, онда, није чудо што долазе млади мондијалисти који кажу, добро, кад нисмо сами способни, нека нам Запад прописује правила, а то, опет, рађа реакцију младих националиста и тако у круг, смењују се четници и партизани... Бојим се да ће се то вући у недоглед.

Хвала Вам, господине Шеварлићу.

Било ми је задовољство!

Ето, драги гледаоци, био је то портрет господина Миладина Шеварлића, драмског писца.

Драма, бр. 10, 2005.

Београд, 1914.

Тамни вилајетѝ

Произвољност у мишљењу и делању, што у крајњој консеквенци значи неуважавање датости реалног живота, већ планирање и спровођење акција без покрића, које у судару са животним чињеницама узрокују систематски ланац пораза и неостварености – то, у основи инфантилно, психолошко својство, једна је од битних одлика српског колективног менталитета. Симптоми и последице таквог психолошког стања могу се уочити на сваком кораку, како у домену свакодневног живота, тако и на плану политике, па и збира историјских дешавања што склапају координате наше заједничке судбине.

Тај волунтаризам градивни је елеменат наших опредељења, наших побачених стратешких планова, наших изгубљених битака, наше личне и историјске неснађености.

Уместо трезвеног уочавања реалних околности и улагања напора потребних за њихово савлађивање, избегавање, или, пак, прилагођавање њима, уместо суочавања са стварношћу, са властитим могућностима и условностима које нас окружују, уместо улагања систематских напора како бисмо оспособили себе да одговоримо на изазов стварнога света у којему живимо и у чијим оквирима треба и саме себе да остваримо – да нађемо, дакле, реалну меру између жељеног и могућег, између субјективног и објективног – уместо да вежбамо, са неопходном истрајношћу и са свешћу о властитим слабостима, како бисмо побољшали своје изгледе на самоостварење – ми сматрамо да су лепе жеље, добре намере, жестоке емоције и пројектоване потребе довољан улог за учествовање у сложеној, контроверзној, а опет потпуно закономерној игри живота (и смрти).

Тако неусаглашени са стварношћу, тако неистрајни и неконзистентни, ми пречесто лутамо од једне крајности до оне супротне, чудимо се како не побеђујемо, иако нисмо довољно вежбали, иако се нисмо суочили са властитим мањкавостима, питамо се зашто нисмо остварили циљ, а не питамо се јесмо ли поседовали средства за његово остварење. Ионако мутна слика што је о стварности и о себи самима имамо, замућује се, тако, све више, па онда не можемо да разлучимо узроке од последица, снагу од слабости, жељено од могућег. И не примећујемо да смо се, већ, нашли у предворју једне ретардиране, магијске, трагично бајколике слике стварности, тј. псеудо стварности, којом царују утваре и приказе, којом доминирају ирационална, увелико субјективна стања и представе.

Закорачивши, коначно, у ту псеудостварност, у тај тамни вилајет што смо га сами створили, ми лутамо по њему, уздуж и попреко, без циља и смисла, изгубљени у свемиру властите произвољности, на чијим беспућима нас страше фантоми, производи наше замућене свести.

Кад погрешимо, кад промашимо циљ, ми се не љутимо на себе, већ увек на неког другог. Као што праисконског човека, из прашуме, насељене опасним духовима и љутим зверима, вребају сваковрсне опасности и зле силе – тако и нас, у фантазмагоричној прашуми наше индивидуалне и колективне судбине, наших политичких и историјских збивања вребају приказе наших властитих недомашености.

И, уместо да истрајно отклањамо реалне препреке у себи и тако се оспособимо за сукцесивно достизање оних циљева које је могуће достићи, ми се препуштамо афектима, изналажењу алибија, ирационалном психолошком чинодејствовању, призивању утвара прошлости – коју себи предочавамо на подједнако нереалан начин

као и будућност што је себи дочаравамо не водећи рачуна о вези између узрока и последица, пречесто замишљајући да пројектованим визијама можемо заменити реалне напоре и тако избећи досадну и мучну законмерност. Тако играмо игру свога живота, не поштујући правила; хрлимо пречицом, ношени емоцијама и мутним сновима, ка циљу што се од нас удаљава све више и више.

А када, најзад, схватимо да трчимо изгубљену трку – ми се, онда, ношени очајничком жестином праведнога гнева, обрушавамо једни на друге, као у каквом несрећном, глупом, садомазохистичком браку, онда производимо кривце, измишљамо непријатеље, не сетивши се никада да се загледамо у себе. Онда настаје „крш и лом“ међусобног оптуживања, онда настаје ирационални хаос, који нас све више удаљава од истините слике и од властитих циљева, онда настаје деструкција, урушавање индивидуалних судбина и, дакако, заједничке судбине.

У таквом стању, ми измишљамо спаситеље, играмо додолске игре призивајући ману с неба, призивајући старе и нове светске поретке, религије и идеологије – чаробне формуле које ће растерати мрак у нама и мрак око нас. И никако да схватимо да нема тог кривца и тог спаситеља, осим нас самих, да нема те формуле и тог чаробног штапића, да нема те вере и те идеологије, да нема тог старог, нити новог поретка који ће нас извести из тамног вилајета, ако ми то сами не учинимо.

Драма, бр. 12, 2005.

Печай̄ истиниш

Процес политичке, економске, духовне глобализације света, процес његове тоталитаризације, нивелације органских, самосвојних праваца развоја – што доприносе комплементарном богатству животних форми – и њиховог претварања у функцију експанзије међународног капитала, концентрисаног у рукама банкарске (лихварске) интернационалне (псеудо)елите – процес чијих смо последица сада сведоци и жртве, добио је свој стравични замах још крајем Другог светског рата, бацањем америчких атомских бомби на Хирошиму и Нагасаки.

Да се подсетимо: дана 6. августа 1945. године, у 8 часова и 15 минута, амерички авијатичари бацили су на Хирошиму атомску бомбу (снаге 20.000 тона тринитротолуола) и град је за кратко време престао да постоји. Експлодиравши на висини од око 600 метара, атомска бомба је направила пустош. Од ваздушног притиска, усисног притиска, концентрисаног топлотног зрачења, „ватрене олује“ и пожара разорено је око 65.000 зграда (од укупно 75.000). Сматра се да је од разарања, пожара и радијације погинуло око 80.000 људи, а рањено отприлике 65.000. Накнадно је од последица радијације страдало још много грађана. Три дана касније бачена је атомска бомба и на Нагасаки. Био је то печат истинити, који је наговештавао већ концептуализовану будућност.

Циљ демонстрације ове геноцидне и, дакако, екоцидне атомске силе – која је увелико превазилазила све дотадашње катастрофичне визије и створила сасвим реалистичку апокалиптичку психозу људског рода – није произашао из нужде да се Други светски рат оконча (он је, већ, био на самоме крају, а његов исход је био недво-

смислено извeстан), већ из намере да се стратешки де-класира совјетска комунистичка империја, тадашњи ратни савезник, али, већ, верификовани супарник у пројектованој будућности, те да се у трци за освајање те будућности заузме супериорна стартна позиција.

И док су се народи Европе и света радовали окончању рата и слободи, почињала је, већ, нова рунда циничне игре. Суштина промене, у односу на раније епохе, проистиче једино из технолошког развитка. Увек присутна сила империјалне деструкције (која претходи империјалном градитељству, империјалној унификацији што се темељи на лешевима и рушевинама) кудикамо се теже уравнотежава у условима технолошке мултипликованости. Једном освојен, механизам постаје врло прост, као појачало звука. У данашњим технолошким условима, уз једно пристојно појачало, те одговарајуће звучнике, и звук може да убије. Некада је човек морао да разара рукама, мочугом, будаком, у најбољем случају пламеном, а данас, у потпуном комфору (и отуђености) притиском на дугме ослобађа уснулу, космичку, апокалиптичку енергију.

Тако је Америка разорила Немачку у Другом светском рату и, одмах после рата, почела да је обнавља, како би је уклопила у свој стратешки блок (као и Јапан, уосталом) те инструментализовала у борби за освајање света, пре свега за рушење свог ратног савезника Совјетског Савеза.

Елита, која води глобалну империјалну игру, не води, дакако, рачуна о судбинама људи и људским животима. Она, чак, чини се, не води много рачуна ни о апокалиптичкој перспективи, којој и нас и себе, корак по корак, приближава. Ни о озонском омотачу, ни о радиоактивном отпаду, ни о киселим кишима и осталим безбројним елементима поремећаја еколошке равнотеже. Та елита

све више личи на друштванце помућенога ума, које жи-ви у виртуелном универзуму, изван природног поретка ствари, изван божијег и људског света. Она је, уосталом, себи већ саградила подземна насеља, луксузне кртичњаке, из којих ће и даље „владати“ мртвом планетом, уколико јој пође за руком да темељно доврши свој пројекат „краја историје“.

Убијање милиона људи, који, не само да су недужни, већ, изгледа, и недовољно свесни игре чије су фигуре, разарање и поновно грађење држава, градова и политичких система, само су елементи демонске комбинаторике владара света, комбинаторике заоденуте у провидне велове јавних, званичних „истина“. Историја се, тако, очитује као цинична и сулуда игра свемоћних олигарха, који се служе свим расположивим моћима људског ума, претвореним у технологију, силу, монетарну и психолошку манипулацију, како би постигла свој циљ, а то је апсолутна доминација над униформисаним светом, лишеним хуманих својстава, над светом чија основна функција треба да буде репродукција њихове власти, моћи и богатства. Народи, властити и туђи, потрошни су материјал у тој игри.

Игра је, дакле, ограничена на крајње једноставне, вулгарне, профане и прагматичне циљеве, какви и приличе олигархији састављеној од банкара, лихвара и трговаца, што владају светом на срамоту и несрећу човечанства. У име тих вулгарних циљева користе се не само монструозна и манипулаторска средства, већ су у борби за њихово остварење ангажовани најсјајнији стручњаци, корифеји, како фундаменталних наука, тако и технолошког развоја. Бриљантни интелектуалци користе се, такође, за медијску манипулацију, испирање мозгава неснађеног пучанства, формирање јавног мњења, инструментализовање људске свести, манипулисање темељним

појмовима, идејама, идеалима, као што су слобода, демократија, људска права.

Једном речју, интелектуална елита човечанства налази се у најамном односу код олигархије међународних лихвара, који су, уз помоћ тих интелектуалних најамника, успели да увећико дехуманизују планету, да народима одузму право на независност и аутохтони развој, да човеку одузму људски лик и достојанство, перспективу духовног развоја, па, чак, да доведу у сумњу и саму перспективу опстанка. То је темељни резултат и законмерна консеквенца Француске револуције (1789), вођене у име трећег сталежа, а добијене у корист банкара и наполеоновског империјализма.

Некада колонија Европе, Америка је постепено развијала и усавршавала консеквенце Француске револуције и европске цивилизације XVIII и XIX века: власт банкара, екстремни рационализам, гашење духовности, доминацију технологије, капиталистичку експлоатацију, колонијализам, расизам, геноцид, манипулацију хуманистичким вредностима. Та и таква Америка, хибридна, франкенштајнска европска творевина, вратила се преко Атлантика, као бумеранг, да би придавила свога творца, а, богме, и остатак планете.

Они народи и они појединци који се одупиру томе загрљају бране, данас, у неравноправној борби, част човечанства.

Драма, бр. 15, 2006.

Аџис, Принџиј и лађа франџуска**

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ, драмски писац и есејиста, аутор је око двадесет пет драмских дела, играних у Народном позоришту, „Атељеу 212“, Београдском драмском и другим позориштима у земљи и иностранству. Крајем прошле године, његова драма *Заводник*, која се већ неколико година са успехом приказује у позоришту „Славија“, постављена је на сцену Културног центра „Свети Сава“ у Чикагу. Дела су му више пута реализована и на телевизији. Сећамо се, на пример, веома атрактивног ТВ филма *Пролеће у Лимасолу*, који је, према његовом сценарију, режирао Сава Мрмак, са Небојшом Љубишићем, Даницом Максимовић, Небојшом Дугалићем, Светозаром Цветковићем, Гораном Султановићем...

Шеварлићеве драме штампане су у часописима, зборницима, и посебним издањима. Недавно су му изашле и две књиге „Изабраних драма“; прву је издао „Плато“, а другу, крајем 2006, Удружење драмских писаца Србије. Носилац је “Стеријине награде“, награде „Јоаким Вујић“, три награде „Бранислав Нушић“ и других престижних признања за своје стваралаштво, закључно са „Златним беочугом“ – „за трајни допринос култури Београда“.

ОЛГА СТОЈАНОВИЋ: Замашан део Вашеџ драмскоџ ойуса бави се џизв. судбином Србије, а нисџе исџиориоџрафски џисац... Па, каква је она била, каква јесте и каква ће биџи?

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Често сам се, у својим делима, бавио судбином Србије, како оне средњовековне

* Разговор са драмским писцем Миладином Шеварлићем. Пренето из недељника „Лидер“. Разговор водила Олга Стојановић.

тако и савремене, од Карађорђевих до наших дана, настојећи да истражим закономерне константе које одређују наш колективни историјски усуд. Фасцинантно је како нам се, током векова, од Немањића до данас, дешава једна те иста историјска прича, коју репродукује, до у бескрај, једна те иста судбинска матрица. Реч је о једном те истом ирационалном, волунтаристичком стању свести, које меша привид и стварност, које блокира могућност извлачења логичких консеквенци из онога што нам се дешава. То је свест која енергично одбија да се суочи са чињеницом да одређени узроци увек рађају одређене последице. Та свест нам шапуће: „Можда неће баш сада“, и „Можда неће баш мени (нама) то да се деси“ – то што се дешава увек и свима. Из тог волунтаризма рођена је такозвана Небеска Србија, која од средњег века до данас ствара побачене историјске пројекте и води унапред изгубљене ратове са великим светским силама, ратове у којима је изгубила свој најбољи генетски потенцијал, територије, па и душу...

Апис, кога будале и данданас славе као хероја – краљоубица, који је са друговима, српским официрима, икасапио Александра и Драгу, као прасиће, варварски обешчестио њихова тела и побацао их кроз прозор на ледину, због чега је Енглеска прекинула све односе са Србијом – инструктирао је сиротог Гаврила Принципа да убије престолонаследника једне од тада најмоћнијих светских империја. Из тога произишла, трагична српска епопеја у Првом светском рату – без обзира на наша узвишена патриотска осећања, Солунце, сузе и лађу француску – равна је колективном самоубиству једног народа.

Имајући то у виду, имајући у виду 27. март и 6. април 1941, можемо рећи да смо, године 1999, са „Милосрдним анђелом“, још и добро прошли. А Бугарска, која је и у

Првом и у Другом светском рату била на страни фашистичких сила, већ је чланица Европске Уније, као што ће то и Независна Држава Хрватска ускоро постати, док Небеској Србији, у освит ХХI века, комадају државну територију. Док Срби не схвате да то систематски, истрајно раде сами себи, док не демонтирају паклену машину своје ирационалне, волунтаристичке свести, те док не схвате да одређени узроци увек рађају одређене последице, које се никаквим српским мангуплуком не могу избећи – иста прича ће им се понављати до у бескрај, звали је ми трагедијом, или, сада, већ, фарсом.

Причу о коренима српске судбинске парадигме зачели сїе у својеврсној драмској ирילוџији?

Драме *Пројасї царсїва српскоџа*, *Косово* и *Змај од Србије*, на средњовековном исечку, баве се српском судбинском парадигмом, уочавајући и фиксирајући константе које ће се, затим, током времена, понављати – различите у форми, али истоветне у суштини. Те драме се могу схватити и као обрачун са митоманским тумачењем српске историје, тумачењем које и данданас има своје ватрене, заслепљене заговорнике. Разлучујући оно што је привид од онога што је стварност у тој историји, хтео сам да кључна, увелико митологизована збивања осветлим рационалном светлошћу, да уместо митоманског чинодејствовања – које нас је коштало многих заблуда и историјских посртања, па нас, најзад, гурнула у понор у којем се сада налазимо – употребим отрешњујућу ироничну дистанцу.

Драма *Пројасї царсїва српскоџа* завршена је почетком 1980. године уочи смрти друга Тита, када су се наступајућа трагична збивања већ могла наслутити. Та драма је, дакле, историјска параболоа, која на примеру распада нашег кратковеког, неутемељеног средњове-

ковног царства (што је почивало на личним способностима владара и, слабости окружења) антиципира оно што ће се десити са нашом савременом државом. Дело је награђено на анонимном конкурс у Удружења драмских писаца Србије, да би 1983. било изведено у „Атељеу 212“, са Зораном Радмиловићем у улози цара Душана, а затим у још пет или шест позоришта у Србији. Реакције на драму биле су подељене, као што је у Србији све подељено. Српски национални душебрижници дочекали су представу са мрзовољом, а људи бистре, критичке свести са симпатијом.

Драма *Косово* изведена је крајем 1988. у Београдском драмском позоришту, поводом 600. годишњице косовске битке, са Зораном Ранкићем у улози кнеза Лазара. Та драма је била све друго, само не пригодна, тако да ми ни до сада није јасно како је прихваћено да се њоме прослави та годишњица. Још мање ми је јасно зашто Срби славе своје историјске поразе – уместо да из њих извуку консеквенце. *Косово* је драма која говвори о политичкој манипулацији, о „државотворном“ свету при вида који застуре реалан поглед на стварност, о самоубиству „Небеске Србије“, о непомирљивој подељености, слепој грабежљивости, цинизму и суровости великаша, чији лични интереси увелико доминирају над општим.

Српски националисти – национализам је тада био у моди – дочекали су драму „на нож“, као непријатељску, антисрпску бласфемiju. Касније, када је мондијализам постао владајућа политичка мода, па, богме, и владајућа политичка сила – када се сваки политички сноб који држи до себе и сваки политички профитер пресвукао у мондијалисту – драма је, парадоксално, ваљда већ због саме националне тематике, сврстана међу она литерарна и драмска дела која су потпиривала националистичку атмосферу уочи распада Југославије и грађанског рата

на Балкану. Тако смо добили још један леп пример балканског парадокса, те српског волунтаризма и безочног етикетирања.

У трећем делу трилогије бавиће се стварањем мита о Небеској Србији? Вама су и Шиптари играли улоге српске властеле?

После распада државе и изгубљеног рата са великом силом (аналогije су очигледне, зар не?), долази трећа фаза пропасти, а то је стварање алибија за пораз, стварање мита о „Небеској Србији“ и измишљотине о Вуку Бранковићу као издајнику. То је описано у трећем делу трилогије, у драми *Змај од Србије* (Све три драме су, иначе, објављене у једној књизи, под насловим „Српска трилогија“.)

Драма *Змај од Србије* написана је 1990. године, када је и добила награду „Бранислав Нушић“, на конкурсy Удружења драмских писаца Србије. Изведена је 1994. године, у Народном позоришту у Нишу, са Енвером Петровцијем као деспотом Стефаном Лазаревићем. Исте године драма је добила „Стеријину награду“ на Стеријином позорју и „Награду за модерни израз“ на Фестивалу праизведби у Параћину.

Као што рекох, главну улогу у *Змају од Србије* (деспота Стефана Лазаревића, играо је, и то маестрално, велики југословенски глумац Енвер Петровци. И, без обзира на сва признања и изванредан пријем представе, опет су се јавили српски душебрижници с питањем: „Па, како си могао да даш једном Шиптару да игра српског деспота?“ То примитивно, буквално поистовећење које нема никакве везе са појмом уметности, али има са извесним, ретардираним стањем свести, које, упркос причама о некаквој Европи и некаквом XXI веку, има своје легитимне корене у српском етносу, личи на реакцију

оног нивоа када публика звижди глумцима кад играју Немце, а пљеска онима што играју партизане.

Писали сѝе и драме које су се бавиле нововековном обновом срѝске државносѝи. У којој мери су оне ођледало наше акѝуелне сѝварносѝи?

Прича о српском XIX веку испричана је у драмама *Карађорђе* и *Вуци и овце или Србија на Истѝоку*. Драма *Карађорђе* постављена је на сцену 1995. године у Народном позоришту у Нишу, са изванредним Гојком Шантићем у насловној улози. За њу сам добио награду „Јоаким Вујић“. Драма *Вуци и овце или Србија на Истѝоку* штампана је у Едицији „Савремена српска драма“ и у „Изабраним драмама II“.

Оно што је важно рећи јесте да су Карађорђеви ирационални, херојски волунтаризам и милошевски вулгарни, насилнички, примитивни, шићарцијски менталитет још увек дубоко усађени у колективну психу овога народа. Када се мало боље удубите у слику устаничке и Милошеве Србије, када видите – мимо репрезентативне, празничне слике – бахате устаничке вође који се грабе за имања протераних Турака, купујући их за симболичне своте, нахијске кнезове који гледају своје интересе, шурујући са страним силама иза Карађорђевићевих леђа, отимање о власт, политичка убиства, Милошеве трговачке монополе и манипулације (када је протеран, 1839. године, био је један од најбогатијих људи југоисточне Европе, са огромним спахилуцима у Влашкој и капиталом у бечким банкама), и тако даље – ви схватите да између онога што нам се тада дешавало и онога што нам се дешава сада постоји директна линија закономерног континуитета, тј, да матрица српског усуда закономерно производи једне те исте побачене форме.

Наше квазидемократске вође, наши пребогати, бахати тајкуни, наша вулгарна акумулација капитала, легализована пљачка, наша политичка убиства, наш измрцварени народ, и тако даље – све је то сасвим симетрично ономе што нам се већ некада дешавало. То српско „вечно враћање истог“, тај српски ружни сан, проклетство је, које на нама лежи вековима због систематског одбијања, због неспособности да се суочимо са својом истинитом сликом у огледалу, да се суочимо са стварношћу и извучемо консеквенце из онога што нам се увек изнова дешава.

Праїећи тїемаїску хронолоџију Вашеџ сїваралашїва, сїижемо и до їриче о їроїадању срїскоџ зрађансїва и, најзад, до тїексїова који се баве нашим савременим їренуїком.

Постоји и циклус драма који се бави пропадањем српског грађанског сталежа пред налетом комунистичке утопије. Поменућу, овом приликом, две, обе својевремено реализоване на Телевизији Београд: *Одлазак Дамјана Радовановића* и *Смртї їуковника Кузмановића*, обе са Љубом Тадићем у насловним улогама. По мотивима ове последње, написао сам, касније, истоимени роман, објављен 1986, у Српској књижевној задрузи.

Фатални нестанак српског средњег сталежа, који је почео да пушта озбиљније корене крајем XIX века – сталежа који је дао озбиљне привреднике, добротворе, научнике и уметнике, махом школоване на Западу, сталежа чији су најбољи изданци били наша природна спона са просвећеном Европом и носиоци озбиљних етичких критеријума и патриотских начела, сталежа који се природно, органски развијао, а не тајкунски и мафијашки, као данас, нити под принудом од Запада накалемљене политичке ситуације – оставио је ненадокнадиву

празнину у српском националном ткиву, тако да данас (грубо речено) имамо пет-шест процената пребогатих криминалаца и гомилу лумпенпролетеризованог пука, који животари без наде, са којим се бестидно поиграва путујући циркус квазидемократских политичких опсена.

Токове српских илузија, разочарања, посрнућа и суноврата пратио сам у својим текстовима све до наших дана. Има више таквих текстова. То је, између осталих, већ поменути *Заводник*, драма која се, у мојој режији, већ годинама игра у позоришту „Славија“, са Ружицом Сокић у главној улози, а сада и у Културном центру „Свети Сава“ у Чикагу. То је прича о гашењу, о пропадању једне старе београдске породице, пропадању које лагано траје све од Другог светског рата, да би у наше време безнађа, расула и релативизовања свих вредности, добило драматично убрзање и трагичне разрешење. То је и *Прелеће у Лимасолу*, прича о савременој Србији, о пропалим интелектуалцима и успешним криминалцима и њиховим везама са политичарима, о безнадежном идеализму и немилосрдном цинизму, прича о лекару, уморном, дезоријентисаном, последњем изданку грађанске београдске породице, чији је син успешни, врхунски професионалац, плаћени убица код Мумина, краља српског подземља. “Какву сте нам земљу у наслеђе оставили, какву наду и какву будућност“ – каже он оцу који, у својој наивности, покушава да га наговори да заврши факултет. И тако даље.

Драма, бр. 18, 2007.

Доминаџија свеоџшџеџ џривида*

Стање у српској култури није, и не може бити, другачије него што је то опште стање што га диктира дух времена. Коначно, ваљда први пут у историји, живимо у свету без утопије, без било какве трансцендентне пројекције, у свету у којем је рационализам западног, белог човека однео планетарну превагу. Утемељен на филозофији разума и просвећености XVII и XVIII века, те на тријумфу технологије, либералне капиталистичке економије и западноевропског па америчког империјализма, тај поглед на свет раскрстио је са свим традиционалним, метафизичким, духовним и моралним вредностима, а принцип производње и потрошње претворио у зајаџ светске историје.

Живимо у времену светске интеграџије – наметане и милом и силом – где појединачне културе губе своје особености и своје корене, у ери глобализаџије, у власти банкара, господара света, који су од човечанства направили руљу произвођача и потрошача материјалних добара. Живимо у времену придављених духовних вредности, где је култура, као и све остало, бачена на тржиште. Живимо, притом, у друштву које се не развија органски, са извесном поступношћу и континуитетом, као цивилизоване и културне земље. Ми стално живимо у трауматичним историјским прекретницама. Таман смо, некако, од хајдука постали (какви-такви) грађани, помало се описменили и уљудили, кад нас је разбио „тај-

* Одговор на анкету недељника „Печат“: „Духовна и културна окупација Србије – претеривање или стварност?“ („Печат“, бр. 13, 23. мај 2008)

фун“ комунизма. Таман смо се на тај комунизам навикли, таман се и он упристојио и релативизовао, доживели смо насилни повратак у разбојничку, првобитну акумулацију капитала, у овом парчету некадашње државе, које има тенденцију да се распарчава и даље.

Они српски глобалисти који прижељкују пречицу ка „демократској“ Европи, нису свесни да сањају архаични сан што га изображени синови сељачке Србије сањају још од краја претпрошлог века, пренебрегавајући све столетне етапе европског развоја, сан који се најчешће завршава у форми комплекса ниже вредности пред свим оним што долази са Запада. Да иронија буде потпуна, у исто време, највећи духови Запада већ више од једног столећа ламентирају над пропадањем свога света и његових темељних духовних, етичких и политичких вредности.

У сваком случају, ти школски снови српских синова о великом свету згодно се дају инструментализовати од стране политичких инжењера што промишљају планетарну стратегију и тактику доминације. Књиге се могу написати о томе како су наша очекивања, често наше очајничке наде, злоупотребљаване од стране тог „великог света“ од XVII века до наших дана. Уосталом, многе од тих књига већ су написане. Но, Срби, као што је познато, историју не уче на властитим грешкама.

Културна (као и економска и политичка) окупација Србије одвија се уз предану, страсну помоћ пете колоне квислиншке псеудоелите или ергеле добро истимарених, одгајених и угојених тројанских коња – чији је задатак да изврше „деконтаминацију“ и „дератизацију“ српске културе, и тако својим европејски поткованим копитама изравнају терен за свеопшту империјалну нивелацију и унификацију српских простора, како ови проклети, прљави, варварски простаки не би сневали некакве своје, српске снове, ометајући, као камичак у чизми освајача, славо-

добитни, планетарни поход банкарске, лихварске интернационале.

Застрашујућа, фашизоидна искључивост домаћих на-
јамника господара новог светског поретка, њихова агре-
сивна нетрпељивост и „правоверност“ много је, чак, ве-
ћа него што њихови послодавци очекују. Они, као сваки
„капо“ у логору, морају бити све жешћи и суровији, како
би привукли пажњу, стекли поверење (новац) и утвр-
дили се у милости господара. „Пусти Србина на Србина
– па бриге не бери!“, каже стара турска пословица.

Људи који контролишу културне институције и то-
кове културе у нас, не налазе се, дакле, у служби нацио-
налних циљева, нити подстицања слободних, аутенти-
чних стваралачких стремљења. Како, уосталом, форму-
лисати српске националне циљеве? У традиционално
поцепаном српском друштвеном организму води се (као
и обично) истребљујућа, немилосрдна борба на живот и
смрт. Док су све околне „транзицијске“ државе и држа-
вице постигле какав-такав консензус о националним ци-
љевима и интересима – у Србији се и даље води гра-
ђански рат између четника и партизана новог доба,

Овде нема праве културне климе, ни јавног мњења –
постоји само дивљачка агресија медија, који неснађеном
пучанству испирају и оно мало мозга што му је остало.
Овде нема праве културне политике, постоје само за-
творене интересне групе и значајни финансијски инте-
реси, прање новца и доминација свеопштег привида.

Људи који озбиљно мисле, осећају и стварају, мар-
гинализовани су и, мање или више, сабијени у мишије
рупе своје приватности, где се, бар, склањају пред по-
плавом тешког примитивизма, снобизма и профитер-
ства скоројевића, пред насиљем цинизма и демагогије
оних који контролишу власт и новац.

Драма, бр. 24, 2008.

Имагинарна Евроја

Једна, данас веома позната и хиперактивна личност европоцентрично – мондијалистичке провенијенције причала ми је пре четврт века о својој фасцинираности Швајцарском, где је некада радила као југословенски дипломатски чиновник. Дакако, и као члан Савеза комуниста Југославије, попут већине наших данашњих истакнутих старијих „демократа“.

(„Мићуне, где си паркирао попа?“ – волео је да довикне Војислав Шешељ у Скупштини оснивачу Демократске странке, алудирајући на познату анегдоту о јахању попова, чиме је овај будући демократа, на крају Другог светског рата – причало се – давао маха, како своме антитрадиционалистичком, па и антинационалном расположењу, тако и радости због комунистичке победе и освојене власти. *Tempora mutantur, et nos mutantur in illis...*)

Али, говорили смо о фасцинираности Швајцарском. И ја више волим ред него хаос, чистоћу него мурдарлук, ефикасност него небригу, лепоту наталожених културних слојева него крхотине вечних почетака – но, психолошка фиксација те личности за неки други свет деловала ми је још онда помало сумњиво; мада, у то време, нисам био свестан могућих практичних, па и политичких консеквенци таквог душевног стања – показало се – многих наших данашњих интелегената, или, још чешће, псеудоинтелигената, отуђених културних снобова и сличних примерака српске урбане етно-фауне.

(Узгред, отворио сам Дучићево *Друго њисмо из Швајцарске – Женева*, и у њему наишао на следеће редове: „Долине су швајцарске неизмерно дубоке, али на њи-

ховом дну је само мрак и пустош. Зато се не ори овде у радосне јесени громка песма жетелаца, ни пијана попевка берача, ни лудо клицање рибара. Све као да се овде посеје у мраку и побере у ћутању. Овде нико не пева, осим ученици на конзерваторијуму. (...) Овај сјајни Монблан изгледа постављен над овим градом само због туриста Американаца, а цело језеро разливано само због беспослених Енглеза. Све овде изгледа изнесено на пазар и оглашено на добош.“)

Некада су се, још од половине деветнаестог века, највиђенији српски младићи школовали у Паризу, Женеви, Берлину, Бечу, Минхену и Грацу само зато да би се могли вратити и помоћи, изнутра, напор младе државе да поврати колико-толико атрибуте цивилизоване европске земље.

Данас, они који студирају на Западу, труде се да тамо и остану (част изузецима), а они који, силом несрећних околности, морају да живе у окуженој Србији, остају трајно заслепљени блиставим западним базаром, где „све изгледа изнесено на пазар и оглашено на добош“.

Чини ми се да сваки осредњи психијатар може лако да разуме (не и да излечи) данашње милитантне српске европоцентрике, који – полазећи од љубави према тековинама европске културе и цивилизације, према плодовима европске просвећености, уљуђености и ефикасности – неосетно стижу до позиције издајника националних интереса (ако ова синтагма, за нечије фино ухо, звучи секташки, грубо, па и националистички – не значи да је мање тачна), уверени да извршавајући налоге или, пак, само очекивања својих високих (па и издашних) ментора са Запада, наводе Србију на светле, спасоносне и благопоријатне европске путеве.

Они се искрено осећају као елита, као освешћени део свога заосталог, заглупљеног, ружног, прљавог и злог народа, они у својој просветљеној души осећају високо позвање да тај заблудели народ упуте, макар на силу, према спасоносним хоризонтима европске судбине.

Они, дакле, почињу као заљубљеници у европски дух и културу, да би завршили као добро плаћени намештеници тзв. невладиних организација и сличних установа. Они савесно денунцирају својим послодавцима све оне који одбијају да буду утерани у евроатлантски империјални обор, који одбијају распродају српске државе и српског интегритета. Они постају модерни инквизитори који попут језуита не хају за средства која ће њих, а нарочито друге, довести до „узвишенога“ циља. Они праве срамне црне листе људи који другачије мисле. Они постају протагонисти тоталитарне свести увелико ригидније и мрачније од оне што је владала југословенским комунистичким друштвом.

Не сумњам, при свему томе, да је њихова слика Европе лепа, и да у име те лепоте вреди бити и по мало инквизитор. Та и таква слика рађа се, дакако, уз помоћ одређене количине новца и, следствено томе, одређене количине имагинације. Ту слику можемо, дакле, звати „имагинарном Европом“.

Јер, Европа нису музеји, замкови и вртови, леви градови, чија су урбана језгра попут ренесансних и барокних кулиса; Европа није Лувр, катедрала светог Павла и Венеција која лагано тоне у Јадранско море... То је само декор за џет-сет, сличице за бесловесне туристе и привиђење добро плаћених хероја транзиције.

Европа је, ипак, пре свега – и то није никаква социјална патетика – свакодневица милиона радника и намештеника који, после дана проведеног на послу (под

будним оком свога капиталисте) журе у предграђа, у то-
рове, где се – после порције брзе (или, мало спорије)
хране – смештају да, са флашом пива (или, још горе,
кока-коле) у руци, жудно погледају нову епизоду „Ве-
ликог брата“, несвесни (или, чак, узалудно свесни) да се
прави Велики брат налази увек и свуда око њих.

Какве, дакле, везе тај Европејац има са митском сли-
ком уљуђеног, култивисаног, самосвесног европског
грађанина? Изгледа да су српски европоцентрици, опет,
мало закаснили. Будући да је њихова представа о Ев-
ропи архаична и превазиђена представа из свести сенил-
не или борниране или фасциниране или поткупљене
квазиинтелигенције, и будући да ми судбински, историј-
ски, цивилизацијски, па и појмовно каснимо коју сто-
тину година – морамо бити свесни да и наш такозвани
улазак у Европу није, и не може да буде, улазак у Европу
из наших снова, већ у гротло новог светског поретка, у
којем се најбољи европски духови одавно копрцају, при-
дављени америчким мондијализмом, и најављују апока-
липсу старога света и класичног схватања хуманизма.

Но, вратимо ли се, за тренутак, чак и у тај стари свет,
на врхунце европског грађанског доба, на пример, негде
на крај XIX века, или у *belle époque*, вратимо ли се, на
пример, у викторијанску Енглеску, на врхунцу њеног
сјаја и уљуђености, када су отмена господства ишла са кру-
тим крагнама, а даме у чипкама и свили – шта тамо зати-
чемо? Затичемо софистицирану централу једне пороб-
љене планете, централу која своју раскош, лепоту и
уљуђеност храни робовским радом колонија. Затичемо,
дакле, увек присутни империјални мондијализам, који
се, од епохе до епохе разликује само с обзиром на степен
технолошког развоја, у вези са којим стоји и најрацио-
налнији облик експлоатације радне снаге. Затичемо,
чак и у тој уљуђеној, грађанској централи предионице

памука и фабрике у којима раде деца и до шеснаест сати дневно. Затичемо јавне куће са малолетним девојчицама, чији су редовни посетиоци уљудни и угледни очеви породица, итакодаље...

Европа је увек била Европа само за своје владајуће слојеве, а не за српске будале. Па, чак ни за сопствене грађане. Једино степен технолошког развоја, односно профитабилност, одређује да ли ће робови спавати у блату својих колиба, или дремати пред екранима својих телевизора.

И тако су српски европоцентрици – борећи се за своју имагинарну Европу – створили од Србије призор очигледног привида, изврнули су рукавицу значења, довели до инверзије смисла и дубоког поремећаја система вредности. А та слика привида, та инверзија смисла утувљује се систематски и сасвим безочно у главе српског пучанства путем читавог јата добро финансираних медија, са којих упорно наваљују дрски секташи демократије, чији је безобразлук раван њиховој нетолеранцији и чије секташтво служи на част њиховој декларативној демократичности.

Јер, оно што се овде назива демократијом представља мрачни расадник тоталитарне свести, а оно што се назива О(д)бором за људска права сачињава црне листе за одстрел непоћудних чланова друштва, тј. просто оних који се усуђују да у њиховој, цватућој „демократији“ другачије мисле.

Тако је било у католичком, богоугодном, европском средњем веку. Ако бисте другачије мислили, консеквенце би биле следеће: покајање, *index librorum prohibitorum*, ломача. Покајање и *index* преживели су и до данас. Ипак, У времену демократије и људских права, ломача више није у моди (барем не у овом делу света).

Али, они који другачије мисле не треба да се због тога претерано радују. Јер, уместо ломаче, постоји тзв. лу-страција.

Не само да нећете моћи да дођете на било коју јавну функцију (без обзира на способности), нити ће ваше дело моћи да угледа светлости дана (без обзира на његову вредност), а ваша реч да се чује са медија (сем ретких, часних изузетака) – већ ће ваше име, ако баш не буде било укаљано, бити избрисано из прошлости, садашњости и будућности, све док овим временским категоријама буду владали носиоци мрачне (демократске) тоталитарне свести. И, тако – бићете живи, а мртви.

Тоталитаризам који се крије под маском демократије раван је појму *magnissimum crimen* из истоименог дела Саламона Јазбеца, где се највећим злочиним дефинише прикривање злочина – дакле, инверзија значења; дакле, уношење разарајуће збрке, хаоса, у поредак људскога живота. Тоталитаризам негдашњег (комунистичког, социјалистичког) времена био је, не само умеренији, већ и поштенији од овог, демократског, у којем живимо данас и овде. У најмању руку, постојале су читаве сфере друштвеног живота којима се тај тоталитаризам није бавио. Са друге стране, чувана су национална добра и националне институције. Овај, демократски тоталитаризам растурио је национална добра и уништио националне институције. Српску државу контролише шачица криминогених тајкуна са руљом бирократских трабаната, од којих многи воде порекло још из комунистичког доба. И то је, изгледа, једини континуитет који нам је остао.

Драма, бр. 26, 2009.

Интјересне групе и партиокраија*

*МИЛИЦА ДРАГОЈЛОВИЋ: Добро јујиро... иид... гос-
подин Миладин Шеварлић, драмски писац, председник
Удружења драмских писаца Србије, иид...*

*МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: ... итд... Вама и Вашим
слушаоцима...*

*Господине Шеварлићу, тема нашег разговора у емисији
„Радиовизор“ је однос културе и медија. Госпои које
позивамо имају различите ставове, ја Вас, за почетак,
пашам: иша ви мислите о томе како изгледа културни
живот у Србији ових дана?*

Како може да изгледа? Лоше, разуме се. Што се тиче
односа медија и културе – о томе се може говорити на
више начина, будући да је реч о веома сложеној про-
блематици. Може се рећи у једној реченици, може се
написати књига, а може се – најзад – говорити и десет,
двадесет минута, колико нама стоји на располагању.
Ако се каже у једној реченици, онда ће се рећи да је од-
нос медија и културе лош; за писање књиге, изгледа,
немамо времена; значи, говорићемо...

Двадесет минута.

Онда, двадесет минута. Дакле, однос културе и ме-
дија зависи од више чинилаца. Зависи од такозваног
духа времена, зависи од културне политике коју води
једна земља, зависи од стања у самој култури и, наравно,

* Из интервјуа што га је М. Шеварлић дао Милици Драгојловић, за II програм Радио Београда. Разговор – за ову прилику „скинут са траке“, – емитован је 15. јуна 2011. године.

од политике коју воде медији. Е, сад, што се тиче духа времена – знамо какав је дух времена у којем је новац основно мерило, где владају банкари, где се одвија процес унификације и глобализације... Значи – мења се једна цивилизација, мења се свет у којем живимо, па се мењају и вредности на којима смо ми васпитани. Живимо у новом времену, у „туђем веку“, како каже Добрица Ћосић у својој последњој књизи. То је дух времена.

Што се тиче културне политике – културне политике нема у овој земљи, и то поодавно.

То је мишљење које се може проверити у разговорима са многим саговорницима. А стање у култури је последица овога, напред реченог. Јер, разуме се, аутентично стваралаштво подложно је деловању спољашњих чинилаца. Политика медија се, такође, подвргава духу времена – значи, она прати владајуће друштвене вредности, актуелне вредносне критеријуме.

Нећу да помињем имена, нећу да помињем телевизијске станице, итд. Ко имало прати програме наших медија, њему је све јасно. Наше телевизије негују најјевтиније садржаје, типа „велики брат“, „мали брат“, „ајмо да се женимо, удајемо“ и слично. И огroman број гледалаца то уредно прати, заједно са непрегледном количином реклама, које се у глупости и тривијалности такмиче са емисијама у оквиру којих се, тако наметљиво, емитују. Онда, сваке вечери се емитују серије, углавном турске. То је, ваљда, жал за оним што се некада звало „пусто турско“, које на балканским просторима, очигледно, успешно васкрсава – захваљујући нашој мазохистичној подложности неоосманским чарима савремене турске политике.

Нема више ТВ-драма, нема озбиљнијих филмова... Некада је драмска редакција ТВ Београд интензивно и

веома квалитетно функционисала. Имао сам задовољство да, као писац, и сам у томе учествујем. А као припадник Удружења драмских писаца Србије, рећи ћу да је Телевизија Београд, некада – у оквиру нашег конкурса за награду „Бранислав Нушић“ – и сама додељивала своју, посебну, награду за драмски текст. Данас, медији једва да прате рад нашег удружења, као и осталих носилаца озбиљних културних садржаја. Али, зато се на нашим угледним медијима можемо уредно обавештавати о животу и раду часних естрадних звезда и народних добротвора, тајкуна, банкара и њихових пријатеља, политичара.

Пошто нам са медијима слабо иде, ми – мислим на Удружење драмских писаца Србије – имамо своје „мале медије.“ Имамо часопис „Драма“, имамо едицију „Савремена српска драма“. Обе публикације излазе тромесечно и ми их скромно промовишемо у Француској 7.

Морам да кажем, не зато што седим овде, са Вама, да је Други програм Радио Београда био најревноснији пратилац наших активности. Током дугог низа година – часопис излази девет, а „Савремена српска драма“ десет година – имао сам више пута прилику да будем гост Вашег програма, да говорим о концепцији ових издања и о нашој културној ситуацији. Други програм је, дакле, наше активности и пратио. Двапут су биле камере неких телевизија, сад свеједно којих; десетак пута су биле неке новине, пет-шест пута неки други радио – и то је, углавном, све. Ми, значи, радимо у некаквој „унутрашњој емиграцији“, како се то некада говорило; под неком врстом ембарга, у тами, полумраку...

То се, дакако, не односи само на наш случај, већ на многе и многе „случајеве“ у култури. Погледајте, на пример, судбину „Просвете“, некада корифеја нашег изда-

ваштва (где сам, и сам, једно време радио). „Просвета“ је, као и већина наших друштвених и државних вредности, продата неком приватнику, који је раскрчмио њене елитне некретнине у центру Београда. Уследио је штрајк особља, једва је спасена чувена књижара „Геца Кон“, која представља део наше културне баштине и наше културне историје. Нова издања се, тако рећи, не штампају, и тако даље, и тако даље...

Или, судбина једног позоришта из такозване унутрашњости, из једног важног српског града. Имајмо, при том, на уму да се целокупна култура овога народа не дешава једино у Београду, као што замишљају извесни, напухани културни снобови. Разговарамо, тако, у оквиру наших ванбеоградских комуникација, са културним посленицима тога града, па и са неким људима из тог позоришта и они кажу „па ми скоро четири године не дајемо представе“. – Како, кажем, не дајете представе четири године? – „Па, тако“ – кажу они – „глумци штрајкују, управника има, нема, предлаже председник општине тројицу људи, ни један не сме да се прими, пара нема...“ То је један пример, који је – зар не? – мало драстичан, али то је, уствари, парадигма стања у нашој култури.

А да ли је штакво сшанње, штакво време инсширашшивно за драмскоџ шисца, јер обично се каже да су нелеша времена врло инсширашшивна за сшваралаашшиво?

Како да не! Време је изузетно инспиративно за стварање, али неинспиративно када оно што је створено треба да нађе своје место међу људима. Значи, парадоксална, дијалектичка ситуација: ствара се нешто квалитетно, што не може да кореспондира са временом у којем је створено. Зато смо ми покренули едицију „Са времена српска драма“, у оквиру које је изашло већ че-

трдесет и шест књига, са по пет драмских текстова. Ту су драме и оних савременика који су се већ преселили у други, бољи свет – као што су Ђорђе Лебовић, Веца Лукић, Слободан Стојановић итд. А ту су и драме Синише Ковачевића, Стевана Копривице, Миодрага Илића, Александра Ђаје и многих других савремених писаца, све до оних најмлађих, као и аутора који живе и раде изван престонице. Велики број њих, без обзира на квалитет, није успео да изађе изван корица ових књига. Тако ми правимо једну микро-трибину, један микро-свет, како бисмо им омогућили да, бар на неки начин, објективизују то што стварају. Јер, лаж је да је довољно седети у радној соби (ако је, уопште, имате) и комуницирати искључиво са Господом Богом. Можда, у тренутку док стварате и јесте тако, али, затим, ипак, итако-даље... И, ако читате поговоре овим књигама – а сваки пише неко од угледних театролога, историчара и теоретичара, као што су др Рашко В. Јовановић, Радомир Путник, др Бошко Сувајцић и други – по правилу ћете наићи на тврдњу како је реч о квалитетним делима која не могу да изађу из сенке полуанонимности и нађу себи простора на јавној сцени, пре свега позоришној.

Зашто? Зато што нашем културом (као и осталим подручјима друштвеног живота) влада партократија и интересне групе. Интересне групе које имају, разуме се, партијску залеђину. Ја сам живео и у комунистичком времену и знам шта је тоталитаризам, шта је цензура... Међутим, морам рећи, да је комунистичка цензура била много „несолиднија“ него што је ова „демократска“. Имао сам и као позоришни посленик и као драмски писац посла са цензуром, био сам у разним занимљивим ситуацијама, али та цензура није била тако солидна – могло се провући кроз њу. Ова, садашња, није експлицитна, нико ништа не каже, али цензура итекако функ-

ционише. Ово време је много лукавије, лицемерније него претходно. Врло добро се зна шта је у оквирима наступајуће глобалистичке цивилизације „подобно“. Вешти, сналажљиви „Европејци“ то веома добро знају, као што су знали шта је било подобно и док су били припадници Савеза комуниста Југославије.

Значи – интересне групе и партократија. Пошто идеологија не постоји – постоји само неколико партија које се лавовски боре за власт – једина идеја је новац и позиција у друштву.

Партијама су потребни уметници, људи из културе, највише због медијске и трибинске промоције.

Ти промотери чине непробојне интересне групе које знају да од партија наплате своје услуге.

У позоришној сфери, рецимо, десетак људи држи кључне позиције и, дакако, новац. Јер, неки новац се, ипак, дистрибуира у културу, уствари, одлива се к њима, јер они су тако добро позиционирани...

Па онда, имате та позоришта по сиротој Србији и зна се ко су пет редитеља из Београда које ће они звати да би дигли себи рејтинг. Редитељ дође и каже – ево, донео сам вам текст, текст је модеран, европејски, стигао директно из Ирске (они га гледају ко у Бога), то ће вас коштати само десетак, петнаест хиљада евра... Они кажу – јао, како ћемо то, трче код председника општине, јуре спонзоре, плачу, па искукају нешто. Овај даса узме паре, режира, тако, у још два-три сирота, амбициозна театра, купи себи џип и богзнакако... То су дакле мали тајкуни у култури (јер и култура је мала). И они се држе, наравно, између себе. Неки то зову и „позоришном мафијом“. Држе се између себе и ви не можете проћи. У комунизму видик је био транспарентнији, односи флексибилнији, баријере проходније. Овде, не. Значи – инте-

ресне групе и партократија, контролишу позиције и у култури.

До чеѳа ће ѿо довесѿи?

Зашто будуће глаголско време? То *већ* доводи до ентропије културе.

Традиционална култура умире већ и стога што се са новом технологијом, новом цивилизацијом, мења и систем вредности, мењају духовни садржаји. Традиционалну културу већ увелико прежива златно теле, које жваће на електронски погон. Исус је, некада, ногом у дупе, истеривао трговце из Храма, али, данас нема Исуса, а храмови су се претворили у банке. И култура се, као и други аспекти живота, прилагођава... Онај ко хоће да се бави културом, а да не буде бедник, он мора да се прилагођава. Када се томе додају друштвено-политичке специфичности српске земље, можемо складно да заокружимо слику. На тој слици видећемо, поред осталих, и тих десетак позоришних корифеја који возе ципове, уколико нису узели предах у некој од спокојних српских амбасада. Ако им затреба сеиз, узеће у свој круг неког безопасног клинца, и то тако иде... На културном тржишту, у институцијма, на фестивалима, свуда.

Што се тиче медија (да не промашимо тему) медији здушно, свесно или несвесно, учествују у свему томе. Они, просто, функционишу у оквиру духа времена. Ако, на пример, телевизија хоће да има милионско гледалиште и сразмерни приход од реклама, без кога не може да функционише, она мора да форсира емисије са садржајима који могу пучанство да привуку у највећој мери. И тако то иде, са *reality* и сличним програмима, у зависности, уосталом, и од културног нивоа средине.

Значи, медији раде то. Али, наравно, не би морало да буде само то. Ми не можемо изменити дух времена, али

можемо да учествујемо мало и „бочно“, промовишући и неке мало другачије вредности. А то зависи доста од појединца. Ми знамо шта све појединац може да учини; у политици, култури, спорту... Значи, у оквиру целе те приче, јасно је да може да постоји, на пример, квалитетна редакција ТВ драме, која би, ипак, правила озбиљне пројекте, без обзира на „велику браћу“, „малу браћу“ и остало. Озбиљне пројекте који би дали понеку свежу инјекцију нашим полумртвим културним садржајима.

Хвала Вам најлејше шџо сџе били ѓосџи „Радиовизора“.

Хвала Вама. Било ми је задовољство.

Драма, бр. 36, 2011.

За успомену и дуго сећање, 1914.

Доситејејев кромпир, Милосрдни анђео и српска демократија*

Био сам недавно у Саборној цркви, да упалим свеће за своје мртве и живе, као што добри обичаји налажу. Застао сам, том приликом, поред гробне плоче Доситеја Обрадовића. На тој плочи некада је стајао епитаф што га је он сам саставио: „Овде леже његове српске кости, он је љубио свој род...“ И тако даље. Данас, тај запис је скоро сасвим нечитљив, излизан безбројним српским стопама, које су ту пронашле згодну пречицу.

Доситеј Обрадовић живео је, са пасошем аустријске империје, у Трсту, Лондону, обишао је читаву Европу и добар део Средоземља, учећи и подучавајући друге. Када је подигнут Први српски устанак, он је написао песму, познату данас као „Востани Србије“, ставио у путну торбу нешто књига и неколико кромпира – намирницу до тада непознату у овим крајевима, како би се у Србији могла запатити и помоћи вечито гладном српском народу да се прихрани – и дошао Карађорђу, у Београд. Карађорђе је узео кромпире, а Доситеја поставио за министра и држао га са своје десне стране, као што је генерал Де Гол са десне стране држао свог министра културе, Андре Малроа. Полуписмени сељак, аустријски „фрајкор“ и свињарски трговац, Ђорђе Петровић, није рекао Доситеју: „Чича, немој да смараш! Дај вамо тај кромпир и врати се лепо у Трст – имамо ми сад преча посла од културе!“ Доситеј није, дакле, добио одговор што су га многи до-

* Уводна реч на Годишњој скупштини Удружења драмских писаца Србије, 2012. године.

бронанерни интелектуалци добили од данашњих српских вођа, били они на власти, или у опозицији.

Узгред, песма „Востани Србије“ била би приличнија као српска химна, од онога „Боже правде, ти што спасе српског краља“, итд... (Како гласи оригинална верзија.) Српски краљеви, почев од Милана Обреновића, до Петра II Карађорђевића (изузимајући Петра I, кога је српски сељак од миља звао „џика Пера“, а Едмон Ростан му певао оду) – српски краљеви били су људи нејаког ума, покераши, пијандуре, педери, женскари, перачи новца и гробари српске историје. А њихов потомак, такозвани престолонаследник – што му нови гробари српске историје дароваше двореове, како би се умилили онима који су ову земљу довели до ивице опстанка – познатији је у народу као „Аџа Гиџа“. Око човека који није имао ни толико менталне снаге, ни образа да пристојно научи језик народа којим би да влада, окупљају се данас снобови, профитери, некадашњи комунистички жбири, патриоти који су бежали у иностранство испред бомбардовања, квазидемократична деца комунизма и слични врли примерци овога жалосног наџиона.

Од „сече кнезова“, 1804. године српски народ није био ближе историјском понору него данас. Први и Други светски рат, са свим својим ужасима који су преполовили српску популацију, а њене најбоље људе отерали у смрт (најбољи увек гину, а генетски отпад преживљава), били су, ипак, само припрема за оно што нам се дешава данас и оно што нас тек чека.

Консеквенце стварања Југославије, побачене творевине, којој су кумовали неразумни романтичари, дебили и профитери, властодршци напуханого ега и рационални, далекомислећи непријатељи српског народа – народа који је са дирљивим поверењем ишао за својим гробарима – консеквенце стварања Југославије сада се

неумитно дешавају пред нашим очима. Оно мало Србије што је остало, распарчава се и даље; оно што је вредело опљачкано је; средњи сталеж уништен, једни једу из златних тањира а други из контејнера, земља је сведена на протекторат империје што се, газећи планету, бори за „демократију“ и „људска права“, оне империје која је пре тринаест година послала овамо „Милосрдног анђела“ са уранијумским даровима. Државом, притом, владају лицемерни профитери, пријатељи мафије, марионете и удворице наших геноцидних пријатеља са хуманистичког Запада.

Некада су се најбољи Срби, од Стерије до Милутина Миланковића, школовали на Западу, па долазили, како би знање и просвећеност улагали у развој своје земље и свог народа. Данас се најбољи Срби школују овде и главом без обзира беже на Запад.

Негативна селекција, коју су комунисти спроводили са приличним, али не и потпуним успехом, у данашњој самопроглашеној демократији доведена је до завидних консеквенци. Партократска олигархија и њени трабанти, без обзира на то да ли су дебилни, или не – тврдо су ушанчени на свим битнијим позицијама у овој држави.

Цензура, коју су комунисти такође неговали, но, ипак, помало траљаво – сада је беспоговорно затворила медијски простор за све оне који покушавају да мисле својом главом.

Култура је деградирана, допавши у руке интересних група, перача новца, партијских пришипетљи и улагивача. Села су испражњена, њиве запарложене. Некада просперитетне фабрике зарасле у коров. Опљачкана Србија се преселила у главни град, чијим рекама плута ђубре, криминалци се возе џиповима, а политичари лимузинама; у главни град чије су елитне улице украшене појавама живописних просјака, били они ратни инва-

лиди (читај „Све ће то народ позлатити“), изгладнеле старице, штрокави Циганчићи или мајке са бебом у наручју. А све то, укључујући параде поносних педера, уз лавез корифеја невладиних организација, одвија се под благопријатним покровитељством Европске уније и америчке империје, које се, уз помоћ домаћих издајника, цинично поигравају нашом судбином.

Зашто ово говорим данас, на годишњој скупштини Удружења драмских писца Србије?

Зато што држим да се морамо стално подсећати на то у каквим историјским и друштвеним координатама живимо, називали се драмским писцима или како му драго; зато што, ипак, гајим наду да ће ово друштво још живих песника, освешћених уметника и интелектуалаца, бити и надаље оаза здраве свести и критичке мисли и да ће тако, са још понекима, чувати и очувати искру српскога духа и српске културе.

Драма, бр. 38, 2012.

Београд, Стари двор, 1941.

Тракијанци о српском национализму

Ако један народ, под притиском страних сила и трoјанских коња што делују изнутра, бива принуђен да редефинише основне појмове од којих зависи његово поимање себе – самим тим, он бива принуђен да редефинише и читау своју историјску судбину. То, дакле, значи да се води борба за промену његове свести, што доводи у питање његову елементарну конзистентност, па – у крајњој консеквенци – и његов опстанак као аутохтоног ентитета.

Ово што говорим није никаква новост, нити какво откриће. Ово је само варијација на тему што је, у своме бахатом цинизму, наши моћни „покровитељи“ без пардона експлицирају у „педагошком“ обраћању српскоме народу.

Један од основних појмова о којима је овде реч јесте појам „национално“. Од дефиниције појма „национално“ (да ли се он третира као уобичајени придев што, просто, означава припадност, или се користи у легитимном патриотском контексту, уз евентуалне емоције које никога не угрожавају, или у било којој врсти етно-истраживања, итд. – или му се тенденциозно приписују злоћудна шовинистачко-фашизоидна значења) зависи, дакако, и како ћемо третирати синтагме као што су „национални идентитет“, „национална судбина“, „национална политика“, „национално осећање“, „национална култура“, па, дакле, и сама „национална историја“.

Следећи послушно глас Великог Брата и његових унутрашњих гласноговорника што, издашно финансирани, делују свуда око нас – пратећи, дакле, њихов импе-

ративни диктат, лако можемо доћи до следећих резултата:

Срби су започели своју повест као скупина изразито примитивних, недотупавних, дезорганизованих племена, која је чувена шиптарска династија Нимани (што су је покварени Срби касније преименовали у Немањиће) извела на светлости балканске и донекле европске историје. Када су, тако, ојачали, Срби су почели да врше насиља над својим добрим шиптарским патронима, па су их најзад поробили и сатерали у неприступачне, дивље планине.

Даља српска историја одвија се, укратко, на следећи начин: Пошто је моћна, просвећена турска империја легитимно преузела од глупих Срба балканске просторе, ови су једно време уживали у привилегијама што их је доносио живот под окриљем уљудних муслиманских господара, да би, понети својом урођеном бахатошћу и незахвалношћу, почели да из заседе зверски убијају своје добре, културне покровитеље.

Користећи унутрашње проблеме што су ослабили турску државу, они су на ружан и незахвалан начин почели да дижу устанке и да насилно стварају некакву аутономију, упркос противљењу цивилизованих европских сила. (Ако некоме ово личи на пародију, следеће речи које је изговорио енглески конзул код кнеза Милоша Обреновића аутентичне су и могу се проверити у историјској литератури. Оне гласе: „Срби не заслужују слободу јер се сурово понашају према Турцима“.) Итакодаље, итакодаље, све до модерних времена, када гадни српски терористи убијају Франца Фердинанда, представника силе која је љубазно окупирала Босну, како би могла да је цивилизује и култивише.

Тако су, дакле, Срби – та злоћудна израслина на светлом лицу Европе – дејством дебилног терористе, Га-

врила Принципа, изазвали Први светски рат, једну од највећих трагедија у европској историји, где су, срећом, и они сами изгубили скоро половину свог глупог становништва. Али, зло не мирује. Срби се множе као зечеви, те ће ускоро, организујући апсурдне демонстрације 27. марта 1941, чиме су увредили немачког канцелара, господина Адолфа Хитлера – Чемберленовог и Стаљиновог пријатеља – изазвати и Други светски рат, приморавајући честите велике силе да зарате једна против друге.

И тако, редом, све до најновијих времена, тај дивљи, недотупавни народ, предвођен злочиначком великосрпском, хегемонистичком кликом, терорише све пријатељске околне народе: сироте Хрвате, Муслимане, Македонце и, највише, своје добротворе, Шиптаре, над којима још од Првог светског рата, па до последњих година двадесетог века, систематски врши дивљачне, геноцидне радње. И вршио би их и даље, да није над Балканом „Милосрдни анђео“ раширио своја заштитичка, радиоактивна крила и, колико-толико, те гадне Србе довео у ред. Али, добри анђео ипак није успео да до краја изврши свој хумани задатак. Зли Срби и даље, у потаји, развијају своје фашизоидне, националне фантазије и снују како да неовлашћено манифестују своје постојање, натуцају о некаквом свом идентитету, па чак, на завршетку једне позоришне представе певају хегемонистичко-фашистичку корачницу „Тамо далеко“.

Ако тако наставе, заиста ће их далеко одвести сулудо опирање очинском и братском светском поретку, који штити Европу од примитивне националне трулежи. А што се самог позоришта тиче, из њега још увек, упркос завидним успесима, није до краја почишћено националистичко ђубре.

Али, уз спасоносно дејство агенције за деконтаминацију, дератизацију и денацификацију, и тај ће посао, надамо се, бити доведен до краја.

Али, где – што каже Кафка – ни то није сасвим тачно.

Драма, бр. 42, 2014.

Београд, Позоришни трг, 1941.

Србија на сѝрмој равни или Тракиѝаѝ о ѝрадицији и мондијализму*

Даме и господо, другарице и другови, браћо и сестре!

Наслов мога излагања, формулисан као *Традиција и савремена срѝска драма* – од стране љубазних организатора из Центра за неговање традиционалне културе – немојте схватити другачије до у основном значењу речи. Овде се, дакле, неће превасходно говорити о позоришту и о драми као књижевном роду (мада ће и о томе бити речи) – више ћемо говорити о нечему много важњем: о савременој српској драми у буквалном смислу, тојест о драми што је српски народ преживљава последњих деценија, нападнут и споља и изнутра. Споља, од стране „новог светског поретка“, а изнутра од оних који су заборавили значење појмова: традиција, нација, па, самим тим, и патриотизам. Те појмове ћемо морати, из предострожности, да дефинишемо, како се логика нашег разговора не би извитоперила, како, дакле, неки од тих појмова не би био схваћен на начин на који се њима манипулише у име политичких и других циљева.

Прави наслов мога предавања гласи: *Србија на сѝрмој равни или Тракиѝаѝ о ѝрадицији и мондијализму*. Овакав, обухватнији приступ моћи ће да назначи координатни систем у оквиру којег ће се, у наредним предавањима, о традицији и култури говорити из угла појединих области стваралаштва, било да је реч о књижев-

* Уводно предавање циклуса „Традиција – темељ српске културе“, одржано у Крагујевцу 28. октобра 2014. године у сали Епархије шумадијске.

ности, историји, социологији, религији, медијима, језику и другим дисциплинама у којима се огледају појмови задати у концепту овога циклуса.

А сада, да почнемо!

ДЕФИНИСАЊЕ ПОЈМОВА

1) *Нови свейски ѱоредак* или *Мондијализам*: Тоталитарни, освајачки концепт сваке глобалне империје, или оне која кани да то постане. На пример, као што је познато, у старом веку, репрезентативни узорак је Римско царство, које је поробило, униформисало, нивелисало највећи део тада познатог света. Званични језик у свим земљама био је латински, званична религија римска, урбанистичка решења свих нових или реконструисаних градова била су подједнака: две главне, под правим углом, укрштене улице, форум, Зевсов храм и арена за међусобно клање људи, људи и животиња, па, у датом тренутку, и кришћана, итд.

У новом веку, ту тенденцију поковања остатка света, разбијања интегритета држава, идентитета народа, њихове духовности, колективног памћења и било које врсте самосвојствености показивале су шпанска и енглеска империја, затим Наполеон, а у најновије време Хитлер, Стаљин и, најзад, у данашње време Америка и Европска унија.

Средства за остварење оваквог, империјалног пројекта су војна сила, освајање, геноцид, економско исцрпљивање, експлоатација ресурса и јевтине радне снаге, злоупотреба средстава информисања и комуницирања у циљу испирања мозга и клонирања човечанства.

У наше време, пројекту доприноси и фармацеутска индустрија, чији лекови често изазивају, уместо да лече болести, тајне лабораторије које дистрибуирају смрто-

носне епидемије, обавезна вакцинација са дегенеративним учинком, насилно чиповање људи и тотална контрола путем електронских средстава, интернета, мобилних телефона, укључујући сателитске везе и сл. Затим, генетски модификована храна, која има непосредна дегенеративна својства, као и авионско запрашивање одређених делова планете – па и наше земље – отровним материјама, као што су алуминијумоксид, сумпорхексахлорид, баријум, манган, арсен... Далекосежне последице су, између осталих, аутизам код деце, затим рак, фибромијалгија, итд.

Главни циљ ових мера је планетарно десетковање становништва, које прави гужву, које изазива социјалне и политичке немире, које тражи посао, храну, воду, ваздух, слободу, право да мисли и осећа на свој начин.

2) *Традиција*. То је процес предавања, преношења, одржавања идеја, веровања и начела – усмено, писано или применом, од нараштаја нараштају. У ширем смислу, појам традиције прожима све области људског живота и делатности. Без традиције се не да замислити ни голи опстанак, а камоли култура људских заједница. Тако је традиција оно што одржава друштва и цивилизације, непрестаним преношењем дела и мисли, и њиховом стваралачком модификацијом. (*Опћа енциклопедија Лексикографског завода.*)

3) *Нација*. Што се тиче нације, цитираћу само Хегелову мисао која сажето изражава суштину овога појма: „Нација има народносну генезу – каже он – али јој је унутрашња структура културно – духовна“.

Данас, сваки помен појма „национално“, изговараног некада јасно и гласно, са осећањем поноса и части – третира се као „говор мржње“. Сваком помену појма „национално“, мондијалистички гласноговорници при-

додају потенцијално злочиначки смисао, а сам појам карактеришу као нешто примитивно, превазиђено, затуцано, такорећи дебилно; у сваком случају, као нешто нецивилизовано, достојно презира и подсмеха.

4) *Патриотизам* је енциклопедијски дефинисан – за оне који то не знају, или не желе да знају – као љубав према домовини, земљи и народу – заснована на историјским условима развоја свести о припадности одређеној заједници и целини.

МЕТАСТАЗА ДЕСТРУКЦИЈЕ

Традиција је друго име за појам континуитета. Без континуитета нема ни конзистентности једне културе, дакле, ни њеног опстанка. Ако се свака епоха, свако ново политичко раздобље, свака нова власт, која је засела у седло моћи, труди да поништи оно што је пре ње било, и да почне историју, самим тим и културу, испочетка, ако почне, дакле, да руши старе споменике, да хистеришно мења називе градских улица, брише или маргинализује оне ствараоце који не одговарају њеној идеологији или слици света, заборавља или даје други смисао прошлим историјским догађајима, или се труди да – под притиском окупатора или доминантних страних сила – модификује и саму свест народа – у таквим околностима развија се метастаза деструкције у ткиву националног бића, националне свести, аутохтоног погледа на свет, духа и морала нације, до осипања свих вредности које почивају на вековној традицији, коју ваља пажљиво чувати, развијати, дограђивати и модификовати у складу са менама времена, а никако поништавати – јер тиме поништавамо себе саме као колективно биће, и сваког појединца, који остаје да лебди у празном простору безнађа, без имунитета, који би га штитио од зала овога света.

Али оне који традицију чувају уз помоћ тврдог, сенилног конзервативизма и окамењених фолклоридних представа – а таквих није мало међу нама, Србима – треба подсећати увек и увек изнова да чувати и поштовати традицију не значи слепо робовање светоназорним, политичким, духовним, културним формулама и садржајима нераскидиво везаним за неко прошло време – јер тако добијамо леш, што га вучемо за собом, затварајући путеве креативног развоја и ефикасног опстанка у овоме свету промена.

Дијалектика односа према традицији значи – објаснимо то онима који не знају, или не желе да знају – извладити фундаменталне нити из дубина прошлости, надграђивати их, чувајући њихову суштину, а њихову форму пажљиво моделовати, како би и сама суштину могла да опстане као живи, активни садржај, да претраје у оквирима новог цивилизацијског кода и новог друштвеног контекста.

Јер, дошао је последњи тренутак када се морамо подсетити да без прошлости неће бити ни будућности, да без „реанимиране“ традиције нећемо моћи даље, да је, у противном, следећи корак – корак у празно.

Борба за спасавање националне традиције из загрљаја новог светског поретка и његових домаћих скоротеча пре свега подразумева суочавање са истином о себи, о свом положају и алтернативама које стоје пред нама.

Ако имате времена и разлога да погледате телевизијски Дневник (јер „ви имате право да знате све“, филтрирано кроз ваш „јавни медијски сервис“) – видећете често, пре почетка те хронике наших политичких и економских успеха, инспирисаних шаргарепом Европске уније која нас води у „врли нови свет“, видећете, дакле, и чућете вапај Призренске епархије – где леже закопани

дух и традиција, ваша и нашег народа – за помоћ гладнима, помоћ коју можете, из фотеле, уз шољицу кафе, да пошаљете телефонском поруком, која ће вас коштати педесет динара. Добра цена за чисту савест пред узнемирујућом појавом покопаног националног духа и националне традиције.

А у истом том Дневнику могли сте видети и извештај о пљувању националне заставе на сцени позоришта „Атеље 212“ у Београду – што представља, зар не?, врхунац демократске и уметничке слободе. Пробајте само да кинете на „шаховницу“ у Загребу!

А ко су ти наши „Европејци“ и демократи из централа за деконтаминацију, дератизацију и денацификацију српске културе? То су они што су збрисали са јавне сцене све који другачије мисле. То су они који се брчкају у брлогу силоване и згажене српске културе, под окриљем својих богатих и неписмених политичких патрона.

Људи који другачије мисле, који не губе свест о томе ко су и одакле потичу, који не пристају на улогу духовних квислинга – већ петнаестину година немају приступа ни медијима, ни битним културним институцијама, ни манифестацијама, нити финансијским средствима за остварење својих уметничких пројеката.

Имају ли они, бар, право на своје мишљење? Или је у овој демократској земљи изношење различитог мишљења *a priori* фашизоидни чин? А искључивост, секташтво, вулгарно етикетање, упљување, погромашке акције диригованих медија и представника „невладиних организација“, те узурпирање јавне сцене – представља, дакле, европски, цивилизовани манир и производ лепог демократског васпитања?!

Докле ће свест српског пучанства бити жртва игре свеопштег привида? Докле ће квазидемократске, мон-

дијалистичке лажи бити алиби за узурпацију и пљачку? Зар је дотле дошло да Европска унија треба да захтева преиспитивање овдшњих криминалних приватизација? Европска унија, која је Србију осакатила, унизила, бомбардовала и колонизовала!

Али, немојмо, такође, да нам Европска унија буде алиби за наша властита непочинства, глупости, поразе, неснађеност, самоубилачки мазохизам. Европска унија и слободарске Сједињене Америчке Државе раде нам оно у чему им сами помажемо!

Зар је у пониженој, опљачканој, упљуваној Србији, изложеној још и срамотној аутодеструкцији и дебилитету политичких манекена, цинизму и безобзирности шпекуланата и насилника – зар је у тој и таквој Србији највеће зло патриотски став, национално самоосећање и одбрана српске традиције и српске културе, коју обешчашћују квазидемократски шарлатани, што убирају срамну славу и новац, плујући по темељним вредностима и симболима традиције и идентитета једног народа?!

Без ослоња на властиту традицију, на осећање континуитета властите културе, етике и самобитности – српско друштво се суновраћује у политичко, економско, морално и културно незнађе.

Београд је пренапучен од врха до дна, а села пуста и фабрике закатанчене. Из Италије се увозе чак и чачкалице, из Аргентине трула говедина, из Вијетнама речна риба – поред свих наших Сава и Морава – а из Кине бели лук!

Из дана у дан тонемо у морално и културно варварство. Ослушните – ако још имате слуха – осакаћени српски језик, којим се говори на улицама и у медијима, па и оним најрепрезентативнијим! Погледајте телевизијске програме, са свим срамним „фармама“, „вели-

ком браћом и сестрама“, програме из којих зрачи невиђена духовна празнина, бекетовски бесмисао и просташтво, какво се тешко среће међу иоле цивилизованим народима.

Опустела, непродуктивна, осиромашена земља, без суверенитета и сувисле перспективе, без љубави, вере и наде, са бестијалним насиљем у породици, школи и на улици, са педерским парадама у престоници, са застрашујућим нивоом суштинске неписмености и некултуре, са белом кугом, која се незауостављиво шири – то је слика данашње Србије!

КУЛТУРНА ОКУПАЦИЈА СРБИЈЕ

Стање у српској култури није и не може бити другачије него што је то опште стање што га диктира дух времена. Живимо у времену светских интеграција, где појединачне културе губе своје особености и своје традиционалне корене; у ери глобализације, у власти банкара, господара света, који су од човечанства начинили руљу произвођача и потрошача материјалних добара.

У Србији се убрзано заборавља национална традиција, вера и језик; овде нема праве културне климе, ни јавног мњења – постоји само дивљачка агресија медија, који неснађеноме пучанству испирају и оно мало мозга што му је остало.

Они српски глобалисти који прижељкују пречицу ка „културној, демократској Европи“ нису свесни да сањају архаични сан, што га изображени синови сељачке Србије сањају још од краја претпрошлог столећа, сан који се најчешће завршава као комплекс ниже вредности пред свим оним што долази са Запада. Да иронија буде потпуна – у исто време, највећи духови Европе већ више од једног

столећа ламентирају над пропадањем Запада, његових темељних духовних, етичких и политичких вредности.

Културна окупација Србије одвија се, дакле, уз свесрдну помоћ квислиншке псеудоелите, или ергеле добро истимарених и ухрањених тројанских коња – чији је задатак да својим, европејски поткованим, копитима поравнају терен за империјалну нивелацију српских духовних и културних простора, како ови прљави варвари, ови глупи, наивни простаци не би сневали некакве своје српске снове, ометајући, као камичак у чизми освајача, славodobитни, планетарни поход банкарске, лихварске интернационале. „Пусти Србина на Србина, па бриге не бери“ – каже стара турска пословица.

Дакле, људи који контролишу већину српских културних институција и културних токова не налазе се у служби националних циљева, нити подстицања слободних, аутентичних стваралачких стремљења. Како, уосталом, формулисати српске националне циљеве? У традиционално поцепаном српском друштвеном организму води се, као и обично, истребљујућа шизофрена борба на живот и смрт. Док су све околне, „братске“, државе и државице постигле какав-такав консензус о националним циљевима и интересима – у Србији се и даље води грађански рат између четника и партизана новог доба.

Стремећи ка Западу, наша позоришта данас, ипак, радије играју слабе или осредње ирске, енглеске, америчке драме. Они више воле да буду колонија тзв. великог света, него да, негујући духовност властите средине, зараде праву улазницу за тај свет. Заборављају да се без темељног идентитета у тај свет не може ући. Сви презиру слуге, а највише њихови господари.

Они наши уметници које свет доиста уважава, од Иве Андрића до Емира Кустурице, антејски су црпили снагу

из тла којему припадају. Као што се, гледано политички, у свет на прави начин може ући једино са колико-толико независном државом, тако се једино може ући са властитим духовним и културним ликом. Остало је полуколонијални фалш, игра у којој се, на крају, губи све.

Али, као што се на крају Шекспирових трагедија обично оставља трачак наде за неку другачију, лепшу будућност – сматрајмо, и овом приликом, пристојним да искажемо наду како ће српски народ, ипак, наћи снаге и памети да се одупре злу, које га разједа споља и изнутра.

Драма, бр. 43, 2015.

Београд, 1944.

Наша историја*

Наша модерна историја, која почиње у 19. веку – када је зграда европске историје већ увелико била начињена и украшена – наша модерна историја, обележена проклетством дисконтинуитета, збир је сукоба, исцрпљујућих ратова, трагичних неспоразума, устанака против сопствене власти, краљоубистава, насилног разарања друштвене структуре, изабљивања, братоубилачких борби, националних и социјалних фантазија, разноврсних манипулација и видова репресије. Она је више копрцање у мрежи господара светских поредака и мрежи сопствене ирационалности и неснађености, него плод стратешког промишљања и поступног хватања корака са ходом света, у којем смо се, после историјског сна, обрели, света у чијем се координатном систему морамо кретати и чија правила игре морамо научити, чувајући притом властиту самосвојственост.

Наша садашња колективна духовност није органски израстала из духовности наших предака. За њу се пре може рећи да је дизајнирана, или скрпљена од формалних елемената предачке иконографије, излизаних митских образаца, крхотина савремене историје и актуелних страних утицаја.

Ако културу схватамо као скуп свих оних естетских, стваралачких, духовних, нормативних вредности и особености, које чине да се једно друштво хармонично развија у извесној закономерној форми и тако успије цивилизацијском вертикалом – бићемо свесни да наше дру-

* Из интервјуа Милошу Јевтићу, 8. октобра 2000. за емисију „Гост Другог програма Радио Београда“.

штво доживљава културно назадовање на свим нивоима (без обзира на напоре и резултате појединаца), од културе свакодневног живота до подручја културног стваралаштва, односа према културној традицији и недостатка културне политике, односно стратегије културног развитка.

Општи културни ниво једнога друштва налази се у директној узрочно-последичној вези са његовим моралним интегритетом, те начином на који ће се развијати све његове виталне функције, укључујући образовање, технологију, привреду, политику. Култура свакодневног живота у нас показује ону тенденцију варваризације, што се увек јавља када се морални темељи друштва уздрмају, када се распрсне слика света и нормативни поредак, под чијим су знаком људи живели и умирали. Систем формализације свакодневних односа налази се на крају ланца, на чијем почетку стоји вера у општи поредак ствари, у смисао његовог постојања и функционисања. Када се изгуби вера у општи поредак ствари и његову извесну трансцендентност, или, ако хоћете, његову идеалну пројекцију – позорница људског живота претвара се у арену вулгарне борбе за голи опстанак.

Када, на пример, дете псује и ружи своје родитеље, када вас сапутник бездушно газии у трамвају и завлачи руку у ваш џеп, или када малолетник, без икаквих емоција, пуца у вас на улици – то значи да се велико огледало, што рефлектује слику света и његов трансценденти смисао, разбило у парампарчад, и да његове крхотине сада рефлектују незнађе, расуло и хаос. Лепо васпитање стоји у директној вези са вером у смисао људског живота и људског делања.

Језик, који се овде зна декларативно бранити, као залога националног идентитета, културе и духовности, у исто време се не познаје, па јавни живот, од званичних

докумената, преко политичког дискурса, до медија, па чак и литературе, врви од неписмености, језичких произвољности и прљавштине. Језик, као врхунски, осетљиви израз кодификације вредносног система, начина мишљења, веровања, погледа на свет, налази се међу првим показатељима ерозије тог сложеног система, који означава и условљава, како колективни живот заједнице, тако и индивидуалне животе њених чланова. Како правила реда и поретка попуштају пред стихијом што ломи друштво од врха до дна, од институција система до породице и морално-психолошких координата појединца, тако попушта и систем језичких правила. Однос према граматици, као прецизни сеизмограм, показује разорну јачину труских удара, којима су изложени темељи друштва.

Као што правила друштвеног понашања више никога не обавезују, јер више никога не штите, јер се распао узрочно-последични систем међузависности појединца и целине, тако ни правила језичког понашања не представљају више градивне елементе што, између свих осталих, обезбеђују целовитост слике света и функционалност његових механизма. Отуда су и битне институције јавног општења, какве су радио, телевизија, листови и др. загушене језичким муљем, незамисливим у друштву које има јасну свест о себи, и чији се саставни делови налазе у стању оптималне конзистентности.

Од избора речи у јавном општењу, од стила, преко пренебрегавања елементарних граматичких правила, наказне синтаксе, некритичне употребе варваризама, жаргона, итд, до акцентуације – наш савремени језик непогрешиво одсликава стање свести и односа у друштву. Као што наша слика света више није стабилна, нити целовита, тако је и наш језик разбијен у жаргоне, којима се поједине друштвене групације служе. Тако,

имамо језик политичара, језик бивших политичара, језик подземља, језик педера, наркомана, рокера, језик интелигенције, језик пензионера, помало архаичан језик провинције и вавилонски језик метрополе.

Ова какофонија, ова „пометеност језика“, овај још у Библији забележен симптом – познат је као казна за морално посрнуће друштва и односи се, у крајњој инстанци, на тему космичког или трансцендентног реда, с једне, и хаоса што га човек, својим неразумним деловањем, ствара, с друге стране. Митолошким језиком речено (који, зато што је митолошки, није мање стваран), ми се, дакле, управо налазимо посред бојног поља званог Армагедон, где се сучељавају тзв. силе добра и зла, светлости и таме, реда и хаоса.

Речено хибридном језиком политике, ми смо друштво у транзицији, или у преласку из једног стања у друго. Ма колико рогобатан и лицемеран, овај термин имплицира сву крхкост нашег садашњег положаја, његову неодређеност и рањивост.

Произвољност у мишљењу и делању, што у крајњој консеквенци значи неуважавање датости реалног живота, већ планирање и спровођење акција без покрића, које, у судару са животним чињеницама, узрокују систематски ланац пораза и неостварености – то, у основи, инфантилно психолошко својство, једна је од битних одлика нашег колективног менталитета. Симптоми и последице оваквог психолошког стања могу се уочити на сваком кораку, како у домену свакодневног живота, тако на плану политике, па и збира историјских дешавања што склапају координате наше заједничке судбине. Тај волунтаризам градивни је елеменат наших опредељења, наших побачених стратешких планова, наших изгубљених битака, наше личне и историјске неснађености.

Савремени западни свет има своју иманентну развојну логику, своје условљености и закономерности, па и своју пропаст, уписану у властити развојни код. Тежећи, некритично и без дистанце ка његовим формама и ка његовим мерилима вредности, ми, дакако, не следимо унутрње нужности и могућности сопственог развоја.

На тај начин укидамо перспективу властите алтернативе, што може да расте и да се развија на препознавању сопствених моралних критеријума, духовне и политичке традиције балканског тла и његових изворних економских могућности.

Чекајући Нушића или Деградација културе*

Заштитни знак нашег савременог позоришног репертоара није више Нушић, нити који други српски класични или савремени драмски аутор. Тај заштитни знак пре би, на пример, могао бити комад који нам стиже из Ирске, под насловом *Сакаџи Били*. Символика сакато-сти може се и даље развијати, те применити и на остале аспекте нашег културног и духовног живота у овом не-веселом историјском раздобљу. Да бисмо, дакле, осветлили задату тему морамо је сагледати у ширем контексту културне и друштвене ситуације у којој се налазимо.

Наш друштвени, политички, културни, духовни живот одвија се у знаку нереда, привида, произвољности, замена теза – једном речју, у знаку нејасноће и некодификованости, попут живота у мутној, муљевитој води, где у полутами титрају силуете нејасних обрису, где нема хоризонта, ни перспективе, где велике рибе једу мале рибе, где, као у првобитном хаосу, нису раздвојени светлост од таме, небо од земље, добро од зла, правда од кривде, култура од просташтва, истина од лажи. Ништа код нас није онако као што изгледа, ствари се не називају правим именима, ми једно говоримо, друго мислимо, а треће радимо. Ми живимо у свеопштој обмани и самообмани, са идејом да смо, притом, веома вешти, интелегентни и способни да изиграмо све и свакога, сва-

* Излагање за „округлим столом“ на „Нушићевим данима“ 2001. у Смедереву.

ко правило, сваку институцију, сваки договор, па и сваку логику.

Ушли смо у период „транзиције“ и нашли се у предворју западног, капиталистичког света. Ушли смо у фазу приватизације и борбе за профит. Економска мерила постала су једино важећа. Култура је престала да буде партнер у великом дијалогу о судбини друштва, будући да је та судбина одређена местом у чекаоници „новог светског поретка“. Из релативног тоталитаризма једног сразмерно либералног социјалистичког концепта, који је културу ипак ценио и од ње зазирао, ушли смо у беспоговорни тоталитаризам, који све мери и одмерава профитом. Све оно што не служи профиту маргинализовано је и, ма колико било дозвољено, губи сваку важност и могућност озбиљнијег опстанка. Васколико друштво је претворено у поприште отимачине и јагме за брзим, криминогеним богаћењем. Из друштвене структуре такорећи је, одавно начет, избрисан средњи слој. Остаје, с једне стране, преко ноћи пљачком обogaћена псеудоелита, која се креће између криминала, политике, шверца, државних монопола, а с друге лумпенпролетаризовани остатак пучанства. Оно што се чак и у комунистичко време могло назвати средњим сталежом – који је, као што знамо, чувар друштвених норми, писмености, морала и културе – претворено је у аморфну, обезглављену и депримирану масу, забављену страхом и бригом за голи опстанак.

У таквом вулгарнокапиталистичком тоталитаризму, где су све неупотребљиве слободе остављене да слободно труну на друштвеним маргинама, ништа више није дискутабилно, и ништа се више не решава ни у једној другој сфери осим у сфери борбе за капитал, односно, власт – на једној – и борбе за преживљавање, на другој страни. У тој атмосфери апокалиптичког сумрака, на

тој берзи, где се вреднује само материјални профит, разуме се да све „апстрактне“ вредности, као што су морал, писменост, духовно стваралаштво и у најширем смислу култура губе смисао и „употребну“ вредност. Духовно стваралаштво није више партнер у дијалогу о друштвеној, народној и историјској судбини, већ потпуно „слободно“ и себи препуштено пасторче, које се једва прехрањује отпацама са вулгарно-капиталистичке трпезе. Духовно стваралаштво није више „опасни“, сумњичени и колико-толико уважавани носилац алтернативе социјалистичком тоталитаризму, већ периферни нуспроизвод „слободног“ друштва. Тако културне институције тихо пропадају, а културни ствараоци постају маргинализовани, са осећањем изгубљеног смисла интелектуалног ангажмана.

Маколико рогобатан, термин „транзиција“ имплицира сву крхкост нашег садашњег положаја, његову неодређеност и рањивост. Поређење које се тим поводом намеће јесте драстично, али мислим да зато није мање тачно: цело наше друштво личи ми на непрегледну колону избеглица, што је, скупивши преостале прње, напустила своја каква-таква, но ипак топла и сува огњишта и сада, са варљивом надом, а постојаном стрепњом и несигурношћу, лута у потрази за новим.

Неодређено, растресито стање транзиције карактерише перманентна борба за власт. У ситуацији када се мења карактер својине, а слика света личи на разбијено огледало, већина осталих процеса у друштву своди се на борбу за опстанак. Огољена борба за опстанак доводи, пак, до моралне и духовне атрофије друштва, те рађа цинизам, што се, попут загађеног ваздуха, увлачи у све поре јавног и приватног живота. Та очајничка, прљава борба, пуна опасности и неизвесности, узрокује, између осталог, равнодушност према стварима духа и културе.

Борба за опстанак, борба без правила и без милости, помрачује веру и наду, морал и етику, те замењује службу високим, надличним принципима, што животу дају вредност и смисао. Осим цинизма, прљава борба рађа лош укус, тако да свеопшта запрљаност представља једну од основних одредница нашег живота.

До пре неколико година, на сцени Београдског драмског позоришта играна је комедија Стевана Копривице *Дуго њушовање у Јевроју*, у режији Егона Савина, са одличним Лазаром Ристовским у главној улози. Била је то веома популарна, радо гледана представа, која се на репертоару одржала читаву деценију. То је прича о гротескним настојањима патријархалне, горштакче Црне Горе, с почетка XX века, под деспотском владом просвећенога кнеза и краља Николе Петровића, да преко ноћ, на брзину, постане европејска земља. Брзоплето, механичко калемљење европејских форми на ткиво традиционалног живота доносило је обиље смешних, неаутентичних, па и трагикомичних ситуација, које је писац преточио у ефектне драмске призоре, живописно сликајући менталитет нашег човека у цивилизацијском раскораку. У том процесу, ново се није ваљано примало, а старо се олако заборављало. Властити идентитет се губио у жељи да се буде неко други.

Та чезња за „Јевропом“, тај сан о великом свету, као психолошки, цивилизацијски, па и полтички лајтмотив, провлачи се замршеним токовима наше савремене историје, некад мање, некад више уочљиво, да би у наше дане доживео своју пуну ренесансу. У свим балканским земљама, што пролазе кроз мучну фазу тзв. транзиције, уочљива је тежња да се заобиђе властити, балкански идентитет – оптерећен историјским комплексом инфериорности – тежња да се тај идентитет некако избегне и

да се нађе пречица ка Европи, по цену прихватања свих економских, политичких и војних диктата.

Чини се, међутим, да су наши, балкански, појмови о Европи пре напабирчени из сфере традиционалног образовања, но што су засновани на трезвеном промишљању актуелне европске збиље. Земље данашње Европе и саме, увелико, преживљавају кризу сопственог идентитета, под ударима етничке, економске, културне и духовне нивелације, што је спроводи вашингтонски нови светски поредак, у чијој служби се налазе и европске финансијске и политичке елите.

Шта остаје малим народима?

Најјаче оружје малих народа у борби за опстанак, у свету где експанзија већих и јачих одређује правце развоја и услове живота, јесте, управо, цивилизацијски, духовни и културни идентитет. Без ослањања на властити историјски, духовни, културни идентитет, без непрестаног, истрајног ревитализовања тог идентитета, ми постајемо само етнички материјал, сировина у планетарном котлу за претапање народа.

Духовно стваралаштво, како оно наталожено у споменицима прошлости, као и оно што га творе савременици – генератор је националне енергије, која је услов историјског преживљавања. Духовни континуитет кичма је националног бића, која се протеже кроз време, кристализујући око себе све остале аспекте националног живота, помажући да се истраје упркос неповољним околностима, у које нас ставља, у које нас је вековима стављало империјално деловање великих сила, садашњег и некадашњих „нових поредака“, походи војски, религија, капитала...

Они што негирају духовност средине којој сами припадају – и који се, нажалост, регрутују најпре из редова

интелигенције – свесно или несвесно припремају терен за духовну нивелацију властитог етноса, терен за глобализацију и унификацију света, што је спроводе империјалне снаге, експоненти мултинационалног капитала, што од народа и држава стварају хорде произвођача и потрошача.

На делу је планетарно испирање мозга, брисање идентитета читавих народа, њихове посебности – у којој је скривена каквоћа и лепота постојања – зарад стварања планетарног мравињака, који ће служити материјалним интересима светских господара. Тај посао се обавља путем американизације појединачних култура и духовности, стварањем глобалне подкултуре, у којој се губе, како идентитет народа, тако и појединачна те ови постају потрошачи универзалних субкултурних „добара“.

На тај начин ствара се духовна, морална и интелектуална пустош, испуњена светлуцањем ТВ спотова и виртуелних игара, а читави народи претварају се у клониране модерне робове, који ће, лишени идентитета и воље, радити у планетарној радионици за производњу екстрапрофита лихварске интернационале.

Европа, дакле, за којом балкански „јевропејци“ чежу, и сама се увелико гуши у таласу велике плиме, у таласу мондијалистичког потопа. Они који би да тамо траже свој идентитет, стидећи се свога историјскоог, аутентичног идентитета, они који за шаку Соршових долара раде на колективној амнезији свога народа, могу се назвати духовним јањичарима, у служби монополарног, тоталитарног, репресивног, орвелијанског света.

Ошџворена вратиџа*

Оче Арсеније, уважени гости, драги пријатељи и колеге!

Ево нас, опет, пред отвореним вратима „куће“ Бранислава Нушића. Кућа Бранислава Нушића је, помало, и кућа свих нас; врата су, као што видите, отворена – неки су већ прошли кроз та врата, а неки ће тек проћи.

Већ више од десет година покушавамо да одржимо овај лепо обичај одавања поште Браниславу Нушићу, великом српском интелектуалцу (што се каткад заборавља), великом патриоти и драмском писцу; оснивачу и патрону Удружења драмских писаца Србије. Покушавамо да одржимо континуитет, јер овај парастос је постао за српске појмове, после десет и више година, већ нека врста традиције. Без континуитета и традиције, нема – дакако – ни културе, и не само културе, него нема ни политике, ни државе, нити било чега сувислога. А како се постиже континуитет? Врло једноставно. Онако, како се добија енглеска трава. Сваког дана се шиша, током четири стотине година и после тога се добије, дакле, таква трава. Мислим да није нимало бласфемично, пред гробом Бранислава Нушића испричати овакву шалјиву причу; мислим да би се то и њему допало, поготово, с обзиром на њен нимало шалјив подтекст.

Треба поменути и човека који није данас са нама, човека који је зачетник овога збивања, нашег пријатеља, друга, колегу и дугогодишњег председника Удру-

* Реч председника Удружења драмских писаца Србије над гробом Бранислава Нушића, на Богојављење, 19. јануара 2011. године. (Према снимку С. Чичовачког, извештача Радио Београда.

жења драмских писаца Србије – Миодрага Ђукића, који нас је недавно напустио, који је прошао кроз отворена врата ове куће, кроз која ћемо сви проћи.

Такође, желим да захвалим тројници људи, без којих овај догађај не би био потпун: то је отац Арсеније, који годинама служи службу на овом парастосу, то је Љубинко Јелић, дародавац новчаног дела „Нушићеве награде“ (оно што кажу данас – „донор“; али, нећемо да му тражимо бубрег, довољан је новац), то је Пера Павловић, власник хотела „Радмиловац“, који приређује, овде, сваке године, даћу (што је неки Срби данас зову „коктелима“).

Бранислав Нушић, као што рекох, био је велики интелектуалац, исто толико колико и драмски писац и исто толико патриота, колико и интелектуалац. Због чега се ми, данас, обраћамо Браниславу Нушићу? Прво, да бисмо му изразили поштовање, наравно; а потом – да се запитамо, пред његовим гробом, какво је то време у којем живимо; има ли оно везе са временом у којем је он писао и постоји ли тематски континуитет између та два времена.

Ми живимо, данас, у времену „Великог брата“, значи, у времену орвеловском; али, Орвел је био сувише наиван, пројектујући свој тоталитарни, апокалиптички свет. Овај свет „Великог брата“ је много суптилнији и перфиднији, а у исто време опакији и разорнији. Он се јавља на потезу од „шопинг модела“, преко телевизије, интернета, микрочипова и сателита, па све до глобалних климатских промена, озонских рупа и нуклеарних хаварија... Међутим, оно што се дешава српском народу не зависи само од глобалних, технолошких, геополитичких, економских, културних и психолошких процеса. Оно што се српском народу дешава, зависи, такође, од његовог несрећног менталитета, његове етнопсихоло-

гије. Значи, Србима не вреде ни комунисти, ни социјалисти, ни демократи нити било шта друго. Срби ће увек остати Срби, онолико добри и онолико лоши, колико они то јесу. Има један леп пример који говори о српском менталитету; то је књига доктора Ачибалда Рајса „Чујте Срби!“ Ви знате ко је доктор Арчибал Рајс, који је дошао, у Првом светском рату, да сведочи о злочинима Бугара над цивилима српским, и који се толико заљубио у српски народ због његовог епског херојства, да је остао да живи, доживотно, у Србији. Међутим, када је видео како Срби изгледају после рата и како изгледа њихов стварни менталитет, изван ратничког, херојског и патетичног контекста – он се згрозио над тим менталитетом и написао књигу „Чујте Срби!“, коју је оставио као аманет српском народу. То је прича о партикратији, прича о корупцији, прича о непотизму, лажи, манипулацијама, пљачки – о истим оним стварима које нам се и сада дешавају, овде. Док читате књигу „Чујте Срби!“, као да читате извештај о времену у којем живимо.

Зашто је Нушић, дакле, толико велики драмски писац? Зато што је Нушић направио рендгенски снимак српског менталитета. По томе је он највећи. . Он је био штошта још друго у животу, па и професор реторике, например; он је био, у своје време, познат у Европи, он је размењивао честитке са Томасом Маном, итакодаље... Међутим, оно због чега је Нушић остао жив је то што је успео да начини трајни снимак српског менталитета, значи, оних константи тога менталитета које постоје и дан-данас и због којих се нама дешава и дан-данас иста друштвена драма.

Још један разлог нашег данашњег окупљања је сусрет са лауреатом награде „Бранислав Нушић“. Удружење драмских писаца Србије – као што знате – сваке

године, на анонимном конкурсy, додељује награду за најбољи драмски текст. Обичај је да се овде уручи новчани део награде, а плакета и диплома на годишњој скупштини Удружења, 31. марта. Ове године, добитник је, други пут узастопце, Жељко Каран из Костолца и мени је задовољство да му честитам и да га позовем да нам се обрати.

Београд, савезничко бомбардовање, 1944.

Слово о конїинуиїейу*

Под неколико, већ, политичких режима што се о духовним вредностима овога народа старају све мање и све мрзовољније – Удружење драмских писаца Србије упорно се и тврдоглаво труди да одржи континуитет свога деловања, па и у овим несрећним приликама где у култури владају партократски монополи, контролишући институције, новац и медије. Ипак, ми упорно издајемо едицију „Савремена српска драма“, часопис „Драма“, додељујемо награду „Бранислав Нушић“ – на конкурс који траје већ тридесет година – ми организујемо промоције, трибине, концертна извођења нових драма наших чланова... Трудимо се, бар, да сведочимо о смутном и циничном времену у којем живимо, да оставимо трага за неко, можда умније и часније потомство.

Свесни чињенице да на духовном континуитету почива идентитет народа, па и сваког од нас појединачно, настојимо да томе континуитету дамо свој, макар скромни, допринос. Данас међу нама седи први добитник награде „Бранислав Нушић“; он је сада председник жирија који је доделио награду садашњем лауреату. Тако се, ето, склопио временски лук што представља још један мали прилог континуитету за који се залажемо.

Србија није, дакако, само Београд – мада се Србија увелико празни и прелива у пренапучену престоницу, па, нажалост, и даље, диљем белог света. Ми, дакле, себе доживљавамо као удружење чији је задатак да делује на интегралном српском простору, те стога раз-

* Уводно излагање на годишњој скупштини Удружења драмских писаца Србије, 31. марта 2011.

вијамо активности и у другим српским градовима, повежући се са тамошњим културним установама и појединцима, залажући се, колико је то у нашој моћи, за преошћење јаза између Београда и такозване провинције.

И док се ми, својим слабим снагама, боримо за континуитет – људи који воде ову земљу боре се, својим јаким снагама, за дисконтинуитет српске историје, српске културе и српске политике, а знамо да без континуитета нема ни историје, ни будућности, ни културе, па ни сувисле политике.

Нећу да говорим о времену садашњем, нити о времену које је за нама; нећу да говорим о такозваној демократији, нити о годинама деведесетим, прошлога века. Сви смо искусили и време рата и време квазидемократског мира. Поменућу нешто друго, што може да послужи као парадигма за ово о чему говорим. Приметили сте, ових дана, на нашим медијима, са колико ентузијазма, емфазе и упорног одушевљења наши политичари говоре о антинемачким демонстрацијама 27. марта 1941. Зашто? Зато што су тај 27. март организовали агенти империјалних сила – пре свега, Енглеске – сила пред којима се и данас наши лидери безрезервно клањају (те су, бар, ту врсту континуитета успели да остваре). А Енглеска је – као што је познато – гурнула Србе у ту самоубилачку акцију како би бар нешто Хитлерових снага одвојила од западног фронта и усмерила их, на тај начин, да прогутају Југославију. Али, парадокс српског политичког дисконтинуитета био је у томе што су Срби, непосредно пре тог 27. марта, потписали пакт с Хитлером, јер су сматрали како ће Хитлер да их третира као неку балканску Швајцарску. Да ли би их он тако третирао, то нисмо могли да видимо, али можемо лако да претпоставимо. Узгред, сећате се слике – Иво Андрић, интимус кнеза Павла, стоји иза фотеље потписника пак-

та... Ево га, и данас стоји преко пута двора, само је сад порастао, и делује као какав „камени гост“. Висок је око три метра и може да се гледа кроз прозор са Борисом Тадићем...

Дакле, ни мастило на потписаном пакту још се не беше осушило, а ти исти Срби су изашли на улице Београда и почели да извикују чувене паролe: „Боље рат него пакт!“ и „Боље гроб него Роб!“ – „Јел тако, драги Срби?“, каже на то Хитлер и пошаље „штукe“ и „месершмите“ да разоре тај Београд, који се истрајно бори за дисконтинуитет своје судбине.

У следећем броју часописа „Драма“, који ће ускоро изаћи из штампе, донели смо серију фотографија бомбардовања Београда, од 1914. до 1999. године. Биће то занимљива разгледница што сведочи о негативном континуитету наше историје.

Недавно, месец дана пре смрти Миодрaга Ђукића, седим са њим у кафеу „Петроград“.

И кажем: „Слушај, Ђука! Почели смо да говоримо о српском народу, српској земљи, српској историји и политици са сличном дистанцом, једом и жестином као што говори наша бивша пријатељица Соња Бисерко, као што говори Наташа Кандић, Лаза Стојановић и остали наши врли глобалисти!“ А он каже: „Јесте, то је тачно; само постоји једна разлика – они то говоре из презира, а ми говоримо из љубави.“

Коларевић је авај, у њраву!*

Argumentum ad hominem, стара цивилизацијска тековина, позната још из античких времена, традиционално се користи и на нашим просторима. Та лепа тековина надживљава, како епохе, тако и политичке системе. Уместо да полемишемо са ставовима које човек износи, ми га дискредитујемо као личност. Није ли то врло zgodно и врло демократски? Један човек, чије име знам, али не могу да га се сетим, рече ми једном: „Ја га плунем, а он после нек се брише!“ Уместо да докажеш да сам крив, тражиш да ја докажем да сам невин. Елегантан метод, чији развој пратимо од Инквизиције, преко Коминтерне, све до наших дана. Прилепити етикету човеку на чело, па је користити као мету, на којој ћемо испробавати своју стрелачку вештину – није ли то врло zgodно и врло демократски? Тај елегантни метод користио је онај вук из приче, који је оптужио јагње да му мути воду, иако на потоку стајаше низводно од њега. Сиротом вуку био је потребан алиби, да би се к’о човек најео јагњетине.

Оптужити министра културе да је посластичар (заиста озбиљна оптужба), зато што можда има намеру да се бори против нашег монопола, а његовог помоћника да је био један од ложача пропагандне машине мрског Милошевићевог режима, зато што вам у лице говори истину – зар је то лекција коју сте научили у демократској, уљудној Европи и у слободарским Сједињеним Државама? Зар не бисмо, онда, могли да кажемо, исто тако, за било ког нашег министра да је био саучесник у пљачкашкој приватизацији, која је ову земљу довела до просјачког штапа?

* Објављено у листу „Печат бр. 234, 14. септембра 2012.

Славодобитно прикуцавати на стуб срама припаднике негдашњег режима (а не доказати њихове личне злочине) – чин је, колико безобразан, толико и наиван, ако знамо да неки од тих припадника већ одавно учествују у новој, демократској власти.

И тако, корак по корак, долазимо до пљувања националне заставе у Атељеу 212 – што, дакако, представља врхунац демократске и уметничке слободе. Пробајте само да кинете на шаховницу у Загребу! Хрвати су, очигледно, конзистентан народ, који зна шта ради.

Пишући о систематском (очигледном) уништавању српске културе, проноснирани злочинац, Драган Коларевић, дрзнуо се да са сајта Демократске странке пренесе имена људи који су ту странку подржали, па самим тим морају преузети део славе или део одговорности за њен учинак. Да ли је то „листа за одстрел“, или је то набрајање имена људи од којих злочинац Коларевић има различито мишљење?

Најзад, шта је то српска демократија? Важи ли она само за чланове ДС и њене трабанте и симпатизере? Рећи да Коларевић (мрски Коларевић) прави спискове „за одстрел“, звучи као опробано, квазидемократско лицемерје, поготово из уста оних људи који су, већ, увелико одстрелили све који другачије мисле. Исувише је добро познато да српском, демократском културном сцени владају интересне групе, које су монополисале културне институције, медијски простор и новац што се за културу одваја из државног буџета – а све то под окриљем својих политичких патрона, којима, за узврат, пружају здушну „принципијелну“ подршку. Људи који другачије мисле, већ две деценије немају приступа медијима, ни битним културним институцијама, ни манифестацијама, нити средствима за остварење својих уметничких пројеката. Имају ли они, бар, право на своје мишљење?

Или је у овој земљи износење различитог мишљења априори фашизоидни (зло)чин?

А искључивост, секташтво, вулгарно етикетирање, упљување, погромашке акције диригованих медија и представника „невладиних организација“, те узурпације јавне сцене – представља, дакле, европски, толерантни, цивилизовани манир и производ лепог демократског васпитања. Ко је васпитач – зна се. Итд.

Докле ће свест српског пучанства бити изложена игри свеопштег привида? Докле ће квазиидеолошке лажи бити алиби за узурпацију и пљачку? Зар је дотле дошло да Европска унија треба да захтева преиспитивање овдашњих криминалних приватизација? Европска унија, која је Србију осакатила, унизила, бомбардовала и колонизовала! Али немојмо, такође, да нам Европска унија буде алиби за наша властита непочинства, глупости, поразе, неснађеност, самоубилачки мазохизам... Европска унија и слободарске Сједињене Државе раде нам оно у чему им сами помажемо.

Зар је у пониженој, опљачканој, упљуваној Србији изложеној срамној аутодеструкцији и дебилитету политичких манекена, цинизму и безобзирности шпекуланата и насилника – зар је у тој и таквој Србији највеће зло Драган Коларевић и његов вапај над лешином српске културе, лешином коју развлаче квазидемократски шарлатани и лопови, што убирају срамну славу и новац, пљујући и повраћајући по темељним вредностима и по симболима идентитета једног народа?! А затим, ти културни тајкуни броје паре и одлећу пут далеких лепих крајева, да се мало очисте од смрада свог геноцидног национа, који једва да је заслужио њихове просвећене, супериорне упљувке.

У Београду,
7. септембра 2012.

Нушић би умро од сџида*

Темељ српске културне политике постављен је двадесетих година деветнаестог века; благовремено – у часу када је почела да се, из пепела, ствара нововековна српска држава. Каквоћу тог темеља дефинисао је Милосав Лаповац – један од хероја Другог српског устанка и доглавник кнеза Милоша – јавно исказаним захтевом да се сви писмени људи по Србији побију, „како не би семе смутње по народу сејали“. Даље се ствари одвијају по своме логичном следу: кнез Милош енергично одбија предлог Вука Караџића да га научи читати и писати; исти Вук Караџић, творац модерног српског језика и један од обновитеља српске духовности – понижаван, малтретиран, изложен вулгарној спрдњи ослободилачке српске „елите“ – бежи из Србије главом без обзира. Касније ће, из ослобођене отаџбине, побећи понижени и разочарани Јован Стерија Поповић, човек који је стварао основе српске културе и просвете.

Тако је, доследно и конзистентно, почела да се остварује српска културна политика, без обзира на то да ли је реч о кнежевини, краљевини, комунистичкој или демократској републици. Дуг је списак великана културе који су, у различитим режимима, хапшени, протеривани, чија су имена брисана из анала српске духовне историје. Међу њима су и један Светозар Марковић, Бранислав Нушић, Слободан Јовановић, Милош Црњански, Јован Дучић, Борислав Пекић, Драгослав Михајловић...

Нови, демократски развој донео је и нове, суптилније форме којима ће се обезбедити континуитет српске кул-

* Над гробом Бранислава Нушића, на Богојављење 2013, поводом 75. годишњице смрти.

турне политике. Јер, као што је давно рекао кинески мудрац Шанг Лин, „све се мења да би остало исто“. Просвећени, демократски поредак разрадио је цивилизоване методе примене завета Милосава Лаповца. За оне ствараоце који су заиста писмени, тј за оне који се усуђују да мисле и говоре мимо љубазног диктата наших империјалних пријатеља и протектора – резервисани су следећи поступци: изолација, прећуткивање, етикетање, дезавуисање, блаћење; у сваком случају, одстрањивање са јавне сцене, поготово, онемогућавање приступа медијима, јер – како је лепо рекао Маршал Меклуан – „оно што није било на телевизији, није било ни у животу“.

Банкарска империја, која нивелише планету, претварајући човечанство у клонирану руљу произвођача и потрошача материјалних добара, те, сходно томе, уништава сваку националну посебност, како државотворну, политичку, тако и духовну, дејствује – као што је познато – уз страсну сарадњу националних „петих колона“, или ергела „тројанских коња“, који, уз обилну девизну логику, разарају национално ткиво изнутра, уз подршку „слободних, демократских“ медија, финансираних, дакако, од стране истих империјалних протектора.

Сваки помен појма „национално“ – изговараног некада јасно и гласно, са осећањем поноса и части, без икаквог шовинизма, притом – проглашен је данас „говором мржње“. Сваком помену појма „национално“ додаје се злочиначки смисао, или се сам појам карактерише као нешто примитивно, простачко, затуцано, такорећи дебилно, у сваком случају, као нешто нецивилизовано, достојно презира и подсмеха.

И тако се, прећутно, наставља „лаповачка“ културна политика несрећне државе, изгубљене у лавиринтима белосветских игара, у кошмару „транзиције“; несрећне државе, опљачкане споља и изнутра; несрећне државе

што стрепи од губитка империјалних кредита, којима, не хајући за будућност, попуњава рупе и провалије у буџету; несрећне државе, којом, током дугих година, доминирају корумпирани политичари, пребогати криминалци и „тројански коњи“ мондијализма – та преплетена спрега материјалних и духовних убица.

Нисам рекао ништа ново, али „*repetitio est mater studiorum*“, мада се овде појам „*mater*“ најчешће употребљава у мало другачијем смислу. Уосталом, ничег новог и нема. Али, као што се на крају шекспировске трагедије обично оставља трачак наде за неку другачију, лепшу будућност – сматрајмо, и овом приликом, пристојним да искажемо наду како ће српски народ, ипак, наћи снаге и памети да се одупре злу, које га разједа споља и изнутра.

Иако сматрам умесним да ове речи изговорим над гробом Бранислава Нушића, ипак се надам да ме велики писац и српски национални борац неће чути, како не би, по други пут, умро од стида.

Београд, савезничко бомбардовање, 1944.

Огледало српско*

Један од најважнијих циљева Удружења драмских писаца Србије, као скупине мање или више свесних појединаца, интелектуалаца и уметника јесте да чува и проноси дух националне културе, као залогу самобитности нације и њеног трајања у времену – без обзира на то да ли су временске прилике повољне или, пак, неповољне, као сад што су.

Баштинници духа националне културе свој задатак неће, дакако, испунити ваљано ако затварају очи пред мањкавостима властитог национа и служе само као слепа и неразумне апологете. Знам да „оно што јесте неће никада постати оно што би требало да буде“, али – као што је рекао Виљем Орански – „не треба се надати да би се започело, нити успети да би се истрајало“. Стога, ми и даље вршимо свој посао суочавања, како са врлинама, тако и са манама, па – ако хоћете – и са проклетством народа којем припадамо, свиђало нам се то или не.

Србија, која би – као што су рекли неки наивни и добронамерни странци – могла да буде рајска башта југоисточне Европе, сада, понижена, издана, опљачкана и распарчана, пре личи на земаљски пакао, у којем се рађају они што их провиђење кажњава за грехе учињене у претходним животима.

Али, док Срби не схвате да им се од онога Косова из четрнаестог до овога из двадесет и првог века дешава једна те иста историја, док не схвате да су они сами властита судбина, дотле ће се „вечно враћање истог“ настављати у недоглед.

* Уводна реч председника Удружења драмских писаца Србије на Годишњој скупштини, 29. 3. 2013.

Док не схвате и не прихвате истину да се слом српске средњовековне државе догодио не на самоме Косову 1389. године, већ у боју на Марици, осамнаест година раније – када је убедљиво надмоћна, али мртва пијана и разуларена српска војска била крваво разбијена од стране малобројних, трезних и добро организованих турских коњаника.

Док не схвате да ово о чему је реч није срамно, анти-српско хуљење, већ податак који се може наћи у српским летописима онога времена.

Док не прихвате историјски податак да је свети кнез Лазар уочи Косовске битке отишао да се отима око феудалнихседа са својим рођаком, Николом Алтомановићем, којег је после победе дао ослепити.

Док не схвате и не помире се са чињеницом да је исход боја на Косову 1389. године био, просто, војнички пораз распарчане и неорганизоване Србије – где су се на турској страни борили и неки српски феудалци, који су претходно већ примили турско вазалство, а међу њима, претпоставља се, можда и сам српски епископски идол, Краљевић Марко – док, дакле, не схвате да тај пораз није био улазница за Царство Небеско, већ показатељ моралне и организационе инфериорности српских феудалаца, који су сами разорили целину државног организма.

Док искрено не признају самима себи да је мит о издаји Вука Бранковића само алиби за неспособност да се да задовољавајући одговор једном историјском изазову.

Док не увиде да је косовски мит контрапродуктивно заваривање, јер прича о свесном избору тзв. Царства Небеског представља колективни наркотик који нас ослобађа одговорности и онемогућава суочавање са реалним стањем ствари – без чега нема ни извлачења поука за будућност.

Док се не упознају са чињеницом да је порез турског освајача био мањи од дотадашњег пореза домаћих фе-

удалаца, љубитеља Царства Небеског, и да су многи себри са олакшањем дочекали да се отарасе незаситих домаћих феудалних тајкуна. Нека су ти мањи порези и били део стратешког маркетинга освајача, али они су ипак били стварност.

Док не схвате да Први српски устанак 1804. није почео као општа, спонтана народна буна (као ни 5. октобар 2000), већ као обрачун турских и српских оновремених тајкуна – обесних дахија, отпадника од султана, који су заклали београдског везира, и бахатих, однорођених српских „оборкнезова“, богатих трговаца и шверцера, који су ишли у кадифи, док се народ хранио из контејнера.

Док се не сете чињенице да је одмах после почетних успеха устанка почело отимање старешина око власти, зазивање страних сила да арбитражу између незаситих устаничких вођа, од којих је један, чим су се прве борбе стишале, почео бавити стварањем сопственог харема и опадањем Карађорђа код Руса.

Док се не упознају са препознатљивим податком да је Младен Миловановић, председник „Правитељствујућег совјета“, одмах по ослобођењу Београда купио будзашто турска имања, да би их, затим, продавао по неупоредиво вишим ценама, стварајући, благовременно, традицију српског тајкунства.

Док се не замисле над истином да је творац модерне српске државе, кнез Милош Обреновић, ову, убрзо, темељно опљачкао (јер, да би је могао опљачкати – морао је, прво, да је створи), опљачкао, дакле, користећи своју апсолутну власт, насилне трговачке монополе, рекет и друге махинације, те је своје касније изгнанство провео као један од најбогатијих људи југоисточне Европе, са спахилуцима у Влашкој и капиталом у бечким банкама, док је народ живео чак горе него данас.

Док не почну да примећују и разумевају те систематске историјске паралелизме, који се пред њиховим

очима и преко њихових леђа – па често и уз њихово добровољно учешће или одобравање – понављају из генерације у генерацију и где се не зна када престају историјске заслуге а почиње насиље, издаја и пљачка.

Док не почну да разгрћу херојске слојеве сопствене историје, како би им се, например, указао податак како су, после скупо плаћене победе у балканским ратовима 1912/13. радикали, на ослобођеним територијама Старе Србије и Македоније забранили пренос тапија продатих турских имања, због чега су она пала у бесцење. А када су Никола Пашић и два-три радикалска првака накуповали читава села будзашто, забрана је скинута.

Док не запамте, заувек, да су велики краљ Александар Први Ујединитељ и горе поменути најзаслужнији српски политичар, Никола Пашић – чија се огромна соцреалистичка фигура злокобно надноси над један од централних београдских тргова – издали темељне националне интересе, стварајући Југославију, гробницу српског народа.

Док добро не схвате далекосежни значај познате чињенице да је чувени, херојски народни протест 27. марта 1941. организовала и финансирала британска обавештајна служба, како би тежиште ратних дејстава померило што даље од добре, старе Енглеске, а Србе оставила као жртвено јагње, да га черече Немци, Талијани, Хрвати, Мађари, Бугари, Албанци...

Док не схвате како је једини учинак партизанских акција у окупираној Србији немачка одмазда у сразмери 100:1, чиме је мудро партизанско руководство ефикасно допринело систематском геноциду над српским народом.

Док не престану да превиђају чињеницу како су њихови представници, српски политичари Титовог времена, незаборавни издајници свога народа, јер нису хтели, смели, нити успели да се одупру систематском гушењу

српског националног бића и распарчавању српске националне територије.

Док не признају да су сами допринели савременој козовској трагедији – прихватајући, прво, лицемерну, злослутну идеју „братства – јединства“ и, затим, продајући куће и имања за стратешки предимензиониране цене, које су им Шиптари нудили, и селећи се у Шумадију или Београд (у којему ћемо, ускоро, сви становати) уместо да збију редове, као што су Шиптари то увек чинили, и пруже организовани отпор.

Док буду трпели, уз тихе жалопојке, да им се тзв. демократија претвара у безочно пљачкање и разарање отаџбине, и док темељно не запамте лекцију да је „демократски преврат“ петог октобра 2000. организовала америчка обавештајна служба, уз помоћ домаћих издајника, који се данас шепуре по разореној српској земљи, делећи лекције о демократији, људским, мањинским и педерским правима, док су шерпе и лонци у које су лупали протестанти жељни демократских промена остали безнадежно празни.

Док се не тргну пред истином да хрле у наручје тоталитарне лихварске интернационале, која уништава српску привреду, морал, културу, дух, распарчава српску земљу – хрле у наручје мрачне вамирске силе која носи еуфемистичко име Европске уније.

И док, најзад, не упамте речи осведоченог српског пријатеља, доктора Арчибалда Рајса, из 1928. године, које гласе: „Немојте дозволити да ваша лепа душа пропадне у том ђубрету које се на њој наталожило. Нација која је, попут ваше, одолела вековном ропству, која се повукла преко Албаније и која је изгнана из своје земље, али не и поражена, успела да се врати на своја огњишта као победник – не сме допустити да је подјарми шака себичних и подмитљивих политичара, гнусних ши-

ћарџија, презира достојних забушаната и злочиначких профитера и зеленаша.

Упркос свему, ја верујем у будућност вашег народа. Дух Косова, Карађорђа, Куманова и Кајмакчалана поново ће се пробудити. Мора се, међутим, брзо пробудити, јер без њега можда ћете поново доживети време робовања, које ни у чему неће заостајати за оним претрпљеним, које су ваши стари победили жртвовањем и јунаштвом. Судбина вам је у властитим рукама – блистава будућност или поново ропство.“

НАТО бомбардовање, 1999.

Паїриоїизам је сївар домаћеї васїїїања

Братислав Петковић, редитељ и драмски писац, још увек министар културе у Влади Републике Србије, постао је мета напада, критике, па затим плувања и упљувавања госпде уметника, новинара и иних представника такозване „друге Србије“, субјеката који штите Србију од ње саме, посматрајући свој народ, његову кавку-такву државу, његову духовност, традицију и културу очима империјалних стратега, који разарају независне државе на свих пет континената, а њихове народе – чистећи их од свега личног, духовног и националног – своде на јевтину радну снагу, клониране произвођаче и потрошаче, што бауљају по „шопинг молловима“, пунећи славодобитно своје „потрошачке корпе“ генетски модификованим прехранбеним ђубретом.

Представници те, такозване, „друге Србије“ посматрају, дакле, свој народ са једном врстом занимљивог „педагошког“ презира – надахнути духом својих покровитеља, чији је политички маркетинг послао у свет слику Срба као геноцидног, прљавог, злог и дивљег народа, који ће још дуго морати да се, клечећи, извињава лево и десно, јер је он искључиви кривац за незамисливе злочине што су се пре две деценије десили у нашем делу Европе.

Као што у овој земљи има пет посто богатих и деведесетпет посто сиромашних – транзициона криминогена псеудоелита и остатак пучанства, осуђен на реалне „резултате“ националне економије – тако и у култури имамо шачицу псеудоелите добро плаћених и преплаћених гласноговорника мондијалистичке пошасте и остатак про-

стора резервисан за бљутаве ТВ серије, гнусне „ријалити“ програме и патогени, синтетички „турбо-фолк“, што, све заједно, комплементарно делује у правцу дебилизације пучанства и поништавања аутохтоних културних вредности овога тла. За све остале, који би хтели и могли да проговоре другачијим гласом – једноставно нема места на пренапученој, демократској сцени.

Нови министар једва да је и започео свој мандат, после деценијске владавине „другосрбијанаца“, а они су већ почели да пуштају своје, увек приправне, отровне жаоке – јер нису навикли да свој демократски монопол деле са било ким, најмање са оним будалама што, у двадесет и првом веку, још увек држе до своје националне свести и до интегритета свог националног духа и културе. И тај се министар, молим вас, усудио да јавно, макар и у контексту културе, изговори реч „национално“ – очигледно недовољно свестан, или довољно дрзак да употреби тај мрски, превазиђени, цензурисани израз.

Појава Братислава Петковића на политичко-културној сцени изазвала је, дакле, код „другосрбијанаца“ очигледно нервозу и неспокојство, због основане сумње да би нови министар могао макар да отшкрине врата онима који се не стиде што припадају „прљавом, злом, инфериорном, недотупавном и геноцидном народу“ и који не би хтели да праве филмове у којима су Срби само дебилни кољачи, нити позоришне представе са бурадима крви и повраћањцима, што треба да представљају легитимацију српске историје. Итакодаље...

И што ново министарство наступа са више толеранције и опрезног компромиса, мондијалистичка културна „елита“ – тумачећи то као слабост – насрће са све жешћим секташким етикетирањем, поспрдним ниподаштавањем и безобразном дискредитацијом, очекујући притом, „с правом“, финансијска средства за даље ру-

жење, куђење и понижавање властитог народа и властите државе – што, разуме се, не би прошло ни у једној озбиљнијој држави, поготово код њихових мондијалистичких ментора, који итекако штите своје националне вредности.

Не постоје, међутим, две Србије. Постоји само једна Србија и постоје њени пријатељи и њени непријатељи. Непријатеље, као и увек, можемо поделити на спољашње и унутрашње. Ко су спољашњи знамо исувише добро. Унутрашњи се деле на плаћенике и ентузијасте; на интелигентне цинике и приглупе евроидеалисте. Оно што им је заједничко, то је фасцинантна (демократска) мржња према свему што је национално и према свима који се усуђују да заступају било физички, било духовни интегритет своје земље. (Не знам да ли смем да кажем „отаџбине“ – могу ме прогласити за патетичног диносауруса или, можда, за фашизоидног зликовца.)

Ми, јамачно, не можемо живети као миш у флаши – изван глобалних токова, маколико били свесни да су ти токови трансверзале империјалне експанзије. То је да тост на коју не можемо да утичемо. Можемо ли, ипак, да утичемо на себе саме – како бисмо у тој занимљивој и опакој игри били, ипак, глумци, а не само марионете.

P. S: Био сам недавно у прилици да разговарам са давнашњом пријатељицом, сада челницом једне од овде дејствујућих невладиних организација. Патриотизам је ствар домаћег васпитања, рекао сам јој.

У Београду,
9. август 2013.

Србији су се догодили Срби*

Србији се догодила најгора ствар која је могла да јој се догоди. Србији су се догодили Срби.

Срби, који су за добре паре распродали своја имања на Косову, покуповали куће и аутомобиле у Нишу, Ужицу, Чачку и Крагујевцу, а затим стали очајавати над својом изгубљеном колевком, над родном грудом, којом је ходао свети Саво и не знам ко још.

Догодили су јој се Срби који су били толико бахати и силни и толико храбри, да су заратили против НАТО пакта, највеће, најсуровије и најјичиничније силе на планети.

Догодили су јој се Срби, који су је – већ разорену и обогалењу – темељно опљачкали, ставивши знак једнакости између криминала и политике.

Догодили су јој се Срби, плаћеници страних експозитора, званих невладине организације, Срби који куде, руже и дезавуишу свој народ и делују као претходница империјалног освајача.

Догодили су јој се Срби који доводе тзв. инвеститоре, што за бедне паре користе овдашњу радну снагу, а профит износе у своје земље.

Догодили су јој се Срби који, по диктату империјалних господара, пристају на ревидирање властите историје, смишљено гушење, чак инкриминисање националне свести, Срби који – уместо моралних вредности –

* Уводно излагање на Годишњој скупштини Удружења драмских писаца Србије 31. марта 2014. године.

подупиру безочни дефиле инвертираца, Срби који мирно гледају урушавање читавог система вредности на којем почива опстанак једног народа.

Србији су се догодили Срби који за духовне вредности никада нису чули, или на помен тако нечега презриво одмахују главом; Срби који су културу темељно избрисали из својих политичких јеловника и оставили је да тавори и труне на маргинама јавног живота. И Срби који штите Европу од те примитивне националне трулежи, уз помоћ спасоносног дејства агенција за деконтаминацију, дератизацију и денацификацију српске културе.

Како, дакле, усред те и такве материјалне и духовне пустоши опстаје једно удружење уметника, какво је Удружење драмских писаца Србије? Тешко. Али, ипак опстаје, захваљујући труду ентузијаста и по неког благородног пријатеља; опстаје као још понека изолована групаца у овој средини, доказујући да је, ипак, упркос свему, могуће одржати некакав заматак, који ће се, да-како, развити и процветати у срећној, далекој, недогледној будућности.

Удружење драмских писаца Србије присутно је на различите начине на српским просторима, од Требиња до Косовске Митровице, скромно, али истрајно настојећи колико може да промовише трајне духовне националне вредности; да ли кроз едицију „Савремена српска драма“, путем часописа „Драма“, конкурса „Бранислав Нушић“, концертних извођења нових драмских текстова, јавних трибина, те презентација својих издања, како у Београду, тако и у тзв. провинцији, јер сматрамо да „круг двојке“ не затвара круг српске културе.

На Нушићевом гробу*

Уважени оче Димитрије, даме и господо, другарице и другови, браћо и сестре – добардан и добродошли на гробље!

Ваља се навикавати. Песник је лепо рекао „И све нас је мање на великој гозби – поједене звери једу нас изнутра.“

Ево, већ скоро двадесет година Удружење драмских писаца Србије одржава, на Богојављење, парастос своје патрону и оснивачу, Браниславу Ђ. Нушићу, обележавајући, тако, дан његове смрти и подсећајући наше успавано пучанство да је и пре нас нешто постојало; а да ли ће и после нас нешто постојати – о томе ће сведочити неко други, уколико га игде буде било.

Трудимо се, не пренебрегавајући ни једну богојављенску годишњицу, да успоставимо оно што се зове традиција или континуитет, са крхком надом да они који ће, ускоро, после нас доћи, неће – као што је то код народа нашег обичај – намах све одбацили и препустити своје властите корене олаком заборава.

Подсећамо, оне који долазе, а подсећамо и актуелне „тројанске коње“ надолazeће пошасте мондијализма, да без традиције нема континуитета, а без континуитета идентитета, како нације, тако ни појединца. Упорно, дакле, понављамо те ноторне истине и понављаћемо их и даље, јер се – хтели то себи да признамо, или не – налазимо посред бојног поља званог Армагедон, где се води одлучна битка са силама зла, деструкције и бешчасћа.

Ризикујући да разочарам оне (ако таквих међу нама има) који очекују један олаки „оченаш“ и збрзану „вје-

* Реч на парастосу Браниславу Нушићу, на Богојављење 2015.

чнују памјат“, како би прешли на пријатнији део церемонијала – даћу, која такође традиционално овај помен прати, не хотећи, дакле, да овај парастос, после толико година случајно доспе у тихе, устајале воде протоколарне форме – ја ћу се потрудити да наставим наш обичај да са овога места упутимо речи које указују на директно и озбиљно суочавање са духовним мраком, који се на нас годинама, систематски спушта, без обзира на то колики ће домет и уплив те речи имати. Чинимо колико можемо – као што је гласила девиза браће Ван Ајк – уверени да би и Нушић овакве речи радо чуо на своме гробу.

Нећемо овде понављати нушићолошке фразе из историје и теорије књижевности, рећи ћемо само (а ни то није непознато – нажалост, све нове речи су одавно потрошене), рећи ћемо само то да ће Нушић преживети сва српска времена, из простог разлога што јунаци његових драма представљају парадигму српског менталитета, а тај менталитет један је од најбитнијих узрока српске трагичне судбине, која се циклично понавља кроз време, од прве до ове, последње косовске битке.

Србија је побеђивала у ратовима, а после добијених ратова, по правилу била побеђивана у миру – као што је говорио покојни Добрица Ћосић и о чему је тако истинито писао велики српски пријатељ, доктор Арчибалд Рајс у књизи „Чујте Срби!“. Речи Арчибалда Рајса су застрашујуће, јер делују као да су написане данас. У његовој књизи налазе се и српски тајкуни, бахати властодршци, корумпиране бирократе, лажни патриоти, лажни доктори, бестидни демагози, пљачкаши народа и државе, који се ни у чему не разликују од ових данашњих. А све то дешава се после херојске епопеје Солунског фронта и албанске голготе.

Нушићева слика српског менталитета, огледало је у којему се трајно може видети једно те исто лице – а

„немојте кривити огледало, ако је лице ружно“, рекао је један други велики комедиограф.

Када је, пак, реч о Добрици Ћосићу, који је, такође, скоро сав живот провео вичући глувима „Чујте Срби!“ – њега су наши дични домаћи мондијалисти одавно ставили на стуб срама, као мрског фашизоидног националисту.

А нове, најмлађе генерације, било да масовно беже из ове прекрасне земље, или пак остају у њој, тј. у виртуелном свету интернета, што им га је Створитељ по имену Велики Брат штедро ставио на располагање – те нове, најмлађе генерације плански су гурнуте у провалију заборва, где нема ни Солунског фронта, ни Рајса, ни Ћосића, па – дакако – ни Нушића. (Потражите на интернету анкету међу младим Смедеревцима што зачуђено гледају репортера, који се распитује за тамо неког Нушића Бранислава.)

Претварање ратних победа у поразе у миру, логично је, на крају крајева, у једној малој земљи, где је најквалитетнији генетски материјал остао да се распада на бојиштима – док су се, овамо, размножавале кукавице, дебили, ратни профитери, барабе, лицемери и зеленаци.

И та деструкција националног генетског материјала врши се од Косова до Косова, да би била крунисана данас, када је главни циљ најбољих, највреднијих, најспособнијих да заувек нестану из ове Србије. А они који остају троше више времена на пљачку или, на голо преживљавање него на неко, тамо размножавање. Тако се и квалитет и квантитет српскога народа топи, а перспективе су статистичарима већ познате, па и нама самима.

Што се, пак, тиче скорашњег убиства француских новинара, који су вређали симбол вере другог народа – и за које је римски папа рекао: „Они су провокатори. Десило им се оно што би се десило доктору Гаспарију да ми је опсовао мајку. Постоје границе.“ – ми, уз искрено сажа-

љење одајемо пошту жртвама сваког убиства, али се питамо да ли се тзв. слобода, што је навелико дистрибуирају наши западни патрони, користи искључиво за провоцирање злочина, организовање педерских парада, легализовање педофилије и сл., или се може употребити, на пример, и за очување националног и личног интегритета и идентитета, или ћемо сутра сви бити слободни микрочиповани клонови који ће се наслађивати трулим, генетски модификованим шницлама и колачићима, хрлећи у велелепне „шопинг-молове“, храмове нашег столећа и перспективе наше будућности.

И ми жалимо убијене људе, па макар они били и провокатори – а ко је од светских великаша, што предводе поворке гневних поборника слободе, пустио сузу за српским новинарима, чији споменик, у форми срушене зграде београдске телевизије, стоји украј цркве светог Марка?

Ружне, срамне, скаредне, вулгарне речи, које су изговорене од стране западних званичника, данашњих наших покровитеља и пријатеља и њихових медија о Србима, што су их немилице, притом, убијали и засипали радиоактивним отровом, не бих на овоме, освећеном месту понављао; а о њиховим мртвим новинарима нећемо изговорити ништа, до речи сажаљења.

И најзад, после свега, уместо самоосвешћења, моралну поуку добијамо од часних припадника народа, чији су властодршци нашу земљу у црно завили. Између осталих, мислим на речи француског академика Жана Дитура, као одговор на писмо Српске академије наука, која га обавештава о његовом избору за свога члана. Ризикујући да злоупотребим ваше стрпљење, ја ћу те речи овде у целости да поновим, без обзира на то што су неки од вас са њима можда већ упознати.

„Господо,

Захваљујем вам се на вашем писму од 1. новембра ове године. Ја га нисам читао, јер је написано на енглеском

или америчком језику. Као генерал Де Гол, који је био мој ментор у домену политике, и ја одбијам да разумем тај хегемонистички језик, чија општа употреба може да учини да европске нације изгубе своју душу.

Морам да вам признам да се чудим да Србија која је имала довољно разлога да се пожали на Сједињене Америчке Државе ових последњих година није себи наметнула обавезу да одбије њихову језичку колонизацију.

Колико год бих био срећан да сам примио од Вас писмо написано на вашем лепом српском језику, толико сам био разочаран што сте ми се обратили на језику трговаца и рекламних агената.

Са свим својим жаљењем, ја Вас господо поздрављам“.

Тако је говорио француски академик. Уверен сам да би и Бранислав Нушић био задовољан.

Хвала на пажњи!

НАТО бомбардовање, 1999.

Културна окупација Србије

Стање у српској култури није, и не може бити другачије него опште стање што га диктира дух времена, али и наша способност да му се одупремо. Живимо, дакле, у чврстом загрљају мондијализма, где појединачне културе губе своје особености и своје традиционалне корене: у ери глобализације, у власти банкара, господара света, који су од човечанства направили руљу произвођача и потрошача материјалних добара.

У Србији се убрзано заборавља национална традиција, вера и језик; овде нема праве културне климе, ни јавног мњења, постоји само дивљачка и простачка агресија медија, који неснађеноме пучанству испирају и оно мало мозга што му је остало. Људи који озбиљно мисле, осећају и стварају, маргинализовани су и, мање или више, сабијени у мишије рупе своје приватности, где се, бар, склањају пред поплавом тешког примитивизма, снобизма и профитерства скоројевића, пред насиљем цинизма и демагогије оних који контролишу власт и новац.

Српском културном сценом шепуре се наши „европејци“ и „демократе“ из централа за деконтаминацију, дератизацију и денацификацију српске културе. То су они што су збрисали са јавне сцене све који другачије мисле; то су они који се брчкају у брлогу силоване и згажене српске културе, под окриљем својих моћних и неписмених политичких патрона.

Људи који другачије мисле, који не губе свест о томе ко су и одакле потичу, који не пристају на улогу духовних квислинга – већ петнаестину година немају приступа ни медијима, ни битним културним институцијама,

ни манифестацијама, нити финансијским средствима за остварење својих уметничких пројеката.

Зар је у пониженој, опљачканој, упљуваној Србији, изложеној срамотној аутодеструкцији и дебилитету политичких манекена, цинизму и безобзирности шпекуланата и насилника – зар је у тој и таквој Србији највеће зло патриотски став, национално самоосећање и одбрана српске традиције и аутентичне српске културе, коју обећашћују квазидемократски шарлатани што убирају срамотну славу и новац, пљујући по темељним вредностима и симболима традиције и идентитета једног народа?

Из дана у дан тонемо у морално и културно варварство. Ослушните – ако још имате слуха – осакаћени српски језик, који се говори на улицама и у медијима, па и оним најрепрезентативнијим! Погледајте телевизијске програме из којих зрачи невиђена духовна празнина, бекетовски бесмисао и просташтво!

Опустошена, непродуктивна, осиромашена земља, без суверенитета и сувисле перспективе, без љубави, вере и наде, са бестијалним насиљем у породици и на улици, са застрашујућим нивоом суштинске неписмености и некултуре, са белом кугом, која се незауостављиво шири – то је слика данашње Србије!

Од „сече кнезова“ 1804. године, српски народ није био ближе историјском понору него данас. Оно мало Србије што је остало, распарчава се и даље, оно што је вредело опљачкано је; средњи сталеж уништен, једни једу из златних тањира, а други из контејнера; земља је сведена на протекторат империје, што се, газећи планету, бори за „демократију“ и „људска права“, оне империје која је пре 15 година послала овамо „Милосрдног анђела“ са уранијумским даровима.

Опљачкана Србија преселила се у главни град, чијим рекама плута ђубре, а криминалци се поносно шепуре у

скупоценим циповима, у главни град, чије су елитне улице украшене појавама живописних просјака, били они ратни инвалиди (читај „Све ће то народ позлатити“, Лазе К. Лазаревића), изгладнеле старице, штрокави Циганчићи, пардон – Ромчићи, или мајке са бебом у наручју. А све то, укључујући и параде веселих педера, уз лавез корифеја „невладиних организација“, одвија се под благопријатним покровитељством Европске уније и америчке империје – које се, уз помоћ домаћих слугу, цинично поигравају нашом судбином.

Али, као што се на крају Шекспирових трагедија обично оставља трачак наде за неку другачију, лепшу, човечнију будућност – сматрајмо, и овом приликом, пристојним да искажемо наду како ће српски народ, ипак, наћи снаге и памети да се одупре злу, које га разједа споља и изнутра.

У Београду, 13. фебруара 2015.

НАТО бомбардовање, зграда Телевизије 1999.

Живой̄ и смрџи срџске кулџуре*

У хаотичном, смутном времену, које се зове и „велика смута“, веома тешко је сувисло и прецизно разговарати о било којој теми, предмету или појави. Будући да је систем вредности попуцао по шавовима и да се, дакле, увелико урушава на наше очи, то и појмови који означавају одређене појаве почињу да губе прецизност, јасно значење, па и смисао.

Све чешће, говорећи јавно или тајно, осећам потребу за претходним дефинисањем појмова, како бих се са саговорницима могао споразумети. Релативизација појмова отвара несагледиве просторе за манипулисање њиховим значењем. Шта, дакле, данас значе појмови „демократија“, „слобода“, „нација“, „морал“, „патриотизам“?

Демократија, или, тзв, владавина народа, служи најчешће као алиби за сва могућа непочинства власти. На пример, 46% Американаца – у чије име њихова „демократска“ држава потпирује рат у Украјини – не зна тачно шта је то Украјина и некакав тамошњи рат, 18% није никада ни чуло да Украјина постоји, итакодаље.

Слобода је појам ваљда највише злоупотребљаван у савременим западним друштвима, у чији загрљај хрлимо. Слобода је када не смете да дигнете руку на своје дете, чак и ако се дрогира, слобода је право да оснивате педофилске странке, да склопите брак, не само са особом истога пола, него, на пример, са својом вољеном овцом или, пак, козом. Слобода је када екстремна група, про-

* Реч на трибини у Удружењу књижевника, Француска 7, 26. фебруара 2015.

тивприродних сексуалних склоности, може агресивно и тријумфално да маршира кроз ваш град, слобода је када се родитељи не зову више отац и мајка, него „родитељ број један“ и „родитељ број два“, слобода је када се у уџбеницима за основне школе описује како су се два дечака заволела између себе дивном љубављу, попут Ромеа и Ђулијете и слично.

Што се тиче појма „морал“, можемо само да се запитамо „шта то беше“?

А нација и патриотизам третирају се као инкриминисани појмови, који се поистовећују са шовинизмом и нацизмом.

Носиоци темељне инверзије значења нису, пак, само представници первертираних освајачких сила, које западни ветрови доносе на ово тле. Много опакија су наша браћа, која се цинично шепуре међу нама, као авангарда „прогреса“, као носиоци процеса цивилизовања, култивисања, освешћења затуцаних, контаминираних, анахроних, фашизоидних балканских дивљака и злочинаца.

И, сада, у таквој ситуацији, у таквој политичкој, духовној и цивилизацијској клими – ми овде треба да говоримо о положају, о судбини, о перспективама српске културе! У ситуацији где су, дакле, сви темељни појмови релативизовани, као изврнута рукавица, где се смешта смисла и бесмисла претвара у живо блато, у које, полако, али сигурно, тонемо.

Која је српска политичка странка, господо, у свом предизборном програму, поменула реч „култура“? Можда они не знају да тако нешто уопште постоји, па и ако знају, сматрају то периферним питањем. А можда су за спровођење културних програма задужени управо они „тројански коњи“, чији је задатак да у галопу згазе све

што се зове традиџија, континуитет, духовност, идентитет једнога народа.

„Тројански коњи“ су добро организовани, темељно ухрањени и прецизно усмерени ка циљу. А циљ је – од народа, њихових традиџија, културе и морала створити планетарни „melting-pot“, у којему ћемо се сви крчкати, као градиво за нову, орвелијанску будућност, која, уствари, попут отровне пузавице, већ буја свуда око нас.

Где је, дакле, у свему томе, такозвана српска култура, и где је културна политика, и где је стратешки програм очувања и развоја те културе? И где су и ко су људи који су позвани да то осмисле и спроведу у дело?

Ко, и по чијем диктату, пише школске уџбенике за нашу децу? Ко омаловажава и фалсификује српску историју? Ко изврће смисао и значење српског учешћа у Светским ратовима; ко, без трунке људског саосећања, прелази преко историјских патњи и истребљивања овога народа у борбама на страни оних истих сила, које нас сада бомбардују и понижавају?

Где су они, међу нама, који су добили мандат да чувају истину о своме народу и да бране смисао његове историје?

Шта се дешава са српским језиком и српским писмом, господо? Ко је, и од кога, добио задатак да угуши дух овога народа, да потре његову самосвест, да га понизи и избрише из историје, из стварности – као што је урађено са толиким народима широм ове планете?

Где су они, међу нама, који су дужни да се боре против примене двоструких мерила, када је у питању српско учешће у недавним ратовима на балканском тлу? Где су они који ће, поштујући туђе жртве, избројати српске – од Јасеновца до наших дана?

Не, нисмо промашили тему! И даље говоримо о српској култури; култури у изворном, суштинском, дубоком значењу – које подразумева самосвест једнога народа и спремност да се за ту самосвест бори. И није проблем у томе што су наше могућности мале – то је само лажни алиби, за оне којима је такав алиби потребан. Проблем је у томе што се не користе ни она средства која су нам заиста доступна.

Убијајући културу једнога народа, ми убијамо и његову способност да се бори за опстанак међу световима.

Мали је корак између недостатка домаћег васпитања и мањкавости мотива да се боримо за своје колективно достојанство!

Мали је корак од заборава сопствене историје, до замагљених очију пред лицем данашње збиље!

Мали је корак од небриге према властитом језику, до небриге према властитој судбини!

Мали је корак од заборавања сопственог писма, до заборавања и саме писмености!

Где су оне инстанце и државне институције, задужене за подршку националној култури и уметничком стваралаштву? Мислите ли да западни патрони ове државе, који међу нама сеју генетски модификовано семе мондијализма, не воде бригу о култури властитих народа. Идите у енглеска, немачка или аустријска позоришта и погледајте њихове репертоаре! Видећете у којој су мери поштовани и заштићени домаћи уметници!

Мука ми је да говорим више – као што залуд говоре и толики други – о националном музеју, као о срамоти, не српске културе, већ српске културне политике, парадигми пропадања духа и идентитета овог народа. Само ми немојте рећи да је проблем у новцу! Могли бисмо

саставити дебелу „црну књигу“ о томе на шта је потрошен и куда је отишао новац намењен култури.

Срамотна руина националног музеја говори о свести, несвести, намери или о одсуству поштовања према властитом народу, његовој култури и традицији, дакле, о одсуству поштовања према самоме себи, поштовања које се не може компензовати ни на Дедињу, ни у „аудију“, ни на Ибици или Тахитију!

И немојте ми, сада, говорити о роковима за обнову, после дванаест година националне срамоте!

Најзад, ми, који овде обнављамо традицију некада надалеко чувене ТРИБИНЕ ФРАНЦУСКА 7, не сматрамо да је наш глас, „глас вапијућег у пустињи“. Нити себе доживљавамо као било чије непријатеље. Најлакше је наше мотиве прогласити непријатељским. Напротив, ми желимо да пружимо руку сарадње свима који су у стању да поверују у нашу добронамерност.

Даље, дух којим смо надахнути није дух нетолеранције. Спремни смо за отворени дијалог и са онима који другачије мисле.

Ми једино желимо да на дневни ред јавног мишљења, као и надлежних у овој држави, ставимо тему о животу и смрти српске културе, тему која се не односи само на наше стваралачке или егзистенцијалне судбине, већ, пре свега и изнад свега на судбину и опстанак овога народа.

Тракијски о националном дебилићету

Ако хоћете да сагледате судбину, своју и сопственог народа, да схватите оно што вам се дешава, али и оно што сами треба да чините – морате се потрудити да сагледате целину историјске и политичке слике, која се налази пред вашим очима и која условљава вашу судбину.

1941. Србију су бомбардовали Немци, 1944. њихови ратни противници, Енглези и Американци; 1999. сви заједно. То, на први поглед, делује парадоксално, а у суштини је веома једноставно. Србија је за све њих – без обзира на крваву игру њихових међусобних односа – само мрља на географској карти, коју треба што сврсисходније уклопити у њихов империјални мозаик, и ништа више.

Срамим се да понављам оно што је сваком сувислом бићу јасно, осим нашим домаћим дебилима. Колико их је – мислим, тих дебила – не знам: статистиком националног дебилитета, нисам се бавио.

То би, дакле, свима нама требало да буде јасно, па опет многи, као омађијани, чежњивим оком гледају пут фамозног Запада – који истрајно и отворено чини све како би уништио наш идентитет и претворио нас у бесловесну масу, у јевтину радну снагу, у колонијалне клонове, који ће заслуживати да постоје само као функције њихових разрајућих, освајачких планова, што се стотинама година кују у енглеским и, затим, американским геостратешким, банкарским ковачницама – оличењима зла овога света. Гледају, дакле, вођени неизлечивим дебилитетом, у небо, очекујући да им у разјапљена уста

упадну шарене бонбоне новог светског поретка, иако нас искуство учи да те бонбоне, заслађене осиромашеним уранијумом, стижу на крилима „Милосрдног анђела“.

А колика је наша вредност у њиховим очима, представља немачки размер „сто за једнога“, из Другог светског рата, који, под овим или оним именом, заувек траје.

Приморани смо, ето, да, по ко зна који пут, понављамо ноторне ствари, јер смо, очито, народ понављача, који никада није умео да извуче консеквенце из онога што му се систематски, кроз историју, дешава; народ који несвесно, заслепљен несхватљивим волунтаризмом, уредно испуњава очекивања освајача.

Шта значи, изван овога контекста, причати о УНЕСКУ, апеловати на праведност оних чији је задатак да систематски поништавају твој идентитет? Уосталом, зашто чекати да се УНЕСКО бави нашом традицијом и културом на Косову, када сами свој идентитет поништавамо и овде, настављајући ревносно давно започети посао наших пријатеља са западних страна?

Где је Народна библиотека на Косанчићевом венцу? Где је ћирилица – стожер народног бића? Где су националне институције културе, где је Просвета, где је Нолит? Шта се то збива са Академијом наука? Да ли је 0,6 посто националног буџета мера поимања значаја и значења културе од које, у крајњој консеквенци, зависи будућност народа, па и саме државе? Добро, успели смо после дванаест година да окречимо Народни музеј! Само чекам каквог освешћеног Србина са мало духа, који ће купити велику тубу црнога спреја, којим ће на фасади исписати: „Дабе сте крчили!“

Молим за опроштај због мало патетичнијег тона, но што се у времену свеопштег цинизма очекује, али отуђно је, већ, говорити народу понављача о Косову, пого-

тово онима који – пошто љутито изразе своје огорчење – одшетају, мирно, на поподневну флашу пива. (Мушкарци знају зашто.)

Отужно је, већ, понављати приче о Косову, као колевци српскога духа и идентитета, приче, које се већ претварају у испразне, овештале фразе.

Објашњавати УНЕСКУ, или већ не знам којој лакираној империјалној испостави, како су косовски споменици колевка српског идентитета, као да они то не знају – јер управо стога што знају, желе да нам их отму, као што су нам отели и само Косово – представља врхунац националног дебилитета, као када жаба објашњава змији или овца вуку.

Па шта онда треба чинити? То очекујемо да знају они који, за сада, предводе овај народ, и који носе одговорност за његову судбину. А ако они не знају, наћи ће се, кад-тад, неко ко ће знати.

У Београду, 20. октобра 2015.

НАТО бомбардовање, Генералштаб 1999.

Отаџбина је у ојасносџи*

Данас, када на Богојављење 2016. године хоћемо да се сетимо Бранислава Ђ. Нушића, ми не мислимо само на „Госпођу министарку“, „Народног посланика“, „Сумњиво лице“... Та „лица“ су, дакако, и данас свуда око нас – али, толико грдна, криминогено-патолошки изобличена, да их ни сам Нушић, када би, чудом божијим, ишетао из своје пирмиде, препознао не би. Згрожен и неутешан, видевши да је ђаво однео шалу, вратио би се откуда је и дошао, како би на миру могао да одсања своју вечност.

Данас су наше очи упрте у Босну и Херцеговину и Републику Српску у њој. Данас ћемо се сетити 1908. године, када је Империја (њихова имена се мењају, а злодела остају иста) када је, дакле, Империја отела ову српску земљу; сетићемо се Бранислава Нушића како, са постоља Кнежевог споменика на Позоришном тргу говори мору окупљенога народа – са постоља споменика онеме кнезу Михаилу, који је сурово убијен јер је био бескомпромисни национални борац, а од кога је, у поимању српске „златне младежи“, остао само надимак „коњ“.

„Браћо“ – узвикнуо је тада Нушић – „непријатељ је пред вратима! Над нашим главама виси разбојнички мач! Аустрија се спрема да отме Босну и Херцеговину, а ми, Срби, нећемо, не можемо то да допустимо! Браћо, отаџбина је у опасности, зберимо се, здружимо се, загрлимо се и заједнички умримо за отаџбину!“

* У Београду, на Богојављење 2016, крај гроба Бранислава Нушића.

Сетићемо се чувених Нушићевих речи, које је изговорио сутрадан, када је, јашући на беломе коњу, закорачио на степениште Министарства иностраних дела: „Није ово ни први ни последњи коњ који улази у министарство!“

„Био је то – сећаће се касније Нушић – први монстр-митинг у Београду. Бацају су напустили школе, трговци су затворили радње, и све се то стекло на ономе тргу, који се показао тесан за такве манифестације.“

„Чин анексије Босне и Херцеговине – написао је те исте 1908. године Јован Цвијић – убија веру у вредност међународних уговора, показује да су мале земље, као Србија и Црна Гора, не само економски скоро загушене, него и политички необезбеђене, чиме се на очевидан начин вређа принцип народности, јер се дефинитивно ставља под туђинску управу централни део српског народа. Обе српске државице морају се, поглавито војно и просветно, најживље спрематити, одржавати националну енергију у завојеваним деловима српског народа и прву, иоле повољну, прилику употребити да расправљају српско питање.“

Тако је говорио Јован Цвијић почетком прошлога века. Опасност која се тада надвила над српске земље ставила је велика национална питања изнад партијских подела, партијских трвења и партијских интереса. Тај удар изазвао је концентрацију националних снага и изазвао јачање национализма и националне солидарности. Српски народ је у том часу био уједињен солидарношћу са браћом преко Дрине – онако како ми данас нажалост нисмо – и после деценије страдања, ратова и патњи успео да их ослободи „милосрдног“ насилничког загрљаја.

Када ће и да ли ће и нама успети такав подвиг? То ће можда доживети они млади Срби који нису напустили

ово разорено српско огњиште, они млади Срби који у својим чистим срцима (опростите на патетици – то није знак недостатка свести о добром стилу, већ само знак поштовања), који, дакле, у својим чистим срцима носе завет предака, чије кости почивају на просторима од Крфа до Јасеновца.

Бранислав Нушић, око чије смо се вечне куће данас са пијететом окупили, био је један од најзнаменитијих и најчаснијих чувара тога завета. У име тога завета пао је и његов син јединац, у име тога завета оставио је Нушић потресно сведочанство, књигу која се зове „Деветсто петнаеста“, а коју би ваљало да сваки млади Србин барем прелиста у предаху између „Великог брата“, „Фарме“ и „Парова“.

Чекала је, дакле, једну деценију генерација тадашњих Срба да нестане границе на Дрини. Видеће се колико ће требати да се граница поново избрише.

НАТО бомбардовање 1999.

Воспјани Србије!*

ОЛИВЕРА МАНОЈЛОВИЋ: Мој данашњи гост је гостодин Миладин Шеварлић, српски драмски писац, писац филмских и телевизијских сценарија, прозе, есеја и позоришних кријка. Оно што је веома важно, за наш данашњи разговор, је да је он председник Удружења драмских писаца Србије. Гостодине Шеварлићу, добардан и добродошли у наш програм.

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Добардан Вама и вашим... вашим илегалним, мислим, вашим слушаоцима.

Драмски, јел да?

Делује хумористично, али...

Написали сте педесетак драмских дела, завидна цифра, да не помињемо ваше, већ набројане, многобројне активности. Шта бисте ви издвојили као неки, да јако кажемо „подухвај каријере“?

После државног удара, 5. октобра 2000. године моја позиција у јавном животу је врло релативизирана. Моје драме, које помињете, могли сте, дакле, да видите пре тога славног догађаја на сценама наших позоришта, Народног, Атељеа 212, Београдског драмског, Народног позоришта у Нишу и да не набрајам даље. Али ви, као млада дама, не можете се сећати тога. Е, пошто су на власт дошле „демократске снаге“... Ја сам, знате, веома антидемократски расположен, поготово, с обзиром на „демократију“ која овде влада. Нисам никада био комуниста, али сам сада схватио да су комунисти били

* Радио СНАГА НАРОДА (Београд), „Интервју недеље“, 1. марта 2016. Разговор води Оливера Манојловић – Штрабац.

анђели небески према овим нашим „Европејцима“ и тзв. мондијалистима, који, пошто су опустошили Србију, понизно клече пред вратима наших осведочених непријатеља. Дакле, моја тзв. каријера иде једним правцем до 2000. године, а затим... Затим сам повремено игран у малим, углавном приватним позориштима, као што је Позориште Славија.

Неки љубитељи позоришта још увек се сећају ваше драме „Змај од Србије“.

Да, „Змај од Србије“... И ја се сећам, то је „Стеријина награда“; „Карађорђе“, са Гојком Шантићем и Енвером Петровићем, то је награда „Јоаким Вујић“... Доста је било, није ред да причам лепо о себи; требало би и нешто ружно да кажем, да направимо баланс. Смислићу нешто, током емисије.

Ујркос свему, ви сцие данас председник Удружења драмских писаца Србије.

Па, ето... То је организација коју није основала држава. Са тог положаја држава не може ни да ме смени. Притом, држави је, мање – више, свеједно. Будући да овде влада перфидна медијска блокада, каква тешко да је виђена у модерној српској историји, Удружење може да постоји колико хоће, да прича шта хоће, да штампа шта хоће, али то до шире јавности доћи не може. Уосталом, чари демократије састоје се у томе што можете да причате шта хоћете, а не можете да урадите ништа. Ми издајемо часопис „Драма“, који се, без зазора, бави и актуелним питањима нашег друштвеног и политичког живота. Тај часопис, додуше, има веран круг читалаца, али његов дOMET је за ширу јавност безбачајан. Ми смо, током дугих година, објавили 50 књига у едицији „Савремена српска драма“. Некада су те драме игране и награђиване – сада, наша позоришта радије играју без-

начајне американске комаде, или, пак, оне који демо-
низују или инкриминишу дезоријентисане остатке срп-
ске нације.

*Ви сїе на Годишњој скупшћини Удружења изјавили да, уїркос културној и друшћивеној сїиуацији, уїркос ма-
теријалној и духовној їусїиоши, уїркос сисїемаїском
їушењу националне свесїи – иїак одолеваїе, и даље
їосїиојиїе и делујеїе. Колико је їио їешко? Ви функ-
ционишеїе у сїиуацији када од Минисїарсїва кул-
туре добијаїе минимална средсїва, док некакви мон-
дијалисїички или анїинационални їројекїи добијају
милионске износе. Како се ви у Удружењу осећаїе и
како уоїиїе усїеваїе да се избориїе; и даље имаїе
инсїирације и снаїе, и даље їишеїе и даље радиїе?*

Па, то је тешко, али је и лепо, јер нисте посустали под
теретом околности. Битно је борити се. Ми живимо,
како да кажем, у једном паралелном свету. Ми говоримо
оно што мислимо, ми чинимо колико можемо, ми др-
жимо трибине по Србији, не само у Београду, затим у
Републици Српској, учествујемо, где год можемо, у јав-
ним иступањима, ја сам недавно говорио и на неким
политичким трибинама, итакодаље... Међутим, то је па-
ралелни свет, као што је ваш радио Снага народа у су-
штини, такође, један паралелни свет. Разговарао сам са
једном особом која предводи једну опозициону органи-
зацију, и кажем, какав домет ви имате, ви радите го-
динама, убијате се од рада, а који је ваш домет? Па,
каже, нас прате на „фејсбуку“, ми имамо чланове, сим-
патизере, хиљаде људи... Ја кажем, ако успете да из-
ведете на улице десет хиљада, па и петнаест хиљада, то
је опет статистичка нула. Ако немате „критичну масу“
од бар сто хиљада људи – немамо о чему да разговарамо.
Дакле, сви они који другачије мисле пуштени су да сло-
бодно живе и делују у једном паралелном свету, све док
не пређу границу која за власт може да представља про-

блем. Тада, на овај или онај начин бивају ућуткани, као што је Фајгељ хапшен, итакодаље...

Један од ваших колеџа је буквално изрекао синшшагму: „кулшурни ѓеноцид“. Да ли ви смашраш да је сршски народ духовно и кулшурно уђрожен у овом шренушку?

Не да је културно и духовно угрожен, већ је културно и духовно упропашћен. Али, хајде прво да дефинишемо појмове. Значи, треба прво да говоримо о појму националног и националне културе, па онда о третману тих појмова од стране оних који владају овом земљом, па и њеном културом – као плаћеници или обожаваоци наших непријатеља из Брисела или Вашингтона. Дакле, појам „национално“ је проскрибован, инкриминисан. Узалуд чекамо министра културе да изађе и објасни људима шта значи појам „национално“, да национализам није фашизам, да то није шовинизам, већ да тај појам (као што стоји написано у сваком пристојном лексикону) подразумева најдубље корене бића народа. Значи (поновимо то још једном, јер то је лајтмотив наше колективне судбине): идеја је да се уништи национална култура, ако се уништи национална култура, онда ће да се уништи нација, ако се уништи нација, уништиће се држава и онда ћемо се, претворити у руљу јевтине радне снаге, дакле, у робље „новог светског поретка“. Ти процеси се, уосталом, већ увелико дешавају свуда око нас.

На који начин је уђрожен сршски национални иденшшшеш и сршска кулшурна башишина? Које су шшо жаршшне шшачке, ѓде је она највшше шшођена?

Овде, пре свега, није дефинисана и обзнањена стратегија вођења националне културне политике. Уколико стратешки план није да се она брже или спорије гуши, док не постане сасвим нефункционална, као што смо малочас већ рекли. За културу се одваја срамотних, али

индикативних 0,6% државног буџета, чега би се стидела свака, иоле пристојна држава. Даље, рекли смо, не финансирају се пројекти које се тичу националне културе; игнорише се чињеница да је ћирилица Уставом загарантовано званично писмо. И не само ћирилица, систематски се уништава и сâм српски језик. Погледајте фирме, излоге, погледајте ТВ програме, читајте новине, послушајте говор тог српског народа на улицама! Где су професори, где су лектори, где су уредници, где је министар просвете и, најзад, где је и сама породица – која, ваљда, у перспективи, треба да еволуира ка базичној, педерској ћелији друштва, што би се из бриселске перспективе дало закључити. И шта се дешава са националним културним институцијама? Беспримерно је оно што се дешава са Народним музејом, а врхунски цинизам власти је што нас годинама мирно пушта да ламентирамо и до гротескног апсурда понављамо ламентацију над судбином ове, поред Народне библиотеке, најважније културне установе једног народа. Дванаест година Народни музеј стоји затворен, као руина. Мислим да је то светски рекорд злочиначког третмана властите културе. Сада га је министар културе, чије име ми је мрско да помињем, а зове се Иван Тасовац, дао окречити. Толико. Чуди ме да се неко није сетио да купи велику боцу спреја, па да на зиду напише: „Цабе сте кречили!“ Шта је са Музејом модерне уметности, итако даље...

У Закону о култури – који је спорна тема, ових дана о томе расправљамо – до сада је постојала формулација: „институција културе од посебног националног значаја“, где је спадала Народна библиотека, Народни музеј, Народно позориште, Културно-просветна заједница Србије... У предлогу новог закона то је избрисано, у оквиру акције брисања свега националног. Јер, тада држава не-

ма обавезу да их на адекватан начин финансира. Може да их финансира како хоће и колико хоће. Затим, кадровска политика у институцијама културе, као израз највулгарније партократије која влада овом земљом...

А шта је са духовном баштином? Пре свега, са културним споменицима на Косову. Колико дуго ћемо успети да одолевамо њом ошимању онога што је исконско, аутентично наше и без чега ћемо још мање бити ми, но што смо сада?

То је, нажалост, још увек отворено питање. И шта значи „одбранити“ на туђој територији, која притом није туђа, јесте туђа...? Живимо у виртуелном свету, где су чак и идентитети релативизовани, а камо ли шта је туђе, шта није туђе... Уосталом, Немањићи се код Шиптара већ зову Нимани. Запитајмо се колика је количина лицемерја, похлепе, неснађености, некултуре, дебилитета код наших властодржаца, који раде по диктату осведочених непријатеља овога народа, па онда разговарајмо даље. Како ћемо сачувати културне и духовне споменике на Косову, кад нисмо у стању да их сачувамо ни усред Београда? И на крају све се своди на питање како водити, сувисло и колико је могуће самостално једну малу земљу у геостратешким односима и геополитичким процесима који се дешавају у Европи и у свету, односно, ко је води.

У вашим делима, по оцени кријичара, као кључни приципи, постоји иронична дисанца у преирању националних мишова, односно, мишоложизоване српске историје. Да ли ви то тако осећате?

Како да не! Мени су пребацивали, у Милошевићево време, када су националне снаге биле на власти, да је оно што пишем антисрпско, зато што сам са критичке дистанце посматрао константе, које вековима одређују

судбину српског народа. Ја не могу да славим оне који раде против себе. Да ли значи да сам ја против српског народа, ако указујем на негативне аспекте, који се провлаче кроз читаву његову историју? Мука ми је да то годинама понављам! Ја себе сматрам српским националистом – немам при руци бољу нацију – али, не могу да говорим језиком XIX века и да упорно надувавам проверене историјске чињенице. Цар Лазар! Какав цар?! Зашто да се лажемо? Човек је био, просто, кнез. Није важно? Важно је јер хоћемо да градимо на напуханој, лажираној прошлости, на фиктивним темељима. Нећу да вриштим по улицама да је Вук Бранковић парадигма издајника. Није поштено. Човек је био борац и народни херој. Наставио је да се бори и после Боја на Косову, док га Турци нису најзад затворили и убили. Зна се то, али они не желе да знају! Ако потенцирамо измишљене садржаје и лажиране вредности, ми ствармо алиби за нове поразе и правимо лош, неспретан национални маркетинг. Ако слаavimo ондашњи пораз на Косову, онда ћемо славити и овај сада. Шта то значи? Значи да нисмо способни да се стварно изборимо са недаћама у којима се налазимо, као што је било и на Косову и онда слаavimo, лепо, тај косовски пораз. Кажемо, ми нисмо хтели победу, ми смо хтели у Царство Небеско, на небо. Седимо на небу и гледамо одозго шта се доле збива. Ја сам се бавио целог живота српском историјом и нећу да будем лицемер зато што сам патриота. Ценимо, наравно жртве и све како треба, па и кнеза Лазара, али поменимо и податак да је кнез Лазар уочи Боја на Косову ишао да се обрачуна са својим рођаком Николом Алтомановићем, победио га, отео му поседе, ископао му очи и онда дошао да се бори на Косову. И, шта сад? Кажемо „свети цар“. Морамо мало пажљивије да бирамо своје хероје и узоре.

Ја, просто, само указујем на константе, на систематске аналогије, које су доводиле до пораза српског народа кроз историју. Значи, морамо се потрудити да на некој косовској бици следећи пут победимо, а не да изгубимо и да се опет селимо на небо! У том смислу се ја не слажем са оним српским националистима који не воде довољно рачуна о стварности у којој се налазе, већ мисле да ће митовима савладати стварност – а неће.

Ишак, оно шџо је овде важно, јесџе да је шџо био ѓрви орђанџзовани ошџпор Турџима, да се шџу, ишак, уједињује неко срџсџво. Они одлазе на шџо ѓоље свесни да је шџурска сила била надмоћна.

То није тачно, уопште. Они националисти, патриоти, са којима се ја дружим и са којима покушавам чак нешто и да урадим, омрзнуће ме после овога што овде говорим, али ја не могу другачије него да говорим оно што мислим и оно што сам писао целог живота. Није тачно да су се први пут ту здружиле српске снаге, то је једна обична измишљотина. Срби су се и пре тога организовано борили против Турака; организовано, али никада сви заједно, као што је и на Косову било. Имате 1371. Бој на Марици, на пример, који је уствари парадигма српске пропасти. Ту гину, значи, краљ Вукашин и деспот Угљеша Мрњавчевићи, који су, здруживши се и повевши велику српску војску, кренули ка Једрену, где су се налазили Турџи. Дакле, то је била једна велика, здружена, јака српска војска, која је могла да учини нешто значајно против Турака. Ово што говорим су аутентични подаци, који се могу наћи у хроникама онога времена. То нису наше савремене интерпретације, са овим или оним политичко-историчарским предзнаком. Елем, Срби долазе до места Чрменски Лугови, на реци Марици, то је сад у Бугарској, а турски паша седи у Једрену, што није одвећ далеко. Српска војска је знатно већа и јача. Турџи, у страху, помишљају чак и да се потчине.

Срби, схвативши да су јачи, а осиони, бахати, на познати, традиционални српски начин (јасно вам је да ово говорим са жаљењем), Срби, дакле, кажу, супер, ми смо добили битку, колко нас има више од оних, како су се уплашили, а?, већ су слали неке делегације, него, дај да ми седнемо па да лепо прославимо победу! Те, тако, седну, скину оклопе, пусте коње, изваде мешине с вином, почну да секу браветину, натежу из мешина... А турске уходе посматрају то са једног брдашца и седну на брзе коње, оду у Једрене и кажу паши – е, пашо, сад је наше! Паша дигне одред лаке коњице, јурну тамо, упадну међу пијане Србе, покољу пијане Србе, побију све, растуре цео логор, итакодаље. То је била Битка на Марици. И ту је први слом српске војске, српског заједништва, српског духа и српског мита.

Господине Шеварлићу...

Хајде, сад ми одговорите на то! Нека ми моја браћа, српски националисти, одговоре на то и нека ми кажу да није лепо што ја рушим српске митове, јер ја онда рушим ослонац на којем се држе патриотске снаге српске – а ја, који сам, притом, обожавалац српске народне поезије, ја кажем да се патриотске снаге српске не могу држати само на томе, него Срби нису смели бити пијани на Марици, као што не смеју бити ни данас.

Шта хоћу да кажем: први оружани сукоб, дакле, бијка у којој се ишло оружје на оружје је управо био тај Косовски бој.

Није тачно.

Ова Косовска бијка је била оружани сукоб две војске, две армије, два народа, било како да посмајрамо, српски цар Лазар је...

Ма, какав цар, молим вас? Цар!

Добро, еџо, великаш, јесџе џоџинуо, јесџе већина срџскоџ илемсџива изџинула џу...

Није ни то тачно.

*То је ойџор, иџак је џо неки ойџор, иџак је џо џре-
нуџак када срџска средњовековна држава доживљава
жесџоки удар, џосле којеџ се више неће ойоравиџи.*

Није ни то тачно. Прво, што се тиче српске властеле, „цвета српског племства“, у то време су неке српске велможе већ биле турски вазали. Краљевић Марко је био у то време турски вазал. Зашто је он постао пардигма српског хероја и заштитника? Зато што се на његовој територији живело лепо и мирно, јер је он примио турско поданство, а Турци су, у то време, из разумљивих разлога, разрезивали мањи порез него српски владари. Он уђе у турско вазалство, Турци, у прво време, неће да га дирају, пуштају му велику аутономију, узимају му мањи порез и народ онда слави Краљевића Марка, каже, како се лепо живи овде, а види ови код кнеза Лазара плаћају дупло већи порез. Краљевић Марко је, дакле, турски поданик у то време, Краљевић Марко је морао бити у Боју на Косову против српске стране, морао је бити у турској војсци, као сви вазали, као што је у Бици на Ровинама био, такође, у турској војсци, где је био и српски деспот, Стефан Лазаревић, против угарског краља Сигисмунда, или ти Жигмунда, како су га Срби звали. Према томе, немојмо се залагивати, вечито. Краљевић Марко је морао бити с Турцима у боју против Срба. Притом, у то време и не постоји појам „нације“. Постоје феудалци и постоје кметови.

Према томе, немојмо се заваравати и залагивати и вечно тражити алиби за своју неспособност да решимо конкретне историјске проблеме. То је, уосталом, тема читавог једног циклуса мојих позоришних комада.

Немам, притом, ништа против прошлости, лепоте митова, историје, манастира, светитеља, итакодаље. Све је то лепо, Али ми овде говоримо о политчкој реалности. Узмите деспота Стефана Лазаревића, једног од најуспешнијих владара српских, који је успео да балансира, да плива у тој причи, онако као што данашњи властодршци не умеју.

Да, баш сам и њега хћела да ѿоменем. И он је био, на неки начин, вазал.

Није на неки...

И он је морао да учесћује у бијкама, и он је морао да буде ѿићињен, дакле, сулћану...

Није на неки начин, он је био вазал. Он је био толико вешт и лукав вазал, да је био у исто време и вазал угарског краља Сигисмунда и његовог непријатеља, турског султана Бајазита. Као друг Тито! Краљ Сигисмунд му је поклонио пола садашње Војводине. Деспоту Стефану, не другу Титу. Он је дао угарски град, Београд Стефану Лазаревићу на уживање до краја живота. Када је Стефан Лазаревић умро, 1.437, наслеђује га Ђурађ Бранковић, син Вука Бранковића, и мора да врати Београд краљу Сигисмунду. Иако је био, у исто време, вазал и турски и угарски – што је био један специфични феномен – деспот Стефан је направио озбиљну и снажну државу, где се, такорећи, јављао зачетак српске ренесансе. То је трајало двадесет година, Затим је Ђурађ Бранковић наставио, уз много мука и перипетија – да би, најзад, све отишло дођавола.

Значи, деспот Стефан Лазаревић је имао трезвен, еластичан, реалистичан приступ ситуацији, и он је успео да одржи и оснажи српску државу, упркос опасности и са истока и са запада. То су, дакле, историјски примери за углед.

И сада, када исџиражиџе џе закономерне консџаниџе срџске националне судбине и њихово савремено значење, до каквих закључака дођеџе?

Дођем до истих закључака. Што је у оно време била подељеност и међусобна закрвљеност феудалаца и копање очију Николи Алтомановићу уочи Боја на Косову, то се и данас дешава међу Србима. Колико имамо опозиционих странака данас? Ни броја им се не зна! А када би се ујединиле, могле би бити релевантна чињеница у Скупштини. Говорим познате ствари – али у томе и јесте проблем што су те ствари познате вековима и ником ништа. Неке од тих малих странака се и цепају – па од малих постају још мање, неприметне. Захваљујући медијској блокади, народ не зна ни да постоје. Не само најмање, него и оне веће. Постоје, овде, опозиционе снаге које се озбиљно боре, а за које скоро нико не зна; онај ко се информисхе путем телевизије, сигурно не зна.

Али, да ли ви уочавате разлику између џозиције и оџозиције? У џринцију, џолазиџиџе сваке од њих је џџв. џарџијски џлен. Без обзира на суџроџсџављен џолиџиџки џрођрам. А шџа је џлен? Чини се да је џлен народ?

Плен је свакако народ. Јер ти опозиционари, дакако не сви, али, ти опозиционари који продају своје опозиционарство за партијски плен, они исти ми причају причу о косовском миту. Друго, извините, молим вас, колико је Срба продало своја имања Шиптарима, још у оно време, за троструке цене, па купили имања око Краљева и Крагујевца, аутомобиле, телевизоре, итакодаље... Одговорите ми – то је било под притиском. А зашто Шиптари, кад су под притиском, купују калашњикове, а Срби продају имања? А онда, после, ламентирају: где је наше Косово? Где су наше светиње? Чини се

да данас ми немамо никакав курс кретања. Можда некакав негативан – на доле?

Курс кретања – дакако негативан – имају владајуће структуре, а народ нема никаквог курса. Народ је депримиран, народ спава, народ пије пиво, народ каже – нећу да се мешам у прљаву политику! И док се он не меша у прљаву политику, прљави политика се меша у његов живот. Дакле, ми заслужујемо оно што нам се дешава и нико нам није крив.

Знамо да је ситуација ужасно тешка. Немачка мора да слуша оно што Америка каже, камо ли Србија! Тешко је ужасно. Међутим, у тој ужасно тешкој ситуацији, када бисмо били обједињени и када не бисмо гласали за најгоре међу нама... Како је Мађарска, која је чланица Европске уније, могла да каже „Не!“ . И могла је да каже – Сорош је бараба, која хоће да уништи Европу! Даље! Зашто су српска села пуста? А како у та српска села дођу, например, млади Руси, купе за десет хиљада евра, или пет хиљада имање и праве воћњак и живе од тога. Чак су и неки Холанђани дошли! А Срби су прво испродавали своја имања на Косову, па су напустили своја села и сви су дошли у Београд, пију пиво, живе од социјалне помоћи, бедних послова, шверца и не знам од чега! У томе је суштина. Даље! Зашто се народ не побуни? Побунити се, то је једна апстракција! Сигурно народ не може одједном, тако, да седне и да се побуни. Као да је 5. октобар био народна побуна! Седамдесет милиона долара, најмање, Ција је уложила за то да би организовала „спонтану“ народну побуну. Сада, када је касно одједном сви то знамо, па и они што су тада веровали у спонтаност.

Ко је срушио Чаушескуа, у Румунији, још онда, кад је то било?! Какав црни народ! Чаушеску је, као што, ваљда, знате, вратио све дугове своје земље западним бан-

кама. Чим је то урадио, они су дошли! Значи, чим је изашао из дужничког ропства, они су дошли, па су га убили, лепо, као што су, и Гадафија, итакодаље, итакодаље... Према томе, спонтано окупљање народа, то је само једна фикција, то не значи ништа. Треба, пре свега, да се окупе они који ће га предводити, на изборима, или у револуцији – свеједно. Нека уједињене опозиционе партије буду тај организовани део народа, па онда можемо даље да разговарамо. Јер, рећи – зашто се народ не уједини – то не значи апсолутно ништа. Зашто се не уједини 15 опозиционих партија? Све друго је апстракција, исто као и прича о Царству Небеском. Обожавам српску народну епiku, која је равна Хомеру, али ми овде не говоримо о песништву, које нас неће спасти од политичке и економске пропасти. Али, наше националне снаге неће да чују истину; док они певају, шетају, пале свеће и ламентирају, ергеле тројанских коња газе Србију! Као што знамо, Србија је распродата у бесцење, индустрија уништена, сточарство, пољопривреда, народ бачен на улицу. Као што знамо, корумпиране српске вође су операционализовале овај процес. А онда долазе такозвани инвеститори, којима се наше издајничке власти диче, оснивају своје фирме у којима ради наша робовска радна снага, са платама, са којима се преживљава под нељудским условима. Они који немају ни толико, они имају контејнере за ђубре, из којих слободно могу да се послуже. Притом нас приморавају да увозимо „монсанто“ храну, па њихово труло месо, које они не дају ни псима. Пошто су нас нахранили осиромашеним уранијумом – смртност од рака је овде 50% већа него код њих – сада нас терају да нашој деци дајемо вакцине од којих се разбољевају, постају дебили и аутисти, итакодаље, итакодаље...

Људи који управљају Србијом – добро плаћене слуге окупатора – не само што дозвољавају, него и подстичу уништавање властитог народа. А ипак, иако је зависност од окупатора велика, могло би се и у овој ситуацији понешто учинити, на неке ствари се, ипак, није морало пристати. Овде недостаје, на пример, један Виктор Орбан. Мађарска је, такође, мала земља, чак и чланица злочиначке ЕУ, као што смо већ напоменули, па ипак може да каже „не“! А наши „Европејци“? Они, да би се додворили, нуде и оно што им се не тражи.

Када здружена опозиција изведе бар 100 000 људи на улице, као што рекох, тада бисмо могли другачије да разговарамо. Вођа једне од тих малих националних странака – што пале свеће, лепе плакате и певају песме о светињама које су њихова браћа продала Шиптарима – каже ми: „Можемо да изведемо 10 000 људи на улице, можда и 15 000.“ Ја кажем – то што ви можете да изведете је статистичка нула.

Када здружена опозиција, а не ЦИА, изведе 100 000 Београђана на улице, само онда се може нешто учинити. Дакако, лакше је грицкати мрвице какве – такве власти, него крварити по улицама. За то време, народ седи, гледа ТВ програм и тоне у дебилитет, тајкуни и политичари броје милионе, а опозиција грицка мрвице колача које падну под сто. То је слика данашње Србије! И ко нам је крив? Нико! Сами смо криви. Свако је сам крив за оно што му се дешава. Издајнике, игноранте и примитивце, који воде земљу, народ је изабрао. Како и зашто, то није само питање политичке манипулације, већ и психолошко и психопатолошко питање.

Ипак, постоји и другачији изборни систем, где свака локална изборна јединица делегира свога кандидата, кога може да опозове и замени, уколико на одговарајући начин не заступа интересе својих бирача. Али, пошто је

то последње што би корумпирана партократија дозволила, опозиција мора да испљуне своје колачиће и да, здружена, пробуди дебилизовани народ и да прокрвари на улицама и трговима! Да ли су Срби данас за то способни?

Шта је разлог томе? Да ли, управо, ова хиџерпродукција манипулације која постоји у медијима. Оно што грађанин чује не одговара фактичком стању. Већина до правих података не може ни да дође, живимо у медијском мраку... А, са друге стране, те срамотне ТВ емисије, зване „ријалити шоу“, где се, из вечери у вече, гледаоцима сервирају прикази најгоре примитивизма и вулгарности. Како се зову...? „Фарма“, „Велики брај“, „Парови“... Ја то и не гледам, али...

Ја не морам, али ви морате, ви сте новинар. Морамо да упознамо своје непријатеље. Али, ко допушта да то постоји? Не говорим ја о репресивним мерама, него, ко је створио такву климу, такву атмосферу у друштву да тако нешто уопште може да постоји? Још релативно недавно, није постојала нити идеја да тако нешто може да постоји. Нити да ће нас наша вољена Европа, чија је култура била непревазиђени узор генерацијама, присиљавати да организујемо педерске параде по улицама и нагонити нас да малој деци сервирамо појам „слободне љубави“, да их учимо да дечак може слободно да љуби (у уста, дакако) дечака, да их вежбамо у томе, навикавамо на став да су педерски бракови најнормалнија појава, да их васпитавамо на начин који ће избрисати све моралне вредности. Дакле систематски се уништава дух народа. Нови светски поредак, који јавно ради на присилном смањењу планетарне популације, те уништава и нивелише народе и државе, има овде своје одане плаћенике, који воде игру и знају елементе и правила те игре боље

него ви и ја, јер су информисанији, организованији и добро плаћени за то што раде. А шта раде? Уништавају властити народ. Ето шта раде! А најбољи људи већ су, као што знамо, побегли главом без обзира. И како нове генерације стижу, профилишу се најбољи, па беже и они. Каже девојка једна, збогом Србијо, дала сам ти својих 28 година, ја бих остала, али нисам могла, јер ми ти ниси дала...

А онима који остјају, њима следују „ријалиџи“. Изгледа да је заглауљивање народа сџрајшеики циљ власџодржаца. Народ не чџџа, народ не размџџља, народ не криџџикује, народ се не орџанизује... Он гледа џџај јавни неморал и џџе ТВ бљувоџџине. Као да све џџо долази неџде из кухиње наших џџолиџџичких џџарџџија, њима џџо највише џџоџодује.

Па, наравно, него коме другом! Ако дете, од почетка, не школујете да схвати и прихвати елементарне вредности, него га учите како да љуби дечака и фалсификујете му националну историју, кријете од њега оно што представља праве темеље националне историје, ставите предањ компјутер са дебилним „игрицама“, а у руке му турите „монсанто“ грицкалице и тако га припремите за скаредне „ријалити“ ТВ програме, шта добијате онда? Добијате савршеног затупљеног гласача за издајничке, антинационалне политичке програме.

Све ово о чему говоримо само је део слике једне мрачне стратегије, које до краја, чини се, нису свесни чак ни неки наши главари који у томе здушно учествују. Јер често у врховима власти, и то не случајно, седе дебили, који не знају ни где се налазе, а то их и не интересује, него да мазну лову, кола, рибе... Извините због оваквог изражавања, морамо да идемо у корак са духом времена.

Нема ту никакве теорије завере, реч је о очигледној и обзнањеној пракси новог светског поретка. Све је описано у публикацијама које у Америци, и не само у Америци, можете да купите у књижари и да прочитате. Ту се налазе идеје Била Гејтса, Збигњева Бжежинског, Рокфелера... Све је објашњено као упутство за употребу. Какав диван цинизам! Можете да купите и да прочитате шта они хоће да ураде с вама, а ви то не можете да спречите! Од уништења националних култура, националних држава, до истребљења милијарди становника са лица ове планете. Ту су отровне вакцине, „монсанто“ храна, запрашивање смртоносним хемикалијама, харп... Преостало становништво претвара се у клониране робове демонске елите што већ влада добрим делом планете.

Да ли ће ова стратегија успети, да ли ће довести до нуклеарног рата, краја света, са страшним судом, или без њега, видећемо. Крајњи исход не доносе само демонизовани западни мутанти. Има још људи, народа и држава на планети!

Какав је допринос Србије тој армагедонској борби, која је већ увелико почела, о томе смо већ што-шта рекли. Србија неће да спасе ни оно што се спасти може, Србија спава, пије пиво и гласа за своје непријатеље. „Востани Србије, давно си заспала, у мраку лежала, сад се пробуди!“ И даље важи тај Доситејев зов. А шта ради Србија? Србија даје и оно што јој се не тражи. Србија се подмеће. Кажем вам, проблем је, огроман проблем је у нама самима. Ми радимо против себе, не само они на власти. Јер, поставља се питање зашто су они на власти? Како то да су баш они дошли на власт? Нису они пали с неба на власт, него су дошли из нашег народа, је'л? Као што је из руског народа дошао Путин, а из мађарског Виктор Орбан. И они су имали притиске споља, као и ми!

Ми још нисмо дошли до тог срећног тренушка. Ми још увек живимо у Домановићевој њричи „Вођа“. Ево, рецимо, ви сје један од њокрепача акције, на трибини „Француска 7“, “ Пећ минућа до 12 за Министарство културе“. Да ли је министар Тасовац главни кривац што ова културна њолишка не њоседује сипрашешки документи, или је њроблем што се њај њихи геноцид над културом врши стоља? Па, колики је маневарски њростор, онда?

Маневарски простор увек постоји. „Царство слободе у оквиру царства нужности.“ Министар културе се њије одупро макар у оној мери у којој је могао. Значи, он је сукривац у злочину над српском културом. Знате, ни једна борба њије донкихотска, свака борба је добра; јер борба мора да траје. Као поточићи који се уливају у реку, а она у океан, тако исто, свака, па и њајмања, активност ће на крају дати неког плода. Али, Министарство културе не постоји зато да би иницирало обнову српске културе. Министарство културе, већ више година, постоји зато да пригуши, колико може, националну културу; са мање или више свести, или несвести. Као што смо већ рекли, оно што се дешава у култури је део једне опште стратегије новог светског поретка: угушити културу, угушити нацију, угушити државу, презети ресурсе, а народ претворити у дебилну робовску радну снагу. Они који генетски одговарају, могу се лепо заклати, а њихови органи пресадити живим банкарским лешевима, који као Рокфелер, желе да живе вечно. Или бар 200 година. Што да не, ако им се може?

Да ли ви, гостодине Шеварлићу, верујете да српски народ њаак има снаге да се одупре? Верујете ли да ће једном, њаак, њих 100 000 Срба изаћи на улице?

Да ли верујем да 100 000 људи може да изађе на улице? Ја морам да кажем да верујем у то. Као што ви не знате да

ли Бог постоји, али ћете рећи: ја верујем (или, пак, не верујем, наравно). Ја не могу да докажем да Бог постоји, ја не могу да докажем ни да ће 100 000 људи изаћи, али ја морам да верујем у то. Јер, ако ја у то не верујем, ако ви у то не верујете, онда сигурно неће изаћи никада!

Хвала вам, ѓосџодине Шеварлићу! Били сџе диван саѓворник.

Зар не? И ја тако мислим. И хвала вама и вашим слушаоцима, који су имали стрпљења да нас саслушају.

Мислим да је и њима било задовољсџиво. Не ѓричамо довољно о овим сџварима. Нажалосџ!

НАТО бомбардовање 1999.

Култура се храни пољитичким ђубрејом*

Удружење драмских писаца Србије наставља да извршава задатак који је пре много година себи поставило.

Тај задатак састоји се у настојању да се од заорава сачува чињеница како се култура тек са предзнаком национална може укључити у опште културне токове.

Тај задатак састоји се у настојању да се, упркос крајње неповољним околностима, чува континуитет националног стваралаштва.

Тај задатак састоји се у борби против манипулације културом и стављања њеног садржаја и смисла у службу мондијалистичке пошасте.

Тај задатак састоји се у борби за очување већ увелико деградираног система вредности.

Тај задатак састоји се у неговању критичке јавне речи, у име суочавања са деструктивним, антинационалним, самоубилачким и самопонижавајућим дејством доминантних чинилаца у друштву, што се, дакако, одражава и на културну климу, у којој се већ прилично тешко дише.

Средства која нам стоје на располагању су едиција „Савремена српска драма“, едиција „Посебна издања“, часопис „Драма“, годишња награда „Бранислав Нушић“, која се, на анонимном конкурсy додељује за најбољу драму, те промоције и трибине, које организујемо у Београду и ван њега, јер смо присталице становишта да српска култура не почиње и не завршава се у такозваној престоници.

* Уводно излагање на Годишњој скупштини Удружења драмских писаца Србије, 31. марта 2016.

Све, напред набројано, деловало би импозантно, када препреке не би биле још импозантније. Недостатак средстава, немогућност одговарајуће дистрибуције и презентације, медијска блокада, какву чак ни ми старији не памтимо, деловање мондијалистичке пете колоне, летаргија у коју српски народ интензивно тоне – све те околности минимизирају наше напоре.

Питамо се шта, у међувремену, ради Министарство културе?

Где је платформа о стратегији културне политике, односно ревитализације српске културе? Варају се, међутим, они који сматрају да овде културне стратегије нема. Има је итекако, али она је усмерена ка стратешком потискивању свега што представља национални дух, националну традицију, па и актуелног културног и уметничког стваралаштва, које носи национални предзнак. Та стратегија свесно пренебрегава значај институција културе од посебног националног значаја, па им одузима тај епитет и статус који уз то иде, укључујући и приоритетно финансирање. Итакодаље...

Међутим, мистификовање и митологизовање појма „национално“ – на чему извештан број национално опредељених снага заснива своју политичку платформу, па – самим тим – и схватање културе, представља другу крајност, која делује више као историјска успаванка, него као упутство за употребу, тј. за националну и политичку реалну и прагматичну борбу.

Рационални однос према појму „национално“, суочавање са властитим слабостима и грешкама у процени кризних историјских ситуација, може нас, тек, оспособити да на националним темељима грађимо реалну будућност. Трагедија која се, на пример, Србима догодила у Првом светском рату, закључно са стварањем Краљевине СХС, чије последице трпимо и дан-данас, тај, у крајњој кон-

секвенци, катастрофални историјски пораз не би се догодио да смо са мало више разума, а мало мање политичко – историјске маште, прихватили понуду произашлу из Лондонског споразума 1915. о стварању велике, тј. интегралне Србије. Ми смо, међутим, хтели још већу... Па смо тако наставили херојски да гинемо и да робујемо страним освајачима и властитој пљачкашкој олигархији.

А што се Косова тиче, у тој перманентној бици морали бисмо већ једном да победимо, а не да се исељавамо у царство небеско или у околину Краљеваца и Чачка. Када су Срби на Косову угрожени они (не мислим на све, разуме се) продају Шиптарима имања, а Шиптари, када се сматрају угроженима, купују калашњикове.

Ми смо овде да бисмо говорили о култури. А како да говоримо о култури, а да не говоримо о политици? Култура није самоникла биљка, она израста из тла које јој ђубри политика. У нашем случају, култура се директно храни политичким ђубретом, или, пак, сахне у безваздушном простору, јер је политика приграбила сав ваздух за себе, а културу препустила на милост и немилост мондијалистичким ждерачима духа, традиције – у име планетарног терора, што га никакав Орвел не би могао сањати ни у најцрњем бунилу.

Као што је српска зењља контаминирана осиромашеним уранијумом, тако је и српска јавна сцена контаминирана срамним, деградирајућим садржајима, од политичке до телевизијске „фарме“.

А у врховима власти пречесто седе дебили, који не знају ни где се налазе, а немоли шта је то култура и шта су то национални интереси. Али, схватимо, већ једном, да је проблем у нама самима. Како су дошли на власт они који воде ову земљу? Па, дошли су из овога народа, као што је из руског дошао Путин, а из мађарског Виктор Орбан.

За Србе је увек био проблем како пронаћи пут до стварности. И данас смо растргнути између два мита. Један се зове Царство небеско, а други Царство Европске уније. Па, сад, изволте!

А што се тиче Удружења драмских писаца Србије, оно ће се и даље ангажовати у оној мери у којој му је то могуће. Та мера, као што видимо, није велика – али, то нас неће обесхрабрити, неће нас спречити да не будемо макар једно од малених упоришта, на које се српска култура и српске духовне вредности могу ослонити.

Хвала!

НАТО бомбардовање, воз у Грделичкој клисури 1999.

Мр Снежана Кутрички

НЕ ТРЕБА СЕ НАДАТИ
ДА БИ СЕ ЗАПОЧЕЛО,
НИТИ УСПЕТИ ДА БИ СЕ ИСТРАЈАЛО

Миладин Шеварлић се својим континуираном деловањем, у трајању од неколико деценија на јавној друштвеној и културној сцени бори против пројектовања улепшане слике (сопственог народа) о себи која како сам каже: *води губићку самокрићностии, слаби ои-резностии и оиуиљује оишрицу дејсїва.*

Срби славе победџе унаїред а поразџе уназад! каже Шеварлић употребивши ову ефектну максиму (у најбољој традицији зачетника српске критичке историје, Илариона Руварца, али и Цвијића, Дворниковића, Јована Ристића, промишљања Слободана Јовановића па и Бењамина Калаја и њему сличних) како би нам скренуо пажњу на наше мањкавости и превидџе и упозорава да ће тако бити све док: *Срби не схваїте да їо исираїно и сисїемаїски, раде сами себи, док не демонїирају їаклену машину своје ирационалне, волунїарисїичке свеїии, їе док не схваїте да одређени узроци увек рађају одређене їоследице, које се никаквим срїским манѓуїлуком не мођу избећи – исиа їрича ће им се їонављаїии звали је ми їирађедијом или сада већ фарсом.*

Водећи се девизом Виљема Оранског: *Не їреба се надаїии да би се заїочело, ниїии усїейїии да би се исираїало* усвојим јавним обраћањима сабраним у књигу *Оїацбина је у оїасностии* нас непрестано подстиче да се не опуштамо, да не будемо лаковерни и поводљиви увек изнова

и изнова, користећи сваку прилику да нам укаже: да џонављајући једну истџу истџоријску маџрицу, дичећи се својим џоразима, сџиварајући лажне џредсџаве о самима себи и нереалне слике, да варирајући истџе сисџемаџске џрешке одређујемо џише нашу националну судбину.

Сматрајући друштвену одговорност својом највишом обавезом Шеварлић цени тачно и јасно размишљање, даје предност друштвеном ангажовању над теоријом, стваралаштву над контемплацијом. Клонећи се салонског интелектуалног теоретисања, његов уметнички израз је неретко састављен од провокације, а друштвени ангажман иако намах контраверзан увек је у функцији скретања пажње на проблеме српског друштва.

Проучавајући и приказујући токове српских илузија, разочарања, посрнућа и суноврата у својој дугој и плодној каријери драмског писца (поготово у драмама у којима је главна материја историја), Шеварлић се залаже за *демонџажу срџскоџ истџоријскоџ механизма указујући нам на његову невероваџну сџособносџи да се извџиџоџери у званичну инџерџреџацију џе истџиниџе сџварносџи џиј. да миџолоџизује сџварносџи.*

Осуђујући произвољност у мишљењу и делању, не уважавање чињеничности реалног живота Шеварлић нас упозорава: *да џако неусаџлашени са сџварношћу, џако неисџрајни и неконзисџинџни, ми џречесџо луџамо од једне крајносџи до оне суџроџне, чудимо се како не џобеђујемо, иако нисмо довољно вежбали, иако се нисмо суочили са власџиџиџим мањкавосџима, џиџамо се заџиџо нисмо осџварили циљ, а не џиџамо се јесмо ли џоседовали средсџива за његово осџварење.*

И док су му, пребаџивали, у Милошевићево време, када су националне снаге биле на власти, да је оно што пише антисрпско, како каже Шеварлић: *заџо иџио сам*

са кријичке дистанце њосмајрао констјантне, које вековима одређују судбину српског народа, кројећи сопствену судбину аутентичног српског драмског писца, он се, (у својој драматуршкој радионици увек водећи рачуна о суштинском значењу историјских података) окреће често историјској матрици користећи је пре свега као *параболу* како би му послужила да гледаоца уведе у главне токове свих српских илузија.

После Милошевићевог пада, међутим, када су на власт дошле тзв. демократске, тј. анационалне, да не кажемо антинационалне снаге – истом писцу пребацивано је што је, бавећи се националним темама, „давао подршку Милошевићевом националистичком режиму!“

Српским парадоксима, дакле, нема краја – само што од тих парадокса, у датим околностима, не само уши, већ и главе опадају.

Тражећи симптоме и узроке девијантних појава у нас Шеварлић, наше време (које пре свега сагледава *као време њројадања* у духу Шпенглеровог ремек дела *Прокласија зајада* или његовог претходника руског порекла Павла Флоренског) увиђа сложеност проблема и истиче да ни: *Наша садашња колективна духовност није органски израсла из духовности наших њредака. За њу се њре може рећи да је дизајнирана, или скрљена од формалних елемената њредачке иконографје, излизаних мистичких образаца, крхотина савремене историје и актуелних стираних ушцаја.*

Шеварлић је дубоко свестан да с њравом највећи духови *Евроје* већ више од једног стјолећа ламентирају над њројадањем *Зајада*, његових њемељних духовних, етичких и њолијичких вредности, истичући то у својим обраћањима на сваком месту и у свакој прилици, подупирући те тврдње многобројним доказима: *да њо*

није Еврошџа из наших снова већ само жрошџло новож свешскож шорешџка и упозорава: Ја разумем шотшребу за ослобађањем од наслађа мисшификованож локал-шашриошшизма, за шревазилажењем духа шаланке, али шрашешџи начин на кошџи шџо наши „еврошешџи“ чине, разумном човеку је лако увидешџи да шџако све дубље шџонемо у мочвару балканске инфериорносшџи.

Међународна политичка сцена за нас треба да буде сагледана пре свега као ошасна цинична и сулуда ижра свемоћних олигарха, кошџи се служе свим расшоложивим моћима лудскож ума, шрешвореним у штехнолошџију, силу, монештарну и психолошку манишулацију, како би шосшџи-жла свој циљ (а шџо је ашсолушџина доминација над униформисаним свешџом).

Приказујушџи начин и механизам манипулације у савременом свету кошџи је великом брзином еволуирао и скрећушџи нам пажњу да му ми овакви какви смо нисмо дорасли каже: Модерни неоимшеријалисшџички сисшџем шосшџиндусшџиријске ешџохе доживео је високу еволуцију у односу на сшшаринска времена конквискадора, шљачки, злашџа, бришшанских офшџицера у штројским шлемовима шшџо у Индији функционисшџу као убице, а дома као бесшрекорни вишџшоријански ценшџилмени, или француских лежџионара у крашџким шаншшалома, наоружаних ашшарашџима за мучење неваљалих уроженика шџомоћу елекшшричне сшшрује.

Постигавши атрофију најдубљих вредности кроз релативизовање пошџмова кошџи стоје у основи дефиниције пошџма лудскости као шшџо су: слобода, демокрашџија, лудска шправа од стране капиталистичког империјалног маркетинга, и у српском друштву вршџи се инверзија смисла, релативизују шџошџмови и доводи до њихове вулгарне инсшџрументшџализације за рачун шрофшџиша.

Оџаџбина је у оџасносџи! довикује нам Шеварлић са корица ове књиге подсећајући да нашом несвесношћу и несавесношћу само подстичемо рад: софисџиџиране ценџирале једне џоробљене џланеџе, ценџирале која своју раскош, леџоџу и уљуђеносџи храни робовским радом колонија а даје у тој суровој игри могући крајњи исход, за нас као народ и за нас као државу, брисање са мапе света те да у томе нећемо бити ни џрви ни џоследњи јер су у џој иџри сви народи, власџиџи и џуђи, само џоџрошни маџеријал.

А ако нестанемо са мапе света, неће нас дакако утешити ни историјска закономерност на коју нас Шеврлић подсећа, да ће се инструмент који униџиџава ауџенџиџна својсџива џацификованих народа враџиџи као и увек до сад џоџуџ бумеранџа, имџеријалним ценџиралама и неминовно разорџиџи и џихово власџиџио духовно џкиво.

Београд, Теразије, 1941.

НАТО бомбардовање 1999, Мастер РТС.

Белешка о њисцу

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ рођен је у Београду 1943. Дипломирао светску књижевност (1967) и драматургију (1968). Радни век провео, углавном, у позориштима, као драматург, уметнички директор и управник. Био, такође, одговорни уредник у Уметничком програму ТВ Београд и главни уредник издавачког предузећа *Просвети*. Главни је и одговорни уредник часописа *Драма*, Удружења драмских писаца Србије, чији је председник био у два мандата (први пут 1984). Трећи пут изабран је за председника 2010. Члан је Удружења књижевника Србије *по њозиву*.

Аутор је више од 30 драмских дела, која су (почев од 1968) играна у позориштима, у земљи и иностранству, емитована на радију и телевизији, те штампана у периодичи, збиркама, антологијама и посебним издањима. Објавио је и пет књига *Изабраних драма*. (Види сајт Удружења – www.drama.org.rs – *Посебна издања*) Режирао два своја позоришна комада, *Господин министар* и *Заводник*.

Објављивао, такође, песме у књижевним часописима, шездесетих и седамдесетих (*Савременик*, *Књижевност*, *Дело...*), позоришне критике у *Полицији-експрес*, седамдесетих и есеје из области друштвене и кул-

турне проблематике, у листу *Борба*, деведесетих година прошлог века, касније у часопису *Драма* и другим публикацијама. Сценска адаптација *Горскоџ вијенца* П. П. Његоша, изведена му је 1973. у Црногорском народном позоришту. Роман *Смрџи љуковника Кузмановића* објавила му је Српска књижевна задруга, 1986, а *Енциклоџедију обичаја и веровања (са М. Зуџанцом)*, Сфаирос, 1989. Плато, 2001. Код Платоа му је изашла и књига есеја *Срџска Аџланиџида*, 2002. године, а Културно-просветна заједница Србије објавила је 2014. књигу одломака из Шеварлићевог дневника, под насловом *Виски и џрубачи*.

За своја дела више пута је награђиван: награда на првом (анонимном) конкурсy Удружења драмских писаца Србије (1980), за драму *Проџасџ царсџива срџскоџа*; три нараде *Бранислав Нушић*, за драме *Небеска војска* (1986), *Змај од Србије* (1990) и *Заводник* (2000); *Сџтеријина наџрада* на 29. Стеријином позорју (1994) за драму *Змај од Србије*; награда за текст на Фестивалу праизведби у Парађину (1994), за драму *Змај од Србије*; награда *Јоаким Вујић* (1995) за драму *Карађорђе*; награда *Злаџни беочуџ*, за џрајни доџринос кулџури Беоџрада (1999), *Признање Владе Реџублике Србије* за врхунски допринос националној култури (2011), *Високо инџтернационално џризнање за живоџно дело Академије Иво Андрић* 2014. године и *Вукова наџрада за изузетџан доџринос развоју кулџуре* Културно просветне заједнице Србије 1016. године.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-83
316.4(497.11)219/20"(046)

ШЕВАРЛИЋ, Миладин, 1943–

Отаџбина је у опасности / Миладин Шеварлић. – Београд : Удружење драмских писаца Србије : Чигоја штампа, 2017 (Београд : Чигоја штампа). – 194 стр. : илустр. ; 20 cm

Ауторова слика. – Тираж 300. – Стр. 187–192: Не треба се надати да би се започело, нити успети да би се истрајало / Снежана Кутрички. – Белешка о писцу: стр. 193–194. – Напомене уз текст.

ISBN 978-86-531-0309-5 (Чигоја)

а) Србија – Друштвене прилике – 20в–21в
COBISS.SR-ID 235753484

ISBN 978-86-531-0309-5

9 788653 103095